

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**CEZA İNFAZ KURUMLARINDAKİ YETİŞKİN HÜKÜMLÜLERDE YİNELEYEN
FİZİKSEL ŞİDDET SUÇU DAVRANIŞINI YORDAYAN PSİKOLOJİK DEĞİŞKENLER**

Hüseyin NERGİZ

Doktora Tezi

Ankara, 2020

CEZA İNFAZ KURUMLARINDAKİ YETİŞKİN HÜKÜMLÜLERDE YİNELEYEN
FİZİKSEL ŞİDDET SUÇU DAVRANIŞINI YORDAYAN PSİKOLOJİK DEĞİŞKENLER

Hüseyin NERGİZ

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Psikoloji Anabilim Dalı

Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Doktora Tezi

Ankara, 2020

TEŞEKKÜR

Eğitimin ana rahminde başlayıp yaşam boyu sürdüğünü kabul ederek yaşamıma dokunan, bugüne gelebilmemde az veya çok katkısı olan herkese teşekkür ederek başlamak istiyorum. Ayrıca bu topraklarda özgürce yaşayabilmemiz, büyüyebilmemiz için canlarını feda eden şehitlerimizi ve feda etmeyi göze alan gazilerimizi saygıyla anmayı da bir borç biliyorum.

Değerli zamanını ve bilgisini paylaşarak tez izleme kurulumda yer alan Prof. Dr. Elif Barışkın ve Prof. Dr. H. Gülsen Erdem, tez savunma kurulumda bulunan Prof. Dr. İhsan Dağ ve Doç. Dr. M. Çiğdem Aydemir hocalarıma ve “Olta denizde olur.” söylemiyle desteğini her zaman hissettiren tez danışmanım Doç. Dr. Sedat Işıklı'ya tezimin bu noktaya gelebilmesi için verdiği katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Doktora eğitimim süresince kuramsal ve deneysel bilgilerini benimle paylaşarak gelişimime katkıda bulunan hocalarım Prof. Dr. Ferhunde Öktem, Prof. Dr. Gonca Soygüt Pekak, Prof. Dr. İhsan Dağ, Doç. Dr. Sait Uluç, Prof. Dr. Müjgan İnözü Mermerkaya, Dr. Öğr. Üyesi Zeynel Baran, Yrd. Doç. Dr. Thanasis Mouratidis'e teşekkür ederim.

“Demirbaş”ı olarak tanımlamaya başladığım Hacettepe'nin bilimsel ve toplumsal gelişiminde katkısı ölçülemeyecek kadar değerli. Başta bölümümüz hocaları ve arkadaşları olmak üzere, temas kurduğum tüm Hacettepelilere teşekkür ederim. Tabi burada doktora dönem arkadaşlarımdan ayrı bir yeri var. Kuramsal ve uygulamalı derslerdeki dayanışmamızla başlayan arkadaşlığımız zamanla okul-iş dışı bir dostluğa dönüştü ve gereksinim duyduğumda çekinmeden yardım isteyebileceğim çok değerli bir biçim aldı. Araş. Gör. Nuray Mustafaoğlu Çiçek'e “toplum için bilim” konulu düşünce ve çalışmalarına ortak olduğu; Araş. Gör. Yasemin Kahya'ya ortak bilimsel anıları oluşturmamıza öncülük ettiği; Araş. Gör. Fatma Mahperi Uluyol Hekimoğlu'na değerli hocamız Prof. Dr. Ferhunde Öktem'le birlikte kalıcı yapıtlar üretmemize öncülük ettiği için teşekkür ederim. Her ne kadar, 3 kadının arasında bir erkek olmak bazen zor olsa da ☺ “İyi ki bu yolda yoldaş olmuşuz.” diyorum.

Ailenin insan yaşamında önemli ve vazgeçilmez bir yeri olduğunu düşünen biri olarak, öncelikle beni dünyaya getiren ve büyüten ilk aileme; ikinci ailemizi kurduğumuz eşim Serpil Fidan Nergiz'e ve ailemizin üçüncü üyesi kızımız Umay'a yaşamımda oldukları ve her zaman her türlü desteği sağladıkları için, kızımızın ifadesiyle "gocaman" teşekkür ederim.

Tez çalışmamda kullanmak için gereksinim duyduğum ölçeği Türkçe'ye uyarlama iznini veren Prof. Dr. Jeremy F. Mills'e, ölçeğin çeviri denetim sürecinde katkı sağlayan Dr. Çağay Dürü'ye ve tez izleme kurulu üyelerine teşekkür ederim. Tezimi okuyarak Türkçe dil denetimine katkı sağlayan kardeşime, eşime ve Ümit Z. Nekiş'e katkıları için teşekkür ederim.

Tezimin izin aşamasından veri toplama sürecinin tamamlanmasına kadarki süreçte çokça emeği olan, eski oda arkadaşım Sosyal Hizmet Uzmanı Ali Burhan Özkan başta olmak üzere tüm ceza infaz kurumu çalışanlarına (psikolog, sosyal çalışmacı, öğretmen, infaz ve koruma memuru, şoför) ve hükümlü katılımcılara sabırla ve özveriyle destek oldukları için saygı ve teşekkürlerime iletiyorum. Umuyorum emeklerimiz daha iyi yarınlar için küçük de olsa bir adım olur.

Doktora eğitimim boyunca BİDEB 2205-Yurtiçi Lisansüstü Burs Programı'yla vermiş olduğu burs desteğinden dolayı TÜBİTAK'a teşekkür ederim.

ÖZET

NERGİZ, Hüseyin. *Ceza İnfaz Kurumlarındaki Yetişkin Hükümlülerde Yineleyen Fiziksel Şiddet Suçu Davranışını Yordayan Psikolojik Değişkenler*, Doktora Tezi, Ankara, 2020.

Bu çalışmanın amacı, fiziksel şiddet suçundan (yaralama ve/ya öldürme) ilk kez hapis cezası infaz edenlerle yineleyen (mükerrer) şekilde infaz edenler arasındaki psikososyal değişkenleri karşılaştırmak ve fiziksel şiddet suçundan yineleyen şekilde infaz etmeyi yordayan değişkenleri belirlemektir.

Andrews ve Bonta'nın (2010) tanımladığı Tehlike (Risk) – Gereksinim (İhtiyaç) – Duyarlılık (TGD) Modeli kriminolojik gereksinimleri kapsayacak şekilde oluşturulan Demografik Bilgi Formu, bu tez kapsamında Türkçeye uyarlanan Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği, UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği, Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği, Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılarak Ankara, Zonguldak, Eskişehir ve Kırşehir'deki kapalı ve açık ceza infaz kurumlarındaki 529 yetişkin erkek hükümlüden veri toplanmıştır.

Fiziksel şiddet suçundan ilk kez hapis cezası infaz eden bireyler, yineleyen gruba göre anlamlı olarak daha az 18 yaş öncesi şiddet deneyimi, ailede alkol kullanımı ve suç öyküsü, ceza infaz kurumu öncesi alkol ve madde kullanımı, disiplin cezası, suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı, antisosyal niyet, güç yönelimi, heyecan arayışı, sıklık, aileden ve arkadaştan algılanan sosyal destek bildirmiştir.

Yineleyen suç davranışını yordayan değişkenler incelendiğinde ilk kez suç davranışında bulunma yaşı ve bugüne kadarki toplam şiddet suçu sayısının istatistiksel açıdan anlamlı yordayıcılar olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca yapılan aracı model analizlerine göre, heyecan arayışı ve yineleyen fiziksel şiddet suçundan hapis cezası alma arasında güç yönelimi anlamlı bir aracılık etkisine sahiptir.

Salıverilme sonrası gelecek beklentileriyle ilgili yapılan regresyon analizlerine bakıldığında: salıverilme sonrasına ilişkin algılanan tehlike, gelecek endişesini; aileden algılanan sosyal destek ve güç yönelimi salıverilme sonrası başa çıkma güvenini; gelecek endişesi, suç davranışında bulunan kişilere yönelik tutum, suçu

mantıksallaştırma, heyecan arayışı ve disiplin cezası sayısı ise salıverilme sonrasına ilişkin algılanan tehlikeyi anlamlı olarak yordamaktadır.

Araştırmanın sınırlılıkları göz önünde bulundurularak, elde edilen bulguların suç davranışının yinelenmesini önleyici iyileştirme çalışmalarına ve politikalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler

suç, şiddet, mükerrer, yaralama, öldürme, psikososyal

ABSTRACT

NERGİZ, Hüseyin. *Psychological Variables Which Predicted Physical Violence Recidivism at Adult Prisoners*, Doctoral Thesis, Ankara, 2020.

The aim of this study was to compare the psychosocial variables between the first-time prisoners of physical violence (wounding and/or killing) and those who reconvicted and to determine the variables that predicted the reconviction of physical violence.

The Demographic Information Form, which was created by Andrews and Bonta (2010) to cover the criminogenic requirements of the Risk - Needs - Sensitivity Model, and the Turkish version of Measurement of Criminal Attitudes and Associates, UPPS Impulsive Behavior Scale, Criminal Thinking Scale, Upon-Release Future Expectations Scale, and Multidimensional Scale of Perceived Social Support. Data were collected from 529 adult male convicts in closed and open prisons in Ankara, Zonguldak, Eskişehir and Kırşehir.

Individuals who were first imprisoned for the crime of physical violence had significantly less experience of violence before the age of 18, alcohol use and crime in the family, alcohol and substance abuse before the penal institution, disciplinary punishment, number of friends who had committed criminal behavior, antisocial intent, power orientation, excitement seeking, urgency, perceived social support from family and friends.

When the variables predicting recurrent crime behavior were examined, it was found that the age of the first time criminal behavior and the total number of violent crimes to date were statistically significant predictors. In addition, according to the mediator model analysis, the power orientation has a significant mediating effect between seeking excitement and reconviction for physical violence.

Looking at the regression analysis of the future expectations after release: perceived danger of release predicted concerns about future; perceived social support from family and power orientation predicted coping trust; future anxiety, attitudes towards people who commit criminal behavior, rationalizing the crime, seeking excitement and the number of disciplinary penalties predicted the perceived danger after release.

Considering the limitations of the study, it is thought that the findings will contribute to preventive improvement studies and policies.

Keywords

crime, reconvict, recidivism, physical violence, injury, murder, psychosocial

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	xi
KISALTMALAR DİZİNİ	xvii
TABLolar DİZİNİ	xviii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xxii
ÖNSÖZ.....	xxiii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	3
KURAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1. SABİT DEĞİŞKENLER VE YİNELEYEN SUÇ DAVRANIŞI	3
1.1.1. Yaş	3
1.1.2. Suç Öyküsü.....	4
1.1.3. Okul Başarısı.....	4
1.1.4. Madde Kullanım Öyküsü.....	5
1.2. SUÇ DAVRANIŞINI AÇIKLAMAYA YÖNELİK PSİKOLOJİK MODELLER	6
1.2.1. Tehlike-Gereksinim-Duyarlılık Modeli	6
1.2.2. İyi Yaşamlar Modeli	7

1.3. ANTİSOSYAL EĞİLİM, DÜRTÜSELLİK VE YİNELEYEN SUÇ DAVRANIŞI.....	8
1.4. SUÇA YÖNELİK BİLİŞLER VE YİNELEYEN SUÇ DAVRANIŞI.....	10
1.5. HÜKÜMLÜLERİN SALIVERİLME SONRASINA İLİŞKİN PLANLARI, BEKLENTİLERİ VE YİNELEYEN SUÇ DAVRANIŞI.....	10
1.6. TOPLUMSAL İLİŞKİLER VE YİNELEYEN SUÇ DAVRANIŞI	12
1.7. TÜRKİYE'DE YARALAMA VE ÖLDÜRME SUÇLARININ DURUMU	13
1.8. ÇALIŞMANIN AMACI VE ARAŞTIRMA SORULARI	14
1.8.1. Araştırmanın Amacı	14
1.8.2. Araştırmanın Önemi ve Özgün Değeri	14
1.8.3. Araştırma Soruları	15
2. BÖLÜM	16
YÖNTEM	16
2.1. ÖRNEKLEM	17
2.1.1. Ölçek Uyarlama Çalışması	17
2.1.2. Ana Çalışma.....	21
2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	26
2.2.1. Demografik Bilgi Formu	27
2.2.2. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği (Measures of Criminal Attitudes and Associates)	27
2.2.3. UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği.....	29
2.2.4. Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği	30
2.2.5. Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri Ölçeği	31
2.2.6. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Gözden Geçirilmiş Formu	32
2.3. İŞLEM	32
2.3.1. Ölçek Uyarlama Çalışması	32
2.3.2. Ana Çalışma.....	34
2.3.3. Değişkenlerin Oluşturulması	36

2.4. VERİLERİN ANALİZİ	38
2.4.1. Ölçek Uyarlama Çalışması	38
2.4.2. Ana Çalışma.....	38
3. BÖLÜM	39
BULGULAR	39
3.1. ÖLÇEK UYARLAMA ÇALIŞMASI	39
3.1.1. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nin Faktör Yapısı Değerlendirme Sonuçları 39	
3.1.2. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nin İç Tutarlılık Değerlendirme Sonuçları 42	
3.1.3. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nin Test-Tekrar Test Değerlendirme Sonuçları	43
3.1.4. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nin Zamandaş Geçerliği Sonuçları	43
3.1.5. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nde Tutuklu/Hükümlü Olup Olmamaya Bağlı Gözlenen Farklar	45
3.1.6. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nin Ayırt Edici Gücünün Değerlendirilmesi 46	
3.1.7. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirliğine İlişkin Genel Değerlendirme	47
3.2. ANA ÇALIŞMA	48
3.2.1. Demografik Özelliklerin Suç Yinelenme Durumuna Göre Karşılaştırma Sonuçları ..	48
3.2.1.1. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Yaşın Karşılaştırılması	48
3.2.1.2. Suç Yinelenme Durumu ile Medeni Durum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	49
3.2.1.3. Suç Yinelenme Durumu ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	49
3.2.1.4. Suç Yinelenme Durumu ile Sahip Olunan Çocuk Sayısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	50
3.2.1.5. Suç Yinelenme Durumu ile Kardeşler Arasındaki Kaçını Çocuk Olduğu ve Kardeş Sayısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	51

3.2.1.6. Suç Yinelenme Durumu ile 18 Yaş Öncesi Aileden Ayrı Yaşama Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	51
3.2.1.7. Suç Yinelenme Durumu ile 18 Yaşından Önce Fiziksel Ve Sözel Şiddet Deneyimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	52
3.2.1.8. Suç Yinelenme Durumu ile Ebeveyn Eğitim Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	57
3.2.1.9. Suç Yinelenme Durumu ile Aile Üyelerinin Alkol Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	57
3.2.1.10. Suç Yinelenme Durumu ile Aile Üyelerinin Madde Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	59
3.2.1.11. Suç Yinelenme Durumu ile Aile Üyelerinin Suç Geçmişi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	59
3.2.1.12. Suç Yinelenme Durumu ile 18 Yaş Öncesi Suç Davranışı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	61
3.2.1.13. Suç Yinelenme Durumu Bakımından İlk Kez Suç Davranışında Bulunma Yaşının Karşılaştırılması	61
3.2.1.14. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Bugüne Kadar Ceza Alınan Toplam Suç ve Suç Türü Sayısının Karşılaştırılması	62
3.2.1.15. Suç Yinelenme Durumu İle CİK Öncesi Çalışma Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	63
3.2.1.16. Suç Yinelenme Durumu ile CİK Öncesinde Alkol ve Madde Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	63
3.2.1.17. Suç Yinelenme Durumu ile İnfaz Ettiği Şiddet Suçu Türü Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	64
3.2.1.18. Suç Yinelenme Durumu ile CİK'te Psikososyal Birimle Görüşme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	65
3.2.1.19. Suç Yinelenme Durumu ile Kapalı CİK'te Kurs/Atölye Çalışmalarına Katılma ve Tamamlama Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	68

3.2.1.20. Suç Yinelenme Durumu ile CİK'te Disiplin Cezası Alma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	69
3.2.1.21. Suç Yinelenme Durumu ile CİK'te Ziyaretçi Gelme Sıklığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	70
3.2.1.22. Suç Yinelenme Durumu ile CİK'te Telefonla Görüşme Sıklığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	70
3.2.2. Ölçeklerden Elde Edilen Puanların Suç Yinelenme Durumuna Göre Karşılaştırması	71
3.2.2.1. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Suça Yönelik Tutumlar Ve İlişkiler Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması.....	71
3.2.2.2. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması.....	76
3.2.2.3. Suç Yinelenme Durumu Bakımından UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması	77
3.2.2.4. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması.....	78
3.2.2.5. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması.....	79
3.2.3. Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine İlişkin Sonuçlar	82
3.2.3.1. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği Puanları ile Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkiler.....	87
3.2.3.2. Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği Puanları ile Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkiler.....	89
3.2.3.3. UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği Puanları ile Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkiler	91
3.2.3.4. Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri Ölçeği Puanları ile Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkiler.....	93
3.2.3.5. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanları ile Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkiler.....	94
3.2.4. Yineleyen Suç Davranışının Yordanma Modellerine İlişkin Sonuçlar.....	94

3.2.4.1. Yineleyen Suç Davranışını Yordamak Amacıyla Yapılan Lojistik Regresyon Sonuçları	95
3.2.4.2. Antisosyal Niyet Değişkeniyle Kurulan Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Sonuçlar	97
3.2.4.3. Sıkışıklık Değişkeniyle Kurulan Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Sonuçlar	101
3.2.4.4. Heyecan Arayışı Değişkeniyle Kurulan Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Sonuçlar ..	106
3.2.5. Salıverilme Sonrası Beklentilere İlişkin Analiz Sonuçları	111
3.2.5.1. Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine İlişkin Sonuçlar	112
3.2.5.2. Gelecek Endişesini Yordamak Amacıyla Yapılan Regresyon Analizi Sonuçları	114
3.2.5.3. Algılanan Tehlikeleri Yordamak Amacıyla Yapılan Regresyon Analizi Sonuçları ...	114
3.2.5.4. Başa Çıkma Güvenini Yordamak Amacıyla Yapılan Regresyon Analizi Sonuçları ..	116
4. BÖLÜM	118
TARTIŞMA	118
4.1. ÖLÇEK UYARLAMA ÇALIŞMASI	118
4.2. ANA ÇALIŞMA	120
4.2.1. Demografik Değişkenlerin Suç Yinelenme Durumu Açısından Değerlendirilmesi	120
4.2.2. Çocukluk Çağı Yaşantılarının Suç Yinelenme Durumu Açısından Değerlendirilmesi	124
4.2.3. Psikososyal Değişkenlerin Suç Yinelenme Durumu Açısından Değerlendirilmesi .	127
4.2.4. Ceza İnfaz Kurumuna İlişkin Değişkenlerin Suç Yinelenme Durumu Açısından Değerlendirilmesi	131
4.2.5. Yordama Analizlerinin Değerlendirilmesi	133
4.3. TEZ ÇALIŞMASININ SINIRLILIKLARI VE GELECEKTE YÜRÜTÜLECEK ÇALIŞMALAR İÇİN ÖNERİLER	135
KAYNAKÇA.....	138
EKLER.....	155

KISALTMALAR DİZİNİ

CİK: Ceza infaz kurumu

ÇBASDÖ: Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

GA: Güven Aralığı

SDDÖ: Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği

SYTİÖ: Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği

UPPS DDÖ: UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği

T/H: Tutuklu/Hükümlü

TCK: Türk Ceza Kanunu

TSGBÖ: Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri Ölçeği

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Ölçek Uyarlama Çalışmasına Katılan Üniversite Öğrencilerine Ait Demografik Özellikler.....	18
Tablo 2. Ölçek Uyarlama Çalışmasına Katılan Hükümlü Bireylere Ait Demografik Özellikler.....	19
Tablo 3. Ana Çalışmanın Yürütüldüğü Ceza İnfaz Kurumlarındaki Katılımcı Sayıları ..	21
Tablo 4. Ana Çalışmaya Katılan Hükümlü Bireylere Ait Demografik Özellikler.....	22
Tablo 5. Salıverilmesine 45 Günden Az Kalan Hükümlü Bireylere Ait Demografik Özellikler.....	25
Tablo 6. Değişkenlerin Tanımı ve Oluşturma İşlemi Hakkında Bilgi	36
Tablo 7. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'ne İlişkin Faktör Analizi Sonuçları .	41
Tablo 8. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği Alt Boyut Puanlarının SDDÖ ve DDÖ Alt Boyut Puanlarıyla Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	44
Tablo 9. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Hükümlü Olup Olmama Göre Karşılaştırılması	46
Tablo 10. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği Sınıflama Oranı Sonuçları.....	47
Tablo 11. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Yaş için T-testi Sonucu.....	48
Tablo 12. Suç Yinelenme Durumu ile Medeni Durum Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Sonucu	49
Tablo 13. Suç Yinelenme Durumu ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Sonucu	49
Tablo 14. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Toplam Eğitim Süresi için T-testi Sonucu	50
Tablo 15. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Sahip Olunan Çocuk Sayısı için T-testi Sonucu	50
Tablo 16. Suç Yinelenme Durumu ile Kardeşler Arasında Kaçınıcı Çocuk Olduğu Arasındaki İlişkiye ait Ki-Kare Analizi Sonucu.....	51
Tablo 17. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Kardeş Sayısını Karşılaştırma Sonucu	51
Tablo 18. Suç Yinelenme Durumu ile 18 Yaş Öncesi Aileden Ayrı Yaşama Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu.....	52
Tablo 19. Suç Yinelenme Durumu Bakımından 18 Yaş Öncesi İki Ebeveyniyle Birlikte Yaşama Durumunun Karşılaştırma Sonucu	52

Tablo 20. Suç Yinelenme Durumu ile Tanıdığı Biri Tarafından 18 Yaşından Önce Sözel Şiddete Maruz Kalma Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu	54
Tablo 21. Suç Yinelenme Durumu ile Tanımadığı Biri Tarafından 18 Yaşından Önce Sözel Şiddete Maruz Kalma Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu	55
Tablo 22. Suç Yinelenme Durumu ile Tanıdığı Biri Tarafından 18 Yaşından Önce Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu	55
Tablo 23. Suç Yinelenme Durumu ile Tanımadığı Biri Tarafından 18 Yaşından Önce Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu	56
Tablo 24. Suç Yinelenme Durumu ile 18 Yaşından Önce Fiziksel Şiddete Tanık Olma Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu	56
Tablo 25. Suç Yinelenme Durumu ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonuçları.....	57
Tablo 26. Suç Yinelenme Durumu ile Aile Üyelerinin Alkol Kullanımı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonuçları	58
Tablo 27. Suç Yinelenme Durumu ile Aile Üyelerinin Madde Kullanımı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonuçları	59
Tablo 28. Suç Yinelenme Durumu ile Aile Üyelerinin Bir Suçtan Ceza Alması Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonuçları.....	60
Tablo 29. Suç Yinelenme Durumu ile 18 Yaş Öncesi Suç Davranışı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu	61
Tablo 30. Suç Yinelenme Durumu Bakımından 18 Yaşından Önce Suç Davranışında Bulunma Durumunun Karşılaştırma Sonucu	61
Tablo 31. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Bugüne Kadar Ceza Alınan Toplam Suç Sayısının Karşılaştırma Sonucu.....	62
Tablo 32. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Bugüne Kadar Ceza Alınan Suç Türü Sayısının Karşılaştırma Sonucu.....	62
Tablo 33. Suç Yinelenme Durumu ile CİK Öncesi Çalışma Durumu Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu	63
Tablo 34. Suç Yinelenme Durumu ile CİK Öncesi Alkol Kullanımı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu	63
Tablo 35. Suç Yinelenme Durumu ile CİK Öncesi Madde Kullanımı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu	64
Tablo 36. Suç Yinelenme Durumu ile Yaralama Suçundan Ceza İnfaz Etme Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonuçları.....	64

Tablo 37. Suç Yinelenme Durumu ile Psikososyal Birimle Görüşme Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonuçları	67
Tablo 38. Suç Yinelenme Durumu ile Kurs/Atölye Çalışmalarına Katılma Durumu Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonuçları	68
Tablo 39. Suç Yinelenme Durumu ile Disiplin Cezası Alma Durumu Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu	69
Tablo 40. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Disiplin Cezası Sayısının Karşılaştırma Sonucu	69
Tablo 41. Suç Yinelenme Durumu ile Ziyaretçi Gelme Sıklığı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu	70
Tablo 42. Suç Yinelenme Durumu ile Açık CİK'te Telefonla Görüşme Sıklığı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu.....	70
Tablo 43. Suç Yinelenme Durumu ile Kapalı CİK'te Telefonla Görüşme Sıklığı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu.....	71
Tablo 44. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Suç Davranışında Bulunmuş Arkadaş Sayısı için T-testi Sonucu	72
Tablo 45. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Suç Davranışında Bulunmuş Arkadaş Katsayısını Karşılaştırma Sonucu	72
Tablo 46. Suç Yinelenme Durumu Bakımından SYTİÖ B Bölümü Puanları için T-testi Sonuçları	75
Tablo 47. Suç Yinelenme Durumu Bakımından SDDÖ Puanları için T-testi Sonuçları	76
Tablo 48. Suç Yinelenme Durumu Bakımından SDDÖ Puanları için T-testi Sonuçları	78
Tablo 49. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Gelecek Endişesi Puanı Karşılaştırma Sonucu	78
Tablo 50. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Algılanan Tehlikeler ve Başa Çıkma Güveni için T-testi Sonuçları	79
Tablo 51. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Algılanan Sosyal Destek için T-testi Sonuçları	81
Tablo 52. Demografik Değişkenler ve Ölçek Puanları Arasındaki İlişkilere Ait Korelasyon Sonuçları	83
Tablo 53. Yineleyen Şiddet Suçu Davranışına İlişkin Lojistik Regresyon Sonuçları	97
Tablo 54. Antisosyal Niyetin Bağımsız Değişken Olduğu Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Regresyon Katsayıları, Standart Hatalar ve Model Özeti	99
Tablo 55. Antisosyal Niyetin Bağımsız Değişken Olduğu Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Dolaylı Etki Katsayıları	101

Tablo 56. Sıkışıklığın Bağımsız Değişken Olduğu Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Regresyon Katsayıları, Standart Hatalar ve Model Özeti	104
Tablo 57. Sıkışıklığın Bağımsız Değişken Olduğu Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Dolaylı Etki Katsayıları.....	106
Tablo 58. Heyecan Arayışının Bağımsız Değişken Olduğu Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Regresyon Katsayıları, Standart Hatalar ve Model Özeti	109
Tablo 59. Sıkışıklığın Bağımsız Değişken Olduğu Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Dolaylı Etki Katsayıları.....	111
Tablo 60. Demografik Değişkenler ve Ölçek Puanları Arasındaki İlişkilere Ait Korelasyon Sonuçları	113
Tablo 61. Gelecek Endişesini Yordamak Amacıyla Yapılan Regresyon Analizi Sonuçları	114
Tablo 62. Algılanan Tehlikeleri Yordamak Amacıyla Yapılan Regresyon Analizi Sonuçları	115
Tablo 63. Başa Çıkma Güvenini Yordamak Amacıyla Yapılan Regresyon Analizi Sonuçları	116

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Altıncı Araştırma Sorusuna İlişkin Aracı Değişken Modeli	16
Şekil 2. Antisosyal Niyet ile Yineleyen Suça İlişkin Aracılık Modeli	101
Şekil 3. Sıkışıklık ile Yineleyen Suça İlişkin Aracılık Modeli	104
Şekil 4. Heyecan Arayışı ile Yineleyen Suça İlişkin Aracılık Modeli	111

ÖNSÖZ

Her şey ceza infaz kurumunda psikolog olarak göreve başlamamla başladı aslında. Mesleğimi yaparak para kazanabildiğim, yetişkin yaşama bir adım daha yaklaştığım ilk yerin ceza infaz kurumu olması, suç davranışına karşı mesleki bir ilgi yarattı. Yıllardır gördüğüm psikoloji eğitimini gerçek yaşamda, değişime en çok gereksinim duyan ortamlardan birinde uygulayabilmek benim için önemli ve huzurlu bir deneyimdi.

Doğup büyüyeceğiniz yer ve aileniz, çocukluk döneminde alacağınız eğitim, dünyaya gelirken sahip olacağınız bedensel, zihinsel özellikler gibi insanın denetiminde olmadığı gerçeğinin her zaman farkında olmaya çalışırım. Tabi ki, bu farkındalık kaderciliği değil; tam tersine “büyürken seçilemeyen şeylerin, olabilecek en iyi düzeyde sağlanması için çabalanmalı” bakış açısını kazandırdı bana. Bu bakış açısının bir ürünü olarak, suç davranışında bulunmuş bireylerle çalışırken zihnimin bir kenarında “Görüşme/Kurul toplantı masasının tutuklu/hükümlü tarafında ben olabilirdim.” uyarısı, şu anda olduğu gibi, hep bulunurdu. Açıkçası, tez çalışmamın bulguları ve alan yazının da bunu desteklediğini düşünüyorum.

Hükümlü bireylerin “kısmen kendi seçimi” olan suç davranışının yinelenmesini önlemek uzun zamandır kişisel, mesleki ve bilimsel boyutta derdim oldu. Yapım gereği de eylemde bulunmayı sevdiğim ve seçtiğim için nasıl bir önleme çalışması yapabiliriz sorusu hep zihnimde ve konuşmalarımda yer eder. Öyle ki, doktora tezim için de önceleri böyle bir çalışma yapmayı hayal ettim. Bunun için önce alan yazın taraması yaptığımda ulusal düzeyde yeterli bilimsel bilgi birikimimiz olmadığını fark ettim ve kendime “önce olguyu tanı(t)” diyerek bu tez çalışmasına başladım.

Değişim, dönüşüm için kalıplara değil, esnekliğe gereksinimiz var. Bu yüzden tezi yazarken kullandığım dilde etiketleyici olmamaya özen gösterdim. Örneğin, “suçlu” suzcüğü yerine “suç davranışında bulunmuş birey”; “suç işlemek” yerine “suç davranışı” sözcüğünü kullandım. Özellikle “suç işlemek” kavramının suçun bir iş olarak kabullenilmesine dolaylı da olsa etki edeceğini düşündüğüm için yazım ve söylemlerde “suç davranışı”nın kullanılmasını önermek istiyorum.

Çalışmamı tasarlarken kendi mesleki deneyimlerim ve alan yazından yararlandım. Ancak, üzülerek şunu paylaşmak istiyorum, ne yazık ki çalışmamı şekillendirirken devletimizin suçun önlenmesiyle ilgili gereksinimleri paylaştığı resmi ve/ya bilimsel bir yol belgeye ulaşamadım. Oysa ki, “Türkiye Cumhuriyeti Suçun Önlenmesi Ulusal Eylem

Planı” adlı resmi ve bilimsel bir belgede suçun önlenmesi için öncelikli yapılması ve araştırılması gerekenler listesi olsa ve bilim insanları ve toplumun gerçekleştirdiği etkinliklerde bu planı kılavuz alsa daha huzurlu bir geleceğe kavuşmaz mıyız?

Başlamak bitirmenin yarısıymış diyerek başladığımız bu sürecin, hepimizin emeğiyle bitmesi dileğiyle...

GİRİŞ

Bir katil yakalandığında öykünün sonu gelmiş, bilinmezlik çözülmüş, adalet sağlanmış, görev tamamlanmış, öldürülen kişinin öcü alınmıştır. En azından popüler basın olayı böyle sunmakta. Gerçekte ise, resim çok daha zıt ve karmaşıktır; öykü ceza aşamasındayken bitmez (Neuilly, Zgoba, Tita ve Lee, 2011).

Suç, insanın var olduğu tüm durumlarda karşımıza çıkabilecek bir davranıştır. İş yaşamındaki yıldıрма, aile içi şiddet, vergi kaçakçılığı, trafikte tehlikeli araç kullanma, bir canlı veya nesneye zarar verme, madde kötüye kullanımı ve benzeri eylemler suç davranışına verilebilecek pek çok örnekten sadece birkaçıdır.

Suç davranışı gerek ceza yasaları gibi resmi, gerekse grupların/toplumların yazılı olmayan örf, adet, gelenek görenek vb. kurallar aracılığıyla tanımlanmakta ve çeşitli yaptırımlarla karşılaşmaktadır. Şüphesiz suçun ne olduğunu ve nasıl bir yaptırım uygulanacağını belirlemek toplumsal düzeni ve adaleti sağlamak açısından önemlidir. Bunun yanı sıra suçun nedenleri ve kaynaklarını tanımlamak ve açıklamak da suçun önlenmesi bakımından önemli ve zorunludur.

İnsan davranışını tetikleyen ve engelleyen maddi, manevi, toplumsal ve yasal pek çok neden (motivasyonu) bulunmaktadır. Adı geçen çok boyutlu etkenler suç davranışı için de geçerlidir. Örneğin, Rocque, Bierie ve MacKenzie (2011) ceza infaz kurumlarının her birey için farklı bir anlam ifade ettiğini (özgürlüğün kısıtlanması veya ücretsiz 3 öğün yemek, sağlık, barınma ve güvenlik hizmetine erişim) ve iyileştirme çalışmalarında bu noktaya dikkat edilmesi gerektiğini önermektedir. Bu nedenle suç davranışını farklı bilim dallarından (psikoloji, adli tıp, hukuk, sosyoloji, sosyal hizmet vd.) araştırmacıların ele alarak araştırması gerekmektedir.

Suç davranışları nesneye veya kişiye yönelik, kasıtlı veya kazayla (taksir), ilk kez veya yineleyen (mükerrer) şekilde olmak üzere farklı şekillerde sınıflandırılabilir. Ramirez ve Andreu'un (2006) da belirttiği gibi, saldırganlığı sonuçlarına göre ayırtmakta yarar vardır. Örneğin, hırsızlık da, fiziksel saldırı da saldırgan davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Ancak son (nihai) amaçlarına bakıldığında farklılık göstermektedirler; hırsızlık maddi kazanç temelli, fiziksel saldırganlık kurbanına zarar verme temellidir. Salırganlığın bir diğer sınıflama biçimine göre araçsal saldırganlık bir

hedefe ulaşmakla ilgili birtakım becerileri içerirken, düşmanca saldırganlık ise tasarlama yapmadan öfkeyi ifade etmekle ilişkilidir (Berkowitz, 1989). Bu sınıflandırmalar suç davranışını ortaya çıkaran etmenleri anlamak ve müdahale edebilmek açısından önemlidir.

Evrensel Şiddete Bağlı Ölüm Raporu'na (2017) göre 2004'ten sonra ilk kez 2016'da evrensel düzeyde cinayet oranları artmıştır. İstatistiklere göre cinayet oranları 100.000'de 5.11'den 5.15'e yükselmiştir. Cinayet oranlarındaki bu artış sayısal olarak anlamlı bir değişim gibi görünmese de, yetkililerin dikkat çekmek istediği nokta yaklaşık 10 yıldır artış görülmeyen cinayet oranlarının son dönemde artmaya başlamasıdır. Pek çok ülke hükümlü sayılarını ve harcamalarını azaltmayı temel hedef edinmiştir (Duwe ve Clark, 2013). Hapsetme, iyileştirme, suçtan uzak tutma, denetimli serbestlik¹, toplumun güvenliği gibi pek çok adli konu, fiziksel şiddet suçu davranışında bir kez bulunanlarla yineleyen kez bulunanlar arasındaki farkların bilinmesini ilgilendirir (Cale, Plecas, Cohen ve Fortier, 2010). Bireylerin şiddet ve suç davranışında bulunmalarına öncülük eden etkenleri tanımlamanın suç davranışını önlemeye katkı sağlayabileceği vurgulanmaktadır (Meijers, Harte, Meynen ve Cuijpers, 2017). Neuilly ve ark. (2011) etkili ceza infaz politikaları geliştirmede yineleyen suç davranışını anlamanın merkezi önemi olduğunu belirtmektedir. Eğitim programları sağlanırken değerlendirme yapılması ve bu değerlendirmenin salıverilme öncesi ve sonrasını kapsamaması önemlidir (Lichtenberger ve Ogle, 2006).

---

¹ Şüpheli, sanık veya hükümlünün toplum içinde denetim ve takibinin yapıldığı, iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması için ihtiyaç duyulan her türlü hizmet, program ve kaynakların sağlandığı alternatif bir ceza ve infaz sistemi (Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği, 2013)

1. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu tez kapsamında insanı hedef alan, kasıtlı yaralama, öldürme girişimi ve öldürme suçlarının yinelenmesiyle (tekrarlanması) ilişkili olabileceği düşünülen bazı psikososyal yapılar/değişkenler incelenmiştir. Bazı konularda ulusal ve uluslararası alan yazında yineleyen yaralama ve adam öldürme suçlarına özgü fazla çalışmaya rastlanmadığından, zaman zaman genel suç davranışının yinelenmesiyle ilgili bulgular aktarılacaktır.

1.1. SABİT DEĞİŞKENLER VE YİNELEYEN SUÇ DAVRANIŞI

Loza'nın (2003) gözden geçirme makalesi incelendiğinde yazındaki araştırmalarda yineleyen suçu yordamak için sıklıkla ilk suçun işlendiği yaş, geçmiş suç kayıtları, şiddetin düzeyi, çocukluktaki davranış sorunları, toplumsallaşma sorunları, eğitim başarısı, zeka, zihinsel hastalıklar gibi değişkenlerin kullanıldığı gözlenmiştir.

1.1.1. Yaş

Yaş ve yeniden suç davranışı arasındaki ilişkiye bakıldığında alan yazında farklı sonuçlara rastlanmaktadır. Andrews ve Bonta (2010) yaşın yineleyen suç davranışı için güçlü bir yordayıcı olduğunu ifade etmektedir. İsviçre'de herhangi bir suçtan hüküm alıp salıverilmiş kişilerden oluşan geniş örneklemlerle bir çalışmanın sonuçlarına göre, daha genç yaşta olmak bireylerin 1 ve 2 yıl sonra yeniden şiddet suçu davranışı tehlikesindeki artışı anlamlı olarak yordamaktadır (Fazel ve ark., 2016). Ayrıca pek çok çalışma 18 yaş öncesindeki suç davranışının ileriki yaşlarda yineleyen suç davranışıyla ilişkili olduğunu göstermektedir (Cale ve ark., 2010; Rodriguez ve ark., 2011; van Koppen, 2018). Mandracchia ve Morgan (2012) hükümlü bireylerde yaş arttıkça benmerkezcil ve uyumsuz düşünmenin anlamlı olarak azaldığını bildirmiştir. Bunun yanı sıra, artan yaş suç tutumuyla ilişkili ölçek puanında anlamlı düşüşle ilişkili bulunmuştur. Dhimi, Mandel, Loewenstein ve Ayton (2006), ABD ve İngiltere'de en az bir kez insana yönelik şiddet suçundan hüküm almış bireyleri karşılaştırdığı çalışmasında iki ülke örnekleminde de yaşın yeniden suç davranışını yordamadığı bulgusuna ulaşmıştır.

1.1.2. Suç Öyküsü

Daha önceki suç davranışının yeniden suç davranışında bulunmayla ilişkisine bakıldığında beklendiği üzere daha önce bir suç davranışından dolayı ceza almış olmak yeniden suç davranışında bulunma olasılığını arttırmaktadır (Atkin-Plunk ve Armstrong, 2018; Collins, 2010; Neuilly ve ark., 2011; Tollenaar ve Van der Heijden, 2013). Monahan'ın (1998) çalışmasına göre daha önce 4 kez tutuklanmış olanların gelecekte yeniden tutuklanma olasılığı %80, 10 kez tutuklanmış olanların ise yeniden tutuklanma olasılığı %90'dır (Loza, 2003). Andrews ve Bonta (2010), Bonta (1997) ile Gendreau, Little ve Goggin (1996) geçmişteki suçluluğun gelecekteki suç eylemleri için güçlü bir yordayıcı olduğunu bildirmektedir. ABD ve İngiltere'deki hükümlü gruplarının karşılaştırıldığı uluslararası bir çalışmada iki grup için de geçmişteki tutuklanma sayıları yineleyen suç davranışının anlamlı yordayıcıları olarak bulunmuştur (Dhami ve ark., 2006).

1.1.3. Okul Başarısı

Eğitim düzeyinin suç davranışıyla ilişkisini ele alan çalışmalar gözden geçirildiğinde araştırma bulgularının çelişkili olduğu gözlenmektedir. Loza (2003) düşük eğitim başarısı ve düşük zekânın suç ve şiddet davranışının yordayıcıları olduğunu ifade etmektedir. Diğer taraftan Ross ve Hoaken'ın (2011) çalışmasına göre ilk kez ceza infaz kurumuna giren ve birden fazla kez ceza infaz kurumunda ceza tamamlamış olan grup arasında eğitim düzeyi bakımından anlamlı farka ulaşılmamıştır. Fazel ve ark. (2016) ve Dhami ve ark.'nın (2006) yeniden şiddet suçu davranışını yordama çalışmalarında da eğitim anlamlı bir yordayıcı olarak bulunmamıştır. Cohen'in (2014) Türkiye'de genel örnekleme yapmış olduğu çalışmada ise üniversite mezunu bireylerin fiziksel şiddet davranışında bulunma eğilimi, lise mezunlarından anlamlı olarak düşük çıkmıştır.

Öte yandan, Lee ve Villagrana'nın (2015) suça sürüklenmiş çocuklarla yapmış olduğu çalışmada eğitim düzeyinin artması koruyucu bir etken olarak bulunmuştur. Bu durumun gerek okul ortamının gerekse ailenin çocuk üzerinde izleyici, yönlendirici ve gerektiğinde müdahale edebilen bir çevre sağlamasının sonucu olabileceği önerilmiştir. Benzer sonucun yetişkin bireylerde ortaya çıkmaması, yukarıda bahsedilmiş olan okula devam etmenin sağladığı yapıların yetişkin yaşamında devrede olmamasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Ullrich ve Coid'in (2011) araştırma bulgusuna göre,

saliverilme sonrası bir iş, alıştırma veya eğitime tam veya yarı zamanlı katıldığını bildiren bireylerin 3 yıl veya daha uzun zaman sonra yeniden şiddet suçu işleme olasılığı anlamlı olarak düşmektedir. Bu bulgu bireylerin aldığı eğitim düzeyinin bireyi suç davranışında bulunmaya karşı korumada tek başına yeterli olmayabileceğini, olağan yetişkin yaşamının bir parçası olan düzenli ve yararlı bir uğraşıya sahip olmanın suç davranışına karşı koruyucu bir etken olduğu yorumuna olanak tanımaktadır.

Eğitim ve suç düşüncesi arasındaki ters yönlü ilişkinin iki farklı yönde açıklanabileceği vurgulanmaktadır: daha fazla eğitim almış bireyler daha çok yönlü ve etkili düşünebiliyor veya daha fazla çok yönlü ve etkili düşünebilen bireyler daha yüksek eğitim olanaklarını sürdürebiliyor ve başarabiliyor (Mandracchia ve Morgan, 2012).

1.1.4. Madde Kullanım Öyküsü

Madde kullanımı farklı ülkelerde suç olgusu bakımından farklı uygulamalarla karşılaşmaktadır. Ülkemizde uyuşturucu madde kullanmak, bulundurmamak ve satmak Türk Ceza Kanunu'na göre ceza gerektirmektedir. Bu çalışma kapsamında madde kullanımının yasal boyutu değil, bireyler üzerindeki ruhsal, maddi, toplumsal ve fiziksel etkileri aracılığıyla başka suç eylemlerine yönlendirmesi önem arz etmektedir.

Caudy, Durso ve Taxman'in (2013) yapmış olduğu geniş örneklemlili bir çalışmada denetimli serbestlik sürecindeki hükümlü bireylerin 3 yıl içinde yeniden suç davranışında bulunma veya denetim tedbirini bozarak yeniden ceza infaz kurumuna alınmasını yordayan etmenleri incelemiştir. Bulgulara göre, ceza infaz kurumundan denetimli serbestliğe geçiş yapan hükümlü bireylerin suç geçmişi, cinsiyeti ve yaşı kontrol edildiğinde antisosyal tutumlar, antisosyal akranlar ve eğitim/iş değişkenleri yineleyen suç davranışını yordamaktadır. Suç geçmişi alt ölçeğindeki 1 puanlık artış yineleyen suç davranışı olasılığını %24 arttırırken, kadın olmak %14 azaltmaktadır. Aynı çalışmada ceza infaz kurumunda kalmadan, doğrudan denetimli serbestlik cezası infaz eden hükümlü bireylere ait bulgularda ise, bahsedilen 3 değişken kontrol edildiğinde antisosyal akranlar ve alkol/madde kötüye kullanımının yineleyen suç davranışında anlamlı yordayıcılar olduğu gözlenmiştir. Bu grupta ise suç geçmişi alt ölçeğindeki 1 puanlık artış yineleyen suç davranışı olasılığını %15 arttırmıştır. Dhami ve ark. (2006) İngiltere örnekleminde madde kullanım öyküsünün yineleyen suç davranışı için anlamlı bir

yordayıcı olduğu, ABD örneklemini içerse anlamlı olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bulgular arasında gözlenen farklılıklar madde kullanım öyküsünün ülkemizde de araştırılmasının yerinde olacağını düşündürmektedir.

1.2. SUÇ DAVRANIŞINI AÇIKLAMAYA YÖNELİK PSİKOLOJİK MODELLER

Günümüzde suç kavramı bireyle özdeşleştirilmiş sabit bir yapı olarak değerlendirilmekten vazgeçilip çeşitli etkenlerin ortaya çıkardığı bir davranış olarak ele alınmaya başlanmıştır. Böylelikle suç eyleminin arka planındaki tetikleyiciler daha açık hale getirilmeye ve bu etkenlere yönelik müdahaleler, iyileştirme programları geliştirilmeye çalışılmaktadır. Suç eylemini açıklamaya çalışan çeşitli psikoloji, sosyoloji, hukuk kuramları ve modelleri bulunmaktadır. Mevcut çalışmanın alanı ve amacı gereği bu bölümde sadece bazı psikoloji modelleri aktarılacaktır.

Bir psikolojik model suç davranışında bulunmuş bireyin değerlendirilmesi, tedavisi ve yönetimiyle ilgili bir rehberdir. Değerlendirme, suçun işlevini; tedavi, davranış değişimine yol açan müdahaleleri; yönetim ise davranış değişimini sağlayan yöntemleri izlemeyi belirler (Birgden, 2008). Bu bakışla izleyen bölümde Tehlike-Gereksinim-Duyarlılık Modeli (Andrews ve Bonta, 2010) ve İyi Yaşamlar Modeli (Ward, 2002) kısaca tanıtılacaktır.

1.2.1. Tehlike-Gereksinim-Duyarlılık Modeli

Andrews ve Bonta'nın (2010) tanımladığı Tehlike (Risk) – Gereksinim (İhtiyaç) – Duyarlılık (TGD) Modeli'nin ilkeleri tehlike, gereksinim ve dayanıklılık etkenlerinin ötesine genişlemiştir. Model genel kişilik ve bilişsel sosyal öğrenme bakış açılarıyla güçlü şekilde bağlantılandırılmış ve adalet, resmi cezalandırma modelleriyle sınırlandırılmamıştır.

Modelin gereksinim ilkesine göre iyileştirici müdahaleler özgül tehlike etkenlerini hedeflemelidir. Buradaki anahtar varsayım bazı değişebilir etkenlerin (eğilimler, ilişkiler, kişilik) doğrudan, bazılarının ise dolaylı olarak yinelenen suç davranışıyla ilişkili olduğudur. Bu nedenle bazı etkenlere öncelikli olarak müdahale edilmesi gerekmektedir

Bu modelde yineleyen suç davranışıyla doğrudan görgül bağlantılı dinamik risk etkenleri kriminojenik gereksinimler olarak tanımlanmıştır. Bu dinamik etkenler 4 birincil kriminojenik gereksinim (“Büyük Dörtlü”) ve yineleyen suç davranışıyla kısmen ilişkili diğer 4 gereksinim olarak sınıflandırılmaktadır. Büyük dörtlü şunları içermektedir: antisosyal davranış geçmişi, antisosyal kişilik örüntüsü, antisosyal bilişler ve antisosyal ilişkiler. Model bu büyük dört kriminojenik gereksinimdeki değişimlerin yineleyen suç davranışı olasılığındaki en büyük değişimlere yol açacağını belirtmektedir. Diğer 4 gereksinim ise: aile/evlilik durumu; düşük eğitim, meslek veya parasal başarı düzeyi; toplum yanlısı (prososyal) boş zaman etkinliklerinin eksikliği ve madde bağımlılığı. Bu 4 gereksinimin ise, büyük dörtlü aracılığıyla, dolaylı olarak yineleyen suç davranışını etkilediği varsayılmaktadır. TGD Modeli kişisel/duygusal zorluk, büyük zihinsel bozukluklar, fiziksel sağlık konuları ve toplumsal sınıf kökenini kriminojenik olmayan ancak bireyin genel işlevini etkileyen etmenler olarak tanımlamaktadır. Ward ve Stewart (2003) bu kriminojenik etmenlerin genel suç kavramı için değil, her suç türü için ayrıca belirlenmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Mevcut çalışmada bu bakış benimsenerek sadece fiziksel şiddet suçları irdelenecektir.

Duyarlılık (responsivity) ilkesi ise suç davranışını önleyici tedavinin nasıl sunulacağını belirlemektedir. Duyarlılık içsel duyarlılık (yetkinlikler, ilgiler, tedavi güdüsü, yaş, öğrenme tarzı, kültür, demografik değişkenler ve katılıma yönelik çeşitli engeller) ve dışsal duyarlılık (ortamın ve yöneticinin özellikleri) olarak ikiye ayrılmaktadır (Birdgen, 2008).

1.2.2. İyi Yaşamlar Modeli

Suç davranışında bulunmuş bireyler hedef yönelimli olarak düşünülür ve kuşkusuz iyilik haline ulaşmak için doğal olarak yararlı olan insani gereksinimlerini (eylemler, deneyimler, ruhsal durum ve etkinlikler) karşılama eğilimindedirler. İyi Yaşamlar Modeli (İYM) insancıdır ve danışanı “Yaşamımı nasıl farklı yaşayabilirim?” sorusunu sorması için güdülemeyi hedefleyen pozitif psikoloji üzerine temellenmiştir (Ward ve Stewart, 2003). İyilik hali fiziksel, toplumsal ve psikolojik gereksinimler karşılandığında ortaya çıkabilir (Ward, 2002). Ward ve Maruna’ya (2007) göre model bireyin suç davranışında bulunduğu neyi amaçlamakta ve kaybetmekte olduğunu hesaba katmaktadır (akt. Birdgen, 2008). Bu nedenle tehlike yönetimi aracılığıyla yineleyen suç davranışını azaltmak ikincil hedeftir (ör.: psikologlar tehlike etmenlerini reddetmemeli ama iyilik

haline de odaklanmalıdır). Özetlenecek olursa tehlike-gereksinim modeli tehlikeyi yöneterek, İyi Yaşamlar Modeli de gereksinimleri karşılayarak yineleyen suç davranışını azaltmayı amaçlamaktadır. İki model birleştirilerek hem toplumun hem de hükümlünün hakları dengelenebilir (Caudy ve ark., 2013).

Mevcut tez çalışması kurgulanırken iki modelden de yararlanılmıştır. TGD'nin tehlike ve gereksinim ilkelerine bağlı olarak bireyin dürtüsel ve antisosyal özellikleri, İYM'nin toplumsal ve psikolojik gereksinimleri karşılama ve farklı yaşam biçimleri ilkelerine bağlı olarak toplumsal destek algısı ve salıverilme sonrası beklentileri ele alınarak yeniden suç davranışında bulunma olasılığı incelenmiştir.

Suçla ilişkin etkenler genellikle iki ana sınıfta ele alınmaktadır: sabit (statik) ve değişebilir (dinamik). Sabit değişkenlere örnek olarak cinsiyet, yaş ve suç geçmişi; değişebilir değişkenlere örnek olarak ise suça yönelik tutumlar ve değerler, antisosyal kişilik boyutları, zayıf sorun çözme becerisi, yüksek öfke ve suç çevresi bağlantıları verilebilir (Andrews ve Bonta, 2010). İzleyen bölümde değişebilir değişkenlerin ele alındığında araştırma bulguları ve kuramsal bilgi aktarılacaktır.

1.3. ANTİSOSYAL EĞİLİM, DÜRTÜSELLİK VE YİNELEYEN SUÇ DAVRANIŞI

Antisosyal eğilim ve dürtüsellüğün öfke anında bireyin tepkisine yön veren değişkenler olduğu düşünülmektedir. Örneğin, lisans öğrencileriyle yapılmış olan bir çalışmada öfke ve şiddet davranışı arasındaki ilişkide negatif acelecilik ve pozitif aceleciliğin aracı rolü anlamlı bulunmuştur (Ammerman, Kleiman, Uyeji, Knorr ve McCloskey, 2015). Yetişkinlerde 18 yaş öncesi ve sonrası fiziksel şiddet davranışı tasarlama eksikliğiyle negatif, sıkışıklık ve heyecan arama eğilimiyle ise pozitif yönde ilişkili bulunmuştur (Cohen, 2014). Aynı çalışmaya göre, şiddet davranışıyla ilgili yasal sorunlar tasarlama eksikliğiyle negatif ve sıkışıklıkla pozitif yönde anlamlı ilişki içerisindedir. Yordama analizlerinde ise yalnızca sıkışıklık alt boyutu hukuksal sorunları pozitif yönde yordamıştır. Hükümlü bireylerle yürütülmüş çeşitli çalışmalar da dürtüsellüğün yineleyen suç davranışını yordadığını göstermektedir (James ve Seager, 2006; Rihtarić, Vrselja ve Badurina-Sertić, 2017). Gordon ve Egan'a göre (2011) hükümlü bireylerde dürtüsellüğün ölçülmesi özgül tedavi gereksinimleri ve tehlike etkenlerinin belirlenmesini ve bireylerin

daha uygun iyileştirme programlarına yerleştirilmesini sağlayarak yineleyen suç davranışı azaltılabilir.

Bonta (1997) antisosyal tutum ve değerlerin yineleyen suç davranışının değişebilir yordayıcıları arasındaki ilk iki etken olduğunu belirtmektedir (Loza, 2003). Bireyin suç geçmişi, cinsiyeti ve yaşı kontrol edildikten sonra antisosyal eğilimler ve antisosyal akranlar yineleyen suç davranışının anlamlı yordayıcıları olarak bulunmuştur (Caudy ve ark., 2013). Yıldız'ın (2009) farklı suç türlerini içeren araştırmasının sonuçlarına göre, yeniden suç davranışında bulunmuş grubun antisosyal davranış puanları ilk suç davranışı grubundan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Yine aynı çalışmada risk davranış puanı ile antisosyal kişilik bozukluğu puanı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiye ulaşılmıştır.

Yineleyen suç davranışında bulunmuş ve bulunmamış alkol bağımlısı bireylerin karşılaştırıldığı bir çalışmada Psikopati Kontrol Listesi-GG (PKL-GG, PCL-R) 2. faktör (süreçten tutarsızlık, antisosyal ve toplumsal olarak sapkın yaşam biçimi) puanları yeniden suç davranışında bulunmuş grupta anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (Ojala, Tiihonen, Repo-Tiihonen, Tikkanen ve Virkkunen, 2015).

Olver ve Wong (2015) uzun dönemli izlem çalışmasının sonuçlarına göre, 24 yıl önce çeşitli suçlardan hüküm almış erkek bireylerin o dönemki antisosyallik toplam puanları 3 yıl ve 5 yıl sonraki yineleyen şiddet suçu davranışını anlamlı olarak yordamış, ancak 10 ve 20 yıl sonraki şiddet suçu davranışını yordamamıştır. Ayrıca yazarlar PKL-GG'nin uzun dönemde şiddet davranışını yordamada küçük bir etki büyüklüğüne sahip olduğunu, bu nedenle ölçme aracının kullanımında dikkatli olunması gerektiğini vurgulamaktadır. Bir diğer çalışmada PKL-GG'den yüksek, orta ve düşük düzeyde puan alan koşullu salıverilmiş bireylerin 1 yıl sonra yeniden suç davranışında bulunma olasılıkları sırasıyla %62, %47 ve %20 olarak bulunmuştur (Hart, Kropp ve Hare, 1988). Porter, Birt ve Boer (2001) ise adı geçen ölçeği kullanarak yaptığı çalışmada bireyleri yüksek ve düşük puan alanlar (kesme noktası 30) olarak iki gruba ayırmış ve yüksek puan grubunda adam öldürme ile PKL-GG 1. faktör arasında pozitif, düşük puan grubunda adam öldürme suçu ile 1. faktör arasında negatif yönde ilişki bulmuştur.

Araştırma sonuçlarından anlaşıldığı üzere antisosyal eğilim ve psikopati yineleyen suç davranışlarıyla ilişkili bir kavramdır. Ancak Kroner ve Yessine (2013) antisosyal tutumlardaki azalmanın antisosyal davranıştaki azalma için yeterli ve gerekli bir koşul olmadığına, bu tarz davranışların terk edilebilmesi için suça neden olan çok sayıda alanda ve çoklu direnç alanlarında iyileşmeye gerek duyulabileceğine işaret etmektedir. Ormachea ve ark. (2017) sabit değişken ölçümlerinin en önemli tehlikesinin zaman içerisindeki değişimi belirleyememesi olduğuna ve hükümlü bireyin davranışını değiştirmek için dinamik değişkenlerin ölçülmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Walters ve Lowenkamp (2016) "Büyük Dörtlü"den biri olan antisosyal bilişlerin suç davranışında bulunmuş bireylerde düzenli olarak ölçülmesi gerektiğini, aksi durumda ciddi suç davranışını anlama ve etkili olarak müdahale edebilme becerimizden taviz vereceğimizi belirtmektedir. Ayrıca eğer antisosyal bilişlerle ilgili tam bir anlayışa ulaşılacak hedefleniyorsa hem suç düşüncesinin içeriği hem de düşünme sürecinin değerlendirilmesi gerektiğinden bahsetmektedir.

1.4. SUÇA YÖNELİK BİLİŞLER VE YİNELEYEN SUÇ DAVRANIŞI

Amerika Birleşik Devletleri'nde denetimli serbestlik tedbiri uygulanan veya deneme sürecinde olan yaklaşık 95.000 bireyle yapılmış olan bir çalışmada Suç Düşüncesi Tarzları Psikolojik Ölçeği'nin 24 ay sonraki yineleyen suç davranışını yordama düzeyi araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre, ölçeğin genel suç düşüncesi, tasarlanan suç düşüncesi, tepkisel suç düşüncesi, kesme, yetkilendirme, bilişsel tembellik ve süreksizlik puanları orta düzeyde etki büyüklüğüne; yatıştırma, güç yönelimi ve aşırı iyimserlik düşük-orta düzeyde etki büyüklüğüne sahiptir. Yazarlar bu durumu, tepkisel suç düşüncesiyle ilişkili düşük özdenetim ve dürtüsellik, yineleyen suç davranışının daha erken ortaya çıkmasına öncülük ederken, tasarlanan suç düşüncesinin zamanla ortaya çıkmasına yol açabileceği şeklinde yorumlamıştır (Walters ve Lowenkamp, 2016). Aynı ölçüm aracı kullanılarak yapılmış olan bir diğer çalışmada daha büyük yaşın ve daha fazla eğitimin daha düşük genel, tasarlanan ve tepkisel suça yatkın düşünmeyle ilişkili olduğu, ancak tutuklanmayla ilişkili değişkenler için (güvenlik sınıflaması, geçmiş suç kaydı, şu anki hükmün süresi, şu anki tutuklamada geçirilen zaman) anlamlı yordayıcılar olmadığı gözlenmiştir (Mandracchia ve Morgan, 2012).

1.5. HÜKÜMLÜLERİN SALIVERİLME SONRASINA İLİŞKİN PLANLARI, BEKLENTİLERİ VE YİNELEYEN SUÇ DAVRANIŞI

Ceza infaz kurumundaki sürecin ardından denetimli serbestlikle birlikte hükümlü bireyler için olağan yaşama dönüş süreci başlamaktadır. Salıverilme sonrası olağan yaşama uyum hükümlü bireyleri ruhsal, toplumsal, parasal açıdan zorlayabilmektedir. Hükümlü bireyin beklentilerini, hazırlıklarını ve kaynaklarını doğru değerlendirip harekete geçmesi uyum sürecini kolaylaştıracaktır. Bu noktada ceza infaz kurumundaki görevlilerin (psikolog, sosyal hizmet uzmanı, infaz ve koruma memuru, öğretmen vd.) bireyin salıverilme sonrası uyumuna yönelik çalışmalar yapması önemlidir. Hükümlü bireylerin gelecekte yeniden suç davranışında bulunmayla ilgili kendilerine yönelik beklentileri salıverilme ve suç davranışından koruma açısından önemli ancak çok az çalışılan bir konudur (Doekhie, Dirkzwager ve Nieuwbeerta, 2017).

İyileştirme programına katılan erkek hükümlü bireylerle yapılmış olan bir çalışmada daha nitelikli salıverilme planı olanların salıverilme sonrası tutuksuz kalmaya daha yatkın olduğu gözlenmiştir (Dickson, Polaschek ve Casey, 2013). Aynı çalışmanın sonuçlarına göre, salıverilme planının niteliği araştırmada kullanılan diğer bir risk yordama aracı kadar iyi bir yeniden ceza infaz kurumuna girme yordayıcısıdır.

Karaca'nın (2010) Türkiye'deki 180 hükümlü bireyle yapmış olduğu çalışmada düşük eğitim düzeyinde olan bireylerin, yüksek eğitim düzeyi olan bireylere göre gelecek koşulları puanı daha düşükken, algılanan tehlike puanları daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca daha önce bir kez hapis cezası infaz edip salıverildikten sonra yeniden suç davranışında bulunmuş bireylerde algılanan tehlike puanları ilk kez hapis cezası infaz edenlere göre daha yüksek çıkmıştır.

Dhami, Mandel, Loewenstein ve Ayton'ın (2006) bulguların göre bireylerin salıverilme sonrası iş bulabilme beklentilerinin yüksek olması yineleyen suç davranışı olasılığını anlamlı olarak azaltırken, geçmişte bir işe sahip olmanın anlamlı bir etkisi olmamaktadır. Öte yandan, Laub ve Sampson (2003) salıverilme sonrasında bireylerin tam zamanlı bir işte çalışmasının hem yaşamı düzenleme hem de suçla ilişkili ortam ve topluluklardan uzak durmada önemli olduğunu belirtmektedir (Davis, Bahr ve Ward, 2013).

LeClair ve Guarino-Ghezzi'nin (1991) çalışmasına göre, salıverilme öncesi programlara katılan hükümlü erkeklerde yeniden suç davranışında bulunma olasılığı kontrol grubuna göre daha düşüktür. Castellano ve ark. (1994) da çalışmalarında salıverilme öncesi

programa katılan bireylerin yeniden ceza infaz kurumuna dönüş oranını %12, katılmayanların ise %32 olduğu sonucuna ulaşmıştır (Seiter ve Kadela, 2003). Bu sonuçlar, en az bireyin geçmişi kadar geleceğiyle de ilgilenmenin koruyucu ve zorunlu bir araç olduğunu işaret etmektedir.

1.6. TOPLUMSAL İLİŞKİLER VE YİNELEYEN SUÇ DAVRANIŞI

İnsan doğumuyla birlikte çevresiyle etkileşerek yaşama uyum sağlamaya çalışmaktadır. Bebeklikte ebeveynler, erken çocuklukta akranlar, öğretmenler ve diğer yetişkinler yaşamda olumlu ve/veya olumsuz önemli etkiler yaratmaktadır. Çeşitli çalışmalar fiziksel ve ruhsal sağlığı korumada toplumsal desteğin önemli bir psikososyal kaynak olduğunu ortaya koymuştur (Yap ve Devilly, 2004). Özellikle zorlayan ve uyum gerektiren yaşantılarda yakın ilişkilerimiz ve toplumsal destek kaynaklarımız sürecin ilerleyişini etkileyebilmektedir.

Hükümlü bireyler için salıverilme sonrası yaşama uyumu ve suç davranışından uzak durma kaygılandırıcı ve zorlayıcı bir süreç olarak algılanabilmekte ve toplumsal ilişkiler gündeme gelmektedir. Laub ve Sampson'ın (2001) vurguladığı gibi, toplumsal bağlar bireyin toplumsal yatırımını arttırarak ve karşılıklı ilişkiler ağı yaratarak suç davranışı üzerinde baskı yaratmaktadır. Toplumsal bağların oluşumu suç davranışında bulunan birey için bir dönüm noktası olarak bireyi bu davranıştan vazgeçirmektedir (Hepburn ve Griffin, 2004). Ohio Rehabilitasyon ve Islah Birimi eski yöneticisi başarılı bir uyumun sadece toplum kesimleri, aileler, adalet yetkilileri ve suç mağdurlarıyla kurulan işbirlikleri aracılığıyla sağlanabileceğine inanmaktadır (Petersilia, 2004). Seiter ve Kadela (2003) salıverilmiş hükümlü bireylerin yeniden ceza infaz kurumuna girmelerinde farklı yapıların yanı sıra aile destek olanaklarının katkısını da dile getirmektedir.

Aile ve arkadaşlardan gelen sosyal destek yeniden suç davranışında bulunma olasılığını anlamlı olarak azaltmaktadır (Mowen ve Boman, 2018). Şiddet suçundan dolayı hapis cezasını tamamlayıp salıverilen 800 erkek hükümlüyle yapılmış olan bir çalışmada toplumsal ağ etkenleri (toplumsal destek, duygusal destek, aileyle/arkadaşlarla geçirilen zaman, diğerleriyle yakınlık) yeniden şiddet suçu davranışını yordamaktadır (Ullrich ve Coid, 2011). Lila, Oliver, Lorenzo ve Catala (2013) kadın eşe yönelik şiddet suçundan ceza almış erkeklerle yapmış olduğu çalışmada dürtüsellik ve toplumsal desteğin

yeniden suç davranışında bulunma tehlikesini anlamlı olarak yordadığı bulgusuna ulaşmış ve yeniden suç davranışında bulunma tehlikesi değerlendirilirken toplumsal ve kamusal destek sistemlerinin hesaba katılmasını vurgulamaktadır.

Araştırmalar uyum sürecinde ailenin hem olumlu hem olumsuz etkisi olabileceği kanıtlamaktadır. Tutukluluk dönemi aile ve eş ilişkisinde yapay olarak yüksek beklentiler yaratmakta ve bu beklentiler karşılanmadığında antisosyal davranış ve yeniden suç davranışı ortaya çıkmaktadır (Naser ve La Vigne, 2008). Salıverilme sonrası aileye/arkadaşlara dönmeyi tasarlamak ABD'deki hükümlü bireylerde yineleyen suç davranışı için koruyucu bir etkenken, İngiltere'deki hükümlü bireylerde anlamlı bir etkisi gözlenmemiştir (Dhami ve ark., 2006). Bu bulgu hükümlü bireylerin toplumsal destek ağının uyumlu yaşama geçişte bir etmen olabileceğini, ancak kültürel farklılıklara dikkat edilmesinin önemini akla getirmektedir. Naser ve La Vigne'a (2008) göre, aileler salıverilme öncesi planlamaya katılarak uyum sürecinde daha büyük göreve sahip olmalıdır. Bunun yanı sıra Davis ve ark. (2013) yetişkin şartlı salıvermesi aracılığıyla yasal denetimin² aile, yasaya uyumlu arkadaşlar ve toplulukların destek ağlarını güçlendirme, düzenleme ve geliştirmeye odaklanılmasını önermektedir.

Bireyin suç davranışında bulunan kişi ve topluluklarla bir arada olması veya onlara karşı olan tutumları da bu başlık altında ele alınabilecek bir diğer önemli konudur. Suç davranışının olağan karşılandığı bir ortama yoğun şekilde maruz kalan ve yasal açıdan uyumlu çevresi zayıf olan hükümlü bireyler suç davranışında bulunmalarını önleyecek tutumlar geliştirme gereksinimi duymazlar (Banse, Koppehele-Gossel, Kistemaker, Werner ve Schmidt, 2013). Eichelsheim, Nieuwbeerta, Dirkzwager, Reef ve De Cuyper (2015) suç davranışı incelenirken suça yönelik tutum ve bilişlerin incelendiğini ancak önemli bir diğer yapı olan suç davranışında bulunan çevrenin yeterince ele alınmadığını vurgulamaktadır. Whited, Wagar, Mandracchia ve Morgan (2017) da hükümlü bireylerin suçla ilişkili çevrelerini değerlendirme ve azaltma becerilerini geliştirecek psikososyal müdahaleler geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

1.7. TÜRKİYE'DE YARALAMA VE ÖLDÜRME SUÇLARININ DURUMU

---

² Türkiye Cumhuriyeti yasalarında bu yapı denetimli serbestlik uygulamasına karşılık gelmektedir.

Umut Vakfı'nın şiddet olaylarına ilişkin farkındalık çalışmaları arasında yer alan, Türkiye'deki yerel ve ulusal tüm gazetelerin taranarak oluşturduğu "Türkiye Silahlı Şiddet Haritası 2018 Raporu incelendiğinde 2015 yılında basına yansıyan silahlı olay sayısı 2.175'ken 2018 yılında %69'luk artışla 3.679 olmuştur (Umut Vakfı, 2019). Aynı raporda göze çarpan bir diğer sonuç ise bu tür olaylarda yaşamını yitiren birey sayısı 2015 yılından 2018 yılına kadar 1.951'den 2.279'a (%17'lik artış); yaralanan birey sayısı ise 1.286'dan 3.762'ye (%292'lik artış) yükselmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri incelendiğinde, 2014 yılında 170.733 hükümlünün ceza infaz kurumuna giriş kaydı yapılmış ve bu hükümlü bireyler arasında yaralama suçu işlemiş olanların oranı %14,5, öldürme suçu işlemiş olanların oranı ise %5,2'dir. Yani 2014 yılında 33.634 birey yaralama veya öldürme suçundan dolayı hapis cezası infaz etmeye başlamıştır. Yinelenen suç davranışına ilişkin en güncel istatistiksel veri olan 2008 verilerine bakıldığında 3.294 kişi öldürme, 7.622 kişi yaralama suçundan yeniden hüküm almıştır (TÜİK, 2008). TÜİK ve Umut Vakfı'nın verileri değerlendirildiğinde şiddet konusunu ülkemizde hızlı, etkili ve kapsamlı bir şekilde ele alınması gereken bir konudur.

1.8. ÇALIŞMANIN AMACI VE ARAŞTIRMA SORULARI

Bu bölümde araştırmanın amacı, önemi ve özgün değeri ile araştırma soruları aktarılacaktır.

1.8.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı ülkemizde yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışında (yaralama, öldürme girişimi ve/veya öldürme) bulunmuş yetişkin erkek bireylerde suç davranışının yinelenmesiyle ilişkili olduğu düşünülen psikolojik yapıları incelemektir.

1.8.2. Araştırmanın Önemi ve Özgün Değeri

Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü aracılığıyla ceza infaz kurumlarında tutuklu ve hükümlü bireylere yönelik çeşitli çalışmalar (Öfke Kontrolü Programı, Alkol ve Madde Bağımlılığı Programı, Saliverilme

Öncesi Mahkûm Gelişim Programı vd.) yapılmaktadır. Ancak ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü bireylerin eğitim düzeylerinin düşük olması, suç eylemini kabul etmeme, bireylerin kendilerine ve iyileştirme çalışmalarına dair umutsuzluğu, Türkiye Cumhuriyeti'nin ceza infaz sisteminin bu tür eğitimleri zorunlu kılmaması gibi nedenlerle bireysel ve grup çalışmalarına katılım düzeyleri düşük olabilmekte ve yarıda bırakma oranı yüksek olabilmektedir³. Ward ve Stewart (2003) bir iyileştirme çalışmasına katılmayı kabul eden hükümlü bireylerin bir anlamda örtük olarak "Nasıl daha farklı yaşayabilirim?" sorusunu sorduğuna işaret etmiştir. Bu soruyu daha doğru yanıtlayarak çözüm üretebilmek için bireyi bu noktaya getiren sürecin ve değişkenlerin ortaya konması yararlı olacaktır.

Böylelikle hükümlü bireylerin bir tür profili çıkarılarak suç davranışına karşı koruyucu olan ve tehlike yaratan etmenler belirlenip gerek hükümlü bireylere yönelik müdahale programları, gerekse suç davranışında bulunma tehlikesi olan bireyler belirlenerek önleme çalışmaları geliştirilebilecektir.

Ayrıca araştırmada kullanılmak için Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nin (Measures of Criminal Attitudes and Associates - MCAA) Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılarak uygulama ve araştırma alanlarında kullanılabilir bir ölçek Türkçeye kazandırılmıştır (Nergiz ve Işık, Baskıda).

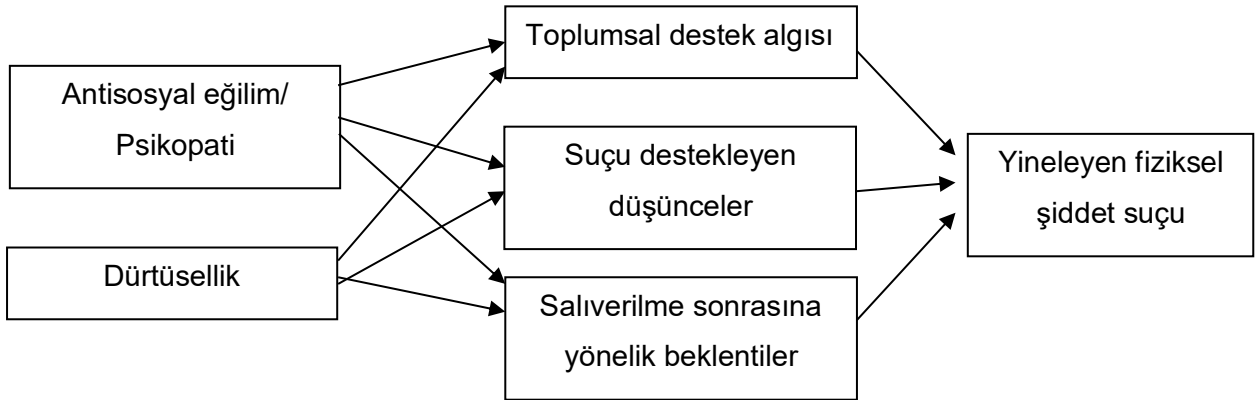
1.8.3. Araştırma Soruları

1. İlk kez fiziksel şiddet suçundan hapis cezası infaz eden bireylerle yineleyen şiddet suçu davranışında bulunan bireyler arasında antisosyal eğilim düzeyi açısından anlamlı bir fark var mıdır?
2. İlk kez fiziksel şiddet suçundan hapis cezası infaz eden bireylerle yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışında bulunan bireyler arasında dürtüsellik düzeyi açısından anlamlı bir fark var mıdır?

---

³ Türkiye'de yapılan müdahale çalışmalarına katılım ve yarıda bırakma oranlarına ilişkin herhangi bir istatistik bilgisine ulaşılamamıştır. Araştırmacının kişisel deneyimleri ve kurum çalışanlarından alınan bilgiye dayanılarak bu ifade kullanılmıştır.

3. İlk kez fiziksel şiddet suçundan hapis cezası infaz eden bireylerle yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışında bulunan bireyler arasında saliverilme sonrasına yönelik beklentiler açısından anlamlı bir fark var mıdır?
4. İlk kez fiziksel şiddet suçundan hapis cezası infaz eden bireylerle yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışında bulunan bireyler arasında toplumsal destek algısı açısından anlamlı bir fark var mıdır?
5. İlk kez fiziksel şiddet suçundan hapis cezası infaz eden bireylerle yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışında bulunan bireyler arasında suçu destekleyen düşünceler açısından anlamlı bir fark var mıdır?
6. Antisosyal eğilim ve dürtüsellik ile yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışı arasındaki ilişkide toplumsal destek algısı, saliverilme sonrasına yönelik beklentiler ve suçu destekleyen düşüncelerin aracı etkisi var mıdır? (Bkz. **Şekil 1.** Altıncı Araştırma Sorusuna İlişkin Aracı Değişken Modeli)
7. Fiziksel şiddet suçundan hapis cezası infaz edip saliverilmesine 45 günden az kalan hükümlü bireylerin saliverilme sonrasına yönelik beklentilerini demografik ve psikososyal değişkenlerden hangileri yordamaktadır?

Şekil 1. Altıncı Araştırma Sorusuna İlişkin Aracı Değişken Modeli

2. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde tez çalışmasında başvurulan örneklemin nasıl oluşturulduğu, veri toplama araçlarının tanıtımı ve psikometrik özellikleri, işlem süreci ve elde edilen verilerin analiz aşaması ayrıntılı olarak aktarılacaktır.

2.1. ÖRNEKLEM

Tez çalışması yürütülürken ölçek uyarlama çalışması için tutuklu/hükümlü bireylerden ve üniversite öğrencilerinden oluşan bir örneklem; ana çalışma içinse yaralama veya öldürme suçundan hükümlü bireylerden oluşan iki örnekleme ulaşılmıştır. Örneklemelere ilişkin ayrıntılı bilgi aşağıdaki bölümlerde sunulmuştur.

2.1.1. Ölçek Uyarlama Çalışması

Suçta Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nin (SYTİÖ) Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına ait örneklem Hacettepe Üniversitesinin çeşitli lisans programlarında eğitim gören öğrenciler ile Ankara Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü'ndeki yetişkin erkek hükümlü bireylerden oluşmaktadır.

Ölçek uyarlama çalışması kapsamında araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 250 üniversite öğrencisine ölçek setleri verilmiş, 42 katılımcı ölçekleri tamamlamadığı ve/veya belirli bir desende doldurduğu fark edildiğinden analizlerden çıkarılmıştır. Sonuç olarak 28 farklı lisans programından toplam 208 erkek üniversite öğrencisinin verileri işleme alınmıştır. Test-tekrar test değerlendirmesi psikoloji bölümü öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiş; ilk oturumda 35 kişi katılmış, ancak 4 hafta sonraki ikinci oturumda 27 kişi ölçek setlerini tamamlamıştır. Üniversite öğrencilerine ilişkin demografik özellikler Tablo 1'de ayrıntılı olarak aktarılmıştır.

Tablo 1. Ölçek Uyarlama Çalışmasına Katılan Üniversite Öğrencilerine Ait Demografik Özellikler

Değişken	N	%	En düşük	En yüksek	Ort.	SS
Yaş	207		19	30	21.47	1.96
Kardeş sayısı	208		0	5	1.33	0.95
Cinsiyet						
Erkek	108	32.8				
Kadın	221	67.2				
Anne eğitim düzeyi						
Okur-yazar değil	2	1.0				
Okur-yazar	1	0.5				
İlkokul	40	19.2				
Ortaokul	19	9.1				
Lise	63	30.3				
Ön lisans	81	38.9				
Lisans	2	1.0				
Lisansüstü	1	0.5				
Baba eğitim düzeyi						
Okur-yazar değil	0	0.0				
Okur-yazar	1	0.5				
İlkokul	19	9.1				
Ortaokul	20	9.6				
Lise	56	26.9				
Ön lisans	112	54.9				
Lisans	0	0.0				
Lisansüstü	1	0.5				
Yaşamın çoğunluğunun geçirildiği yerleşim birimi						
Köy	7	3.4				
İlçe	27	13.0				
İl	71	34.1				
Metropol (Nüfusu 2 milyonun üzerinde olan)	103	49.5				
Ailenin gelir düzeyi						
1500 TL'nin altında	10	4.8				
1500-2500 TL arası	38	18.3				
2500 TL'nin üzerinde	160	76.9				

Katılımcılardan gönüllü onam veren 265 erkek hükümlüye ölçek setleri verilmiş, 63 katılımcının ölçekleri tamamlamadığı ve/veya belirli bir desende doldurduğu fark edildiğinden örneklemden çıkarılarak 202 (131 kişi Sincan 2 Numaralı L Tipi Kapalı CİK, 71 kişi Sincan Açık CİK) bireye ait verilerle analizler yürütülmüştür. Katılımcılara ait demografik özellikler Tablo 2'de ayrıntılı olarak aktarılmıştır.

Tablo 2. Ölçek Uyarlama Çalışmasına Katılan Hükümlü Bireylere Ait Demografik Özellikler

Değişken	N	%	En düşük	En yüksek	Ort.	SS
Yaş	169		18	68	30.10	8.97
Sahip olunan çocuk sayısı	88		0	6	1.49	1.13
Kardeş sayısı	197		0	13	3.73	2.38
İlk kez suç davranışında bulunduğu yaş	189		8	45	20.74	7.59
Son suç davranışından önce kaç kez suç davranışında bulunmuş	177		0	35	3.73	2.38
Şu an CİK'te bulunmasına neden olan suçun gerçekleşme yılı	182		1989	2017	2012.68	4.46
Toplam ceza süresi (ay olarak)	161		3	528	121.52	106.86
Eğitim durumu						
İlkokul	37	18.3				
Ortaokul	104	51.5				
Lise	49	24.3				
Ön lisans	3	1.5				
Lisans	7	3.5				
Lisansüstü	1	0.5				
Medeni durum						
Bekâr	109	54.0				
Nişanlı	54	26.7				
Evli	1	0.5				
Eşi vefat etmiş	21	10.4				
Boşanmış	4	2.0				
Boşanmamış ama eşiyle görüşmüyor	12	6.0				
Resmi nikâhsız birliktelik	109	54.0				
Annenin eğitim düzeyi						
Okur-yazar değil	45	22.3				
Okur-yazar	13	6.4				
İlkokul	94	46.5				
Ortaokul	36	17.8				
Lise	10	5.0				
Üniversite	1	0.5				
Babanın eğitim düzeyi						
Okur-yazar değil	12	5.9				
Okur-yazar	17	8.4				
İlkokul	95	47.0				
Ortaokul	34	16.8				
Lise	33	16.3				
Üniversite	9	4.5				
CİK'e girmeden önce yaşanan yerleşim birimi						

Köy	4	2.0
İlçe	18	8.9
İl	57	28.2
Metropol (Nüfusu 2 milyonun üzerinde olan)	122	60.4
CİK öncesi alkol kullanım durumu		
Hiç	61	30.2
Özel günlerde	57	28.2
Ayda 1	22	10.9
Haftada 1-2 gün	4	20.8
Her gün	19	9.4
CİK öncesi madde kullanım durumu		
Kullanıyormuş	85	42.1
Kullanmıyormuş	117	57.9
Aile üyelerinden herhangi bir suçtan ceza almış birinin varlığı		
Hiçbiri	149	73.8
Anne	0	0
Baba	13	6.4
Kardeş	28	13.9
Anne ve baba	1	0.5
Baba ve kardeş	10	5.0
Anne, baba ve kardeş	1	0.5
Şu an hangi suçtan dolayı CİK'te*		
Kişiyeye karşı suçlar ^a	119	58.9
Toplumaya karşı suçlar ^b	47	23.3
Millete ve devlete karşı suçlar ^c	2	1.0
Uluslararası suçlar	0	0.0
İcra ve iflas kanununa muhalefet ^d	1	0.5
Denetimli serbestlik tedbir ihlali	4	2.0
Kaçakçılıkla mücadele kanununa muhalefet	4	2.0
Vergi usul kanununa muhalefet	3	1.5

*Türk Ceza Kanununda yer alan sınıflandırmaya göre yapılmıştır.

^aÖldürme; öldürmeye teşebbüs; cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar; dolandırıcılık; nitelikli hırsızlık; hırsızlık; hırsızlığa teşebbüs; yağma; nitelikli yağma; mala zarar verme;

^bUyuşturucu kullanmak, satın almak veya ticaretini yapmak; çocuğu kaçırmak veya alıkoymak; bilişim suçları; resmi evrakta sahtecilik

^cZimmet; görevi yaptırmamak için direnmek

^dBorcu zamanında ödememek

Katılımcılar belirlenirken kullanılan dışlama ölçütleri şunlardır: (a) okuma-yazma bilmemek, (b) ağır bir psikiyatrik/psikolojik (şizofreni, iki uçlu duygudurum bozukluğu, demans vb.) tanıya sahip olmak, (c) 18 yaşından küçük olmak.

2.1.2. Ana Çalışma

Ana çalışmaya ait örneklem 4 ildeki (Ankara, Eskişehir, Kırşehir, Zonguldak) açık⁴ ve kapalı ceza infaz kurumlarında kasten yaralama (TCK 86. ve 87. Md.), öldürme girişimi veya öldürme suçundan (TCK 81. ve 82. Md.) en az 1 tane kesinleşmiş hapis cezası infaz eden yetişkin erkek hükümlü bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların ceza infaz kurumlarına göre dağılımı Tablo 3'te aktarılmıştır. Katılımcılardan gönüllü onam veren 500 kişiye ölçek setleri verilmiş, 86 katılımcının ölçekleri tamamlamadığı, belirli bir desende doldurduğu veya kesinleşmiş cezaları arasında yukarıda sıralanan suçların olmadığı fark edildiğinden örneklemden çıkarılarak 414 bireye (256 kişi açık CİK, 158 kişi kapalı CİK) ait verilerle analizler yürütülmüştür. Hükümlü bireylere ait demografik özellikler Tablo 4'te ayrıntılı olarak aktarılmıştır.

Tablo 3. Ana Çalışmanın Yürütüldüğü Ceza İnfaz Kurumlarındaki Katılımcı Sayıları

Ceza İnfaz Kurumu	N	%
Ayaş Açık CİK	34	8.21
Sincan 2 Numaralı L Tipi Kapalı CİK	37	8.94
Sincan Açık CİK	60	14.49
Devrek Açık CİK	53	12.80
Zonguldak Açık CİK	27	6.52
Zonguldak M Tipi Kapalı CİK	41	9.90
Eskişehir Açık CİK	26	6.28
Eskişehir H Tipi Kapalı CİK	37	8.94
Kırşehir Açık CİK	56	13.53
Kırşehir E Tipi Kapalı CİK	43	10.39

Örneklem oluşturulurken kullanılan dışlama ölçütleri: (a) okuma-yazma bilmemek, (b) ağır bir psikiyatrik/psikolojik (şizofreni, iki uçlu duygudurum bozukluğu, demans vb.) tanıya sahip olmak, (c) 18 yaşından küçük olmak, (d) kesinleşmiş olan yaralama veya öldürme suçunun kazayla (taksirle) (TCK 83., 85., 88. ve 89. Md.) gerçekleşmesi veya mağdurun eş/çocuk/akraba/kendini savunamayacak kişiye yönelik (TCK 82. Md. 1. Fıkra d, e, j, k bentleri ve 86. Md. 3. Fıkra a, b bentleri) olması.

⁴ Hükümlülerin iyileştirilmesi kapsamında çalıştırılmasına ve meslek edindirilmesine öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimindeki erkek, kadın ve genç hükümlülere yönelik ceza infaz kurumları (Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği, 2012).

Tablo 4. Ana Çalışmaya Katılan Hükümlü Bireylere Ait Demografik Özellikler

Değişken	N	%	En düşük	En yüksek	Ort.	SS
Yaş	340		18	72	37.23	10.61
Kardeş sayısı	404		0	14	4.23	2.55
Toplam eğitim gördüğü süre (yıl)	239		5	20	9.67	3.09
Ailedeki kaçınıcı çocuk	413		1	15	3.11	2.18
İlk kez suç davranışında bulunduğu yaş	364		10	66	24.61	11.26
Şu an cezasını infaz ettiği suç olayının gerçekleşme yılı	327		1996	2012	2010.78	3.75
Bugüne kadar ceza aldığı suç türü sayısı	388		1	5	1.39	0.73
Bugüne kadar ceza aldığı toplam suç sayısı	383		1	44	3.02	4.70
Şu an cezasını infaz ettiği suç olayının gerçekleşme yılı	327		1996	2012	2010.78	3.75
Eğitim durumu						
İlkokul	115	27.8				
Ortaokul	142	34.3				
Lise	122	29.5				
Ön lisans	16	3.9				
Lisans	14	3.4				
Medeni durum						
Bekâr	151	36.5				
Evli	148	35.7				
Boşanmış	59	14.3				
Resmi nikâhsız birliktelik yaşıyor	22	5.3				
Boşanmamış ama eşyle görüşmüyor	14	3.4				
Eşi vefat etmiş	9	2.2				
Eşinden boşanmış ve resmi nikâhsız birliktelik yaşıyor	5	1.4				
CİK'e girmeden önce yaşanan yerleşim birimi						
Büyükşehir	183	44.2				
İl	98	23.7				
İlçe	83	20.0				
Kasaba	14	3.4				
Köy	34	8.2				
Yurtdışı	1	0.2				
CİK'e girmeden 1 ay önce para veya mal karşılığı bir işte çalışma durumu						
Çalışıyormuş	318	76.9				
Çalışmıyormuş	90	21.7				
Annenin eğitim durumu						
Okur-yazar değil	141	34.1				

Okur-yazar	49	11,8
İlkokul	160	38.6
Ortaokul	30	7.2
Lise	20	4.8
Üniversite	7	1.7
Babanın eğitim durumu		
Okur-yazar değil	53	12.8
Okur-yazar	58	14.0
İlkokul	195	47.1
Ortaokul	54	13.0
Lise	37	8.9
Üniversite	12	2.9
Aile üyelerinde suç geçmişi		
Hiçbiri	249	59.9
Anne	5	1.2
Baba	31	7.5
Kardeş(ler)	48	11.6
Anne ve baba	1	0.2
Baba ve kardeş(ler)	18	4.3
Anne ve kardeş(ler)	6	1.4
Şu an hangi suçtan dolayı CİK'te*		
Yaralama	100	24.2
Öldürme girişimi	36	8.7
Öldürme	135	32.8
Yaralama ve öldürme girişimi	3	0.7
Yaralama ve öldürme	13	3.1
Yaralama ve diğer	42	10.1
Öldürme ve diğer	2	0.5
Yaralama. öldürme girişimi ve diğer	1	0.2
Yaralama, öldürme ve diğer	1	0.2

* Diğer: yaralama, öldürme girişimi, öldürme suçları dışındaki tüm suçları (uyuşturucu kullanımı veya satışı, hırsızlık, dolandırıcılık, kazayla gerçekleşen suçlar, cinsel suçlar vd.) kapsamaktadır.

Tez çalışması kapsamındaki 7. araştırma sorusuna yanıt bulmak amacıyla 4 ildeki (Ankara, Eskişehir, Kırşehir, Zonguldak) açık ve kapalı ceza infaz kurumlarında kasten yaralama (TCK 86. ve 87. Md.), öldürme girişimi veya öldürme suçundan (TCK 81. ve 82. Md.) en az 1 tane kesinleşmiş hapis cezası infaz eden ve salıverilmesine 45 günden az kalmış olan yetişkin erkek hükümlü bireylerden oluşan bir örnekleme çalışılmıştır. Katılımcıların ceza infaz kurumlarına göre dağılımı Tablo 3'te aktarılmıştır. Katılımcılardan gönüllü onam veren 115 kişiye ölçek setleri verilmiş, 5 katılımcının ölçekleri tamamlamadığı, belirli bir desende doldurduğu veya kesinleşmiş cezaları

arasında yukarıda sıralanan suçların olmadığı fark edildiğinden örneklemden çıkarılarak 110 bireye (95 kişi açık CİK, 15 kişi kapalı CİK) ait verilerle analizler yürütülmüştür. Hükümlü bireylere ait demografik özellikler Tablo 4'te ayrıntılı olarak aktarılmıştır.

Tablo 5. Salıverilmesine 45 Günden Az Kalan Hükümlü Bireylere Ait Demografik Özellikler

Değişken	N	%	En düşük	En yüksek	Ort.	SS
Yaş	93		18	61	35.42	9.56
Kardeş sayısı	110		0	25	3.88	3.35
Toplam eğitim gördüğü süre (yıl)	79		5	17	9.24	2.75
Ailedeki kaçıncı çocuk	110		1	22	2.67	2.62
İlk kez suç davranışında bulunduğu yaş	91		10	53	24.29	9.30
Şu an cezasını infaz ettiği suç olayının gerçekleşme yılı	98		1999	2018	2012.19	3.97
Bugüne kadar ceza aldığı suç türü sayısı	99		1	3	1.31	0.55
Bugüne kadar ceza aldığı toplam suç sayısı	98		1.00	20.00	2.45	2.87
Şu an cezasını infaz ettiği suç olayının gerçekleşme yılı	98		1999	2018	2012.19	3.97
Eğitim durumu						
İlkokul	35	31.3				
Ortaokul	35	31.3				
Lise	36	32.1				
Ön lisans	2	1.8				
Lisans	1	0.9				
Medeni durum						
Bekâr	35	31.3				
Evli	53	47.3				
Boşanmış	15	13.4				
Resmi nikâhsız birliktelik yaşıyor	5	4.5				
Boşanmamış ama eşile görüşmüyor	1	0.9				
Eşi vefat etmiş	0	0				
CİK'e girmeden önce yaşanan yerleşim birimi						
Büyükşehir	49	43.8				
İl	26	23.2				
İlçe	26	23.2				
Kasaba	4	3.6				
Köy	5	4.5				
CİK'e girmeden 1 ay önce para veya mal karşılığı bir işte çalışma durumu						
Çalışıyormuş	85	75.9				
Çalışmıyormuş	24	21.4				
Annenin eğitim durumu						
Okur-yazar değil	23	20.5				
Okur-yazar	13	11.6				
İlkokul	51	45.5				
Ortaokul	11	9.8				

Lise	9	8.0
Üniversite	2	1.8
Babanın eğitim durumu		
Okur-yazar değil	10	8.9
Okur-yazar	16	14.3
İlkokul	49	43.8
Ortaokul	18	16.1
Lise	13	11.6
Üniversite	4	3.6
Aile üyelerinde suç geçmişi		
Hiçbiri	70	62.5
Anne	0	0
Baba	6	5.4
Kardeş(ler)	14	12.5
Baba ve kardeş(ler)	6	5.4
Şu an hangi suçtan dolayı CİK'te*		
Yaralama	57	50.9
Öldürme girişimi	9	8.0
Öldürme	12	10.7
Yaralama ve öldürme girişimi	1	0.9
Yaralama ve öldürme	3	2.7
Yaralama ve diğer	7	6.3
Öldürme girişimi ve diğer	1	0.9

* Diğer: yaralama, öldürme girişimi, öldürme suçları dışındaki tüm suçları (uyuşturucu kullanımı veya satışı, hırsızlık, dolandırıcılık, kazayla gerçekleşen suçlar, cinsel suçlar vd.) kapsamaktadır.

Örneklem oluşturulurken kullanılan dışlama ölçütleri: (a) okuma-yazma bilmemek, (b) ağır bir psikiyatrik/psikolojik (şizofreni, iki uçlu duygudurum bozukluğu, demans vb.) tanıya sahip olmak, (c) 18 yaşından küçük olmak, (d) kesinleşmiş olan yaralama veya öldürme suçunun kazayla (taksirle) (TCK 83., 85., 88. ve 89. Md.) gerçekleşmesi veya mağdurun eş/çocuk/akraba/kendini savunamayacak kişiye yönelik (TCK 82. Md. 1. Fıkra d, e, j, k bentleri ve 86. Md. 3. Fıkra a, b bentleri) olması, (e) salıverilmeye 45 günden fazla olması.

2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu bölümde tez çalışmasında kullanılan tüm ölçme araçları ve hangi aşamada hangi araçların kullanıldığı hakkındaki bilgiler paylaşılmıştır. Tez çalışmasında Demografik Bilgi Formları (Ek 3, Ek 4 ve Ek 5), UPSS Dürtüsel Davranış Ölçeği (Ek 6), Suça Yönelik

Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği (Ek 7), Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri Ölçeği (Ek 8), Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği (Ek 9) ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Ek 10) kullanılmıştır.

Ölçek uyarlama çalışmasında üniversite öğrencileri ve hükümlü bireyler için ayrı ayrı hazırlanmış Demografik Bilgi Formları (Ek 3 ve 4), UPSS Dürtüsel Davranış Ölçeği (Ek 6), Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği (Ek 7) ve Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği (Ek 9) kullanılmıştır.

Ana çalışma 1 ve 2’de Demografik Bilgi Formu (Ek 5), UPSS Dürtüsel Davranış Ölçeği (Ek 6), Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği (Ek 7), Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri Ölçeği (Ek 8), Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği (Ek 9) ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Ek 10) kullanılmıştır.

2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Katılımcının yaşı, medeni durumu, çocuk sayısı, eğitim düzeyi, mesleği, bugüne kadar gerçekleştirilmiş olan suç olayı sayısı, türü ve toplam ceza süresi, daha önce bir psikoeğitim/kurs/iş çalışmasına katılıp katılmadığı, son hükümlülüğü döneminde herhangi bir disiplin cezası alıp almadığı bilgilerini içeren ve katılımcı tarafından doldurulan formlar hazırlanmıştır. Ölçek uyarlama çalışmasındaki CİK örneklemini için Ek 3’te bulunan, üniversite örneklemini için Ek 4’te bulunan ve ana çalışma için de Ek 5’te bulunan demografik bilgi formları kullanılmıştır.

2.2.2. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği (Measures of Criminal Attitudes and Associates)

Mills, Kroner ve Forth (2002) tarafından bireylerin antisosyal eğilim ve ilişkilerini ölçmek için geliştirilmiş (ÖÖ⁵ 66 madde; UÖ⁶ 64 madde) bir ölçektir. Ölçek 2 bölüm ve toplam 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Birinci bölüm suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ve katsayısı; ikinci bölüm şiddete yönelik tutumlar (ÖÖ 12 madde, UÖ 10 madde), haklılık düşünceleri (ÖÖ 12 madde, UÖ 10 madde), antisosyal niyet (ÖÖ 12 madde, UÖ 13

⁵ Ölçeğin özgün sürümü

⁶ Ölçeğin Türkçeye uyarlanmış sürümü

madde) ve ilişkilere yönelik tutumlar (ÖÖ 10 madde; UÖ 11 madde) alt boyutlarından oluşmaktadır.

Birinci bölümde bireyden 4 arkadaşını düşünerek her biriyle boş zamanlarında görüşme sıklığını 4'lü Likert üzerinden işaretlemesi ve her arkadaş için sorulan 5 soruyu "Evet/Hayır" şeklinde yanıtlaması istenmektedir. Her arkadaş için ayrı ayrı görüşme sıklığı puanıyla verilen evet yanıtlarının toplamı çarpılmakta ve 4 arkadaştan elde edilen puanlar toplanarak bir katsayı elde edilmektedir.

İkinci bölümde ise her maddeyi "Katılıyorum/Katılmıyorum" şeklinde işaretlemeleri istenmektedir. Her alt boyuta ait maddeler toplanarak alt boyut toplam puanları hesaplanabilmektedir. Şiddete yönelik tutumlar alt boyutu bireyin şiddeti destekleyici tutumları onaylama düzeyini belirlemektedir. Haklılık düşünceleri alt boyutu bireyin istediği her şeye sahip olmaya yönelik benmerkezci beklenti düzeyini ölçmektedir. Antisosyal niyet alt boyutu bireyin antisosyal eylemlerde bulunmaya yönelik niyetini değerlendirmektedir. Son olarak ilişkilere yönelik tutumlar alt boyutu ise bireyin suç eyleminde bulunmuş antisosyal kişilerle arkadaşlık kurmayı ne kadar uygun bulduğunu ölçmeyi amaçlamaktadır.

Özgün ölçekteki maddelerin alt boyut dağılımı: 4., 8., 12, 16, 20., 24., 28., 32., 36. ve 40. maddeler ilişkilere yönelik tutumlar; 1., 5., 9., 13., 17., 21., 25., 29., 33., 37., 41. ve 44. maddeler şiddete yönelik tutumlar; 3., 7., 11., 15., 19., 23., 27., 31., 35., 39., 43. ve 46. maddeler antisosyal niyet; 2., 6., 10., 14., 18., 22., 26., 30., 34., 38., 42. ve 45. maddeler haklılık alt boyutunu oluşturmaktadır. Ölçeğin B Bölümünde bulunan 3., 8., 16., 24., 31., 32. ve 43. maddeler toplam puanlar oluşturulurken ters puanlanmaktadır.⁷

Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucunda ölçeğin B Bölümüne ilişkin madde dağılımı ise şu şekildedir: 4., 8., 12, 16, 20., 24., 28., 29., 30., 34. ve 38. maddeler ilişkilere yönelik tutumlar; 1., 5., 9., 13., 21., 25., 31., 35., 39. ve 42. maddeler şiddete yönelik tutumlar; 2., 3., 7., 11., 15., 19., 23., 26., 27., 33., 37., 41. ve 44. maddeler antisosyal niyet; 6., 10., 14., 17., 18., 22., 32., 36., 40. ve 43. maddeler haklılık alt

⁷ Türkçe uyarlama çalışmasında özgün ölçekte bulunan 2 madde ölçekten çıkarılmıştır. Bu nedenle alt boyut ve ters maddelerin madde numaraları özgün ve Türkçe sürümde farklılık göstermektedir.

boyutundadır. SYTİÖ-TR'nin B Bölümünde bulunan 3., 8., 16., 24., 30. ve 41. maddeler toplam puanlar oluşturulurken ters puanlanmaktadır.⁷

Alt boyutlar için, haklılık alt boyutu dışında, özgün çalışmada alfa katsayıları 0.80 ve 0.84 arasında bulunmuştur. Alt boyutlar test-tekrar test katsayısı 0.65 ile 0.81 ($p < 0.01$, $n=41$) aralığındadır. Yapılmış olan Türkçe uyarlama çalışmasında ise alt boyutlara ilişkin Cronbach alfa değerleri 0.68 ve 0.81 aralığında; test-tekrar test katsayıları 0.21 ile 0.59 ($n=27$) aralığındadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmasına ait istatistiksel bilgiler Bulgular bölümünde ayrıntılı olarak aktarılmıştır. Türkçeye çevrilerek çalışmada kullanılan biçimi Ek 3'te sunulmuştur. Ayrıca ana çalışma verilerin ilişkin iç tutarlılık katsayıları tüm ölçek için 0.89, alt boyutlar için 0.61-0.83 aralığındadır.

2.2.3. UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği

Whiteside ve Lynam'ın (2001) geliştirmiş olduğu ölçek dürtüsellliği 4 alt boyutta değerlendirmektedir: sıkışıklık tasarlama (eksikliği), sebat(sızlık) (tahammül) ve heyecan arayışı. Kırk beş maddeden oluşan ölçek 4'lü Likert olarak tasarlanmıştır (1=bana hiç uymuyor, 4=bana çok uyuyor).

Sıkışıklık alt boyutu "Duygularıma göre hareket etmemin önüne geçemiyorum.", "Üzgün olduğum zamanlarda çoğu kez düşünmeden hareket ederim." gibi maddelerle bireyin çoğunlukla negatif duygulanım anında davranışlarını denetleyebilme eğilimini belirlemeye çalışmaktadır. Tasarlama (eksikliği) alt boyutu "İhtiyatlı biriyimdir.", "Düşünmeden konuşan biri değilim." gibi ifadelerle bireyin bir davranışta bulunmadan önce tasarı yapma eğilimini değerlendirmeyi hedeflemektedir. Heyecan arayışı alt boyutunda "Risk almaktan hoşlanırım.", "Bu hayatta her şeyi bir kere deneyeceğim." gibi ifadeler aracılığıyla bireyin heyecan tetikleyen davranışlarda bulunma eğilimini ölçmek amaçlanmaktadır. Son alt boyut olan sebat(sızlık) ise "Başladığım işi bitiririm.", "Kolayca pes etme eğiliminde olan biriyim." gibi maddelerle katılımcının bir görevi tamamlayabilmek için odaklanabilme ve sabredebilme becerisini belirlenmektedir.

Alt boyutlara ilişkin madde dağılımı: tasarlama (eksikliği) 1.'den 11.'ye kadar olan maddelerden; sıkışıklık 12.'den 23.'ye kadar olan maddelerden; heyecan arayışı 24.'den 35.'ye kadar olan maddelerden; sebat(sızlık) 36.'dan 45.'ye kadar olan maddelerden

oluşmaktadır. Ölçekte bulunan 22., 37. ve 45. maddeler toplam puanlar hesaplanırken ters puanlanmaktadır.

Yargıç, Ersoy ve Oflaz (2011) tarafından Türkçe uyarlaması yapılmış ve alt boyutlar için Cronbach Alfa değerleri 0.80-0.86 arasında bulunmuştur. Tüm ölçek için test- tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.81 ($p < 0.01$, $n=40$) olarak belirlenmiştir. Ayrıca yazarlar UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği'nin dürtüsellikle ilgili özellikleri taramada başarılı olduğunu belirtmiştir. Bu tez kapsamında yürütülen ölçek uyarlama çalışmasında elde edilen iç tutarlık değerleri ise toplam puan için 0.85 ve alt boyutlar için 0.72-0.87 aralığında bulunmuştur. Ana çalışmada yapılan iç tutarlılık değerlendirmesine göre alt boyutlar için Cronbach alfa değerleri 0.74-0.89 aralığındadır.

2.2.4. Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği

Bireyi suç davranışına iten düşünce örüntülerini değerlendirmek amacıyla Knight, Garner, Simpson, Morey ve Flynn (2006) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 5'li Likert şeklinde yanıtlanmaktadır ve 37 madde, 6 alt boyut içermektedir: (1) hak tanıma (entitlement), (2) gerekçelendirme (justification), (3) güç yönelimi (power orientation), (4) acımasızlık (cold heartedness), (5) suçu mantıksallaştırma (criminal rationalization) ve (6) kişisel sorumsuzluk (personal irresponsibility). Ölçekten alınan yüksek puanlar ilgili alt boyutta daha fazla suçu destekleyen düşünce olduğu anlamına gelmektedir.

Hak tanıma alt boyutu bireyin kendi çıkarlarının diğerlerinin haklarından daha önemli olduğuna ilişkin inanç düzeyini belirlemeyi hedeflemektedir. Gerekçelendirme alt boyutu suç davranışını önemsizleştirme, negatif duyguları hafifletme ve benlik saygısını onarma eğilimini ölçmektedir. Güç yönelimi alt boyutu diğer insanlar üzerinde güç kullanmada başarılı olmak için çabalama düzeyini değerlendirmektedir. Acımasızlık alt boyutu kişilerarası ilişkilerde duygusal kısmın eksik olma (psikopati) durumunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Suçu mantıksallaştırma alt boyutunda ise otoritenin suç davranışında bulunduğu ama suç davranışlarından dolayı yargılanmadıklarına ilişkin inanç düzeyini ölçmektedir. Kişisel sorumsuzluk alt boyutu suç davranışındaki sorumluluğunu ne kadar kabullendiğini ölçmektedir.

Ölçeğin Türkçe sürümündeki madde dağılımına bakıldığında: 2., 10., 23., 24., 33. ve 34. maddeler hak tanıma; 8., 12., 17., 26., 27. ve 36. maddeler gerekçelendirme; 5., 11., 14., 15., 16., 21. ve 29. maddeler güç yönelimi; 1., 7., 13., 18. ve 28. maddeler acımasızlık; 6., 9., 19., 20., 31. ve 35. maddeler suçu mantiksallaştırma; 3., 4., 22., 30., 32. ve 37. maddeler kişisel sorumsuzluk alt boyutunu oluşturmaktadır. Ayrıca 1., 7., 13., 18., 19. ve 28. maddeler toplam puanlanırken hesaplanırken ters puanlanmaktadır.

Öncül (2014) tarafından yapılmış olan Türkçeye uyarlama çalışmasında Cronbach alfa değerleri toplam puan için 0.84 ve alt boyutlar için 0.59-0.71 aralığında; test-tekrar test puanları tüm ölçek için 0.70 ve alt boyutlar için 0.23-0.67 aralığında bulunmuştur. Bu araştırmadaki ölçek uyarlama çalışmasında elde edilen iç tutarlık değerleri ise toplam puan için 0.87 ve alt boyutlar için 0.52-0.75 aralığında bulunmuştur. Ana çalışmada elde edilen Cronbach alfa değerleri ise tüm ölçek için 0.84; alt boyutlar için 0.46-0.76 olarak bulunmuştur.

2.2.5. Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri Ölçeği

Karaca (2010) tarafından hükümlü bireylerin salıverilmesi sonrası beklentilerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş olan öz bildirim tarzı bir ölçektir. Toplam 45 madde ve 3 alt boyuttan (gelecek endişesi, algılanan tehlikeler ve başa çıkma güveni) oluşan araç 5'li Likert şeklinde tasarlanmıştır.

Gelecek endişesi alt ölçeğindeki yüksek puanlar bireyin gelecekle ilgili endişesinin yüksek olduğuna; algılanan tehlikeler alt boyutundaki yüksek puanlar bireyin salıverilme sonrası uyumla ilgili endişesinin yüksek olduğuna ve başa çıkma güveni alt ölçeğindeki yüksek puanlar ise bireyin salıverilme sonrası uyum konusunda kendine ve çevresine güveninin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Gelecek endişesi alt boyutu 5., 6., 8., 9., 11., 12., 13., 15., 17., 20., 23., 25., 26., 43., 45. ve 48. maddelerden; algılanan tehlikeler alt boyutu 31., 34., 36., 37., 41., 42. ve 44. maddelerden; başa çıkma güven alt boyutu 4., 7., 14., 16., 19., 21., 22., 24., 27., 28., 30., 40. ve 43. maddelerden oluşmaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır.

Alt boyutların Cronbach alfa değerleri gelecek endişesi için 0.84, algılanan tehlikeler için 0.67 ve başa çıkma güveni için 0.73'tir. Mevcut tez çalışmasında elde edilen iç tutarlılık bulguları ise alt boyutlar için 0.66-0.79 aralığındadır.

2.2.6. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek leği Gözden Geçirilmiş Formu

Zimet, Dahlem, Zimet ve Farley'in (1988) geliştirmiş olduğu ölçek 7'li Likert şeklinde 12 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır: aile, arkadaşlar ve özel bir kişi. Ölçek bireyin sözü geçen alt boyutlardan gelen sosyal destek algısını belirlemeyi amaçlamaktadır. Elde edilen puanın yüksek olması bireyin o alanda destek algısının yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Ölçeğin alt boyut madde dağılımına bakıldığında: aileden algılanan sosyal destek 3., 4., 8. ve 11. maddelerden; özel bir kişiden algılanan sosyal destek 1., 2., 5. ve 10. maddelerden; arkadaşsaan algılanan sosyal destek 6., 7., 9. ve 12. maddelerden oluşmaktadır. Ayrıca tüm alt boyutların puanları toplanarak tüm ölçek toplam puanı elde edilebilmektedir. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır.

Aracın Türkçeye uyarlamasını Eker ve Arkar (1995) yapmış ve Cronbach Alfa katsayıları aile için 0.87, arkadaş için 0.87 ve özel bir insan için 0.91 bulunmuştur. Uyarlama alışması sonucunda yazarlar aile ve özel bir insan kavramlarının kültürel nedenlerle ölçeğin amaçladığı doğrultuda anlaşılmadığını gzlememiş ve 2001 yılında ölçek maddelerindeki aile ve özel bir insan kavramlarını örnekleyen bir sürüm oluşturmuştur (Eker, 2001). Gözden geçirilmiş form alt boyutları için iç tutarlılık katsayıları 0.80-0.95 aralığında bulunmuştur. Bu tez çalışmasında ise iç tutarlılık değerleri tüm ölçek için 0.90; alt boyutlar için 0.86-0.89 aralığındadır.

2.3. İŞLEM

2.3.1. Ölçek Uyarlama alışması

Ölçek uyarlama çalışması için öncelikle Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler leği'nin geliştiricisi olan Jeremy F. Mills'ten e-posta yoluyla Türkçe uyarlama çalışması için izin alınmış ve ölçek maddelerinin Türkçeye evirisi özel bir eviri şirketinde çalışan yeminli

bir çevirmen tarafından gerçekleştirilmiştir. Ardından klinik psikoloji alanında çalışmalar yürüten üç uzman (iki profesör, bir bilim doktoru derecesi) tarafından çevirinin uygunluğu değerlendirilmiş ve öneriler alınmıştır. Son olarak tez danışmanı ve araştırmacı uzmanlardan gelen önerileri göz önünde bulundurarak Türkçe sürümüne son biçimini vermiştir.

Araştırmanın yürütülebilmesi için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu ve T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden gerekli izinler alınmış ve 2017 yılı Mart-Temmuz ayları arasında Hacettepe Üniversitesindeki 28 farklı bölümde öğrenim görmekte olan lisans öğrencilerine ölçek uyarlama araştırması tanıtılmış, araştırma hakkında sorusu olanların soruları yanıtlanmış ve katılımı gönüllü olarak kabul edenlere öncelikle ayrı bir sayfada basılmış olan Aydınlatılmış Onam Formu (Ek 1) imzalatılmış ve sonrasında Demografik Bilgi Formu (Ek 4) en önde, sonrasında Dürtüsel Davranış Ölçeği (Ek 6), Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği (Ek 7) ve Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği (Ek 9) ölçek sıralarında dengeleme yapılarak verilmiştir. Ölçekler sınıf ortamında, ders saatlerinde araştırmacı tarafından dağıtılmış ve toplanmıştır.

Test-tekrar test güvenilirlik değerlendirmesi için Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü lisans öğrencilerine 4 hafta sonra Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği yeniden verilmiştir. Eşleştirme için öğrencilerinin kendilerine ait bir rumuz belirlemesi istenmiştir.

Araştırmaya katılan hükümlü bireyler Sincan 2 Numaralı L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu (CİK) ve Sincan Açık CİK'teki herhangi bir suçtan dolayı hüküm almış bireyler arasından, dışlama ölçütlerine uygun olacak şekilde kurum tarafından belirlenmiştir. Katılımcılar infaz ve koruma memuru ve psikososyal servis çalışanları (psikolog ve sosyal hizmet uzmanı) eşliğinde kurumun dersliklerine 30'ar kişilik gruplar şeklinde toplanmış ve bireylere araştırmanın amacı, gizliliğin nasıl korunacağı, katılma durumunun cezalarına bir zararı veya yararı olmayacağı bilgileri paylaşılmıştır. Araştırma hakkında sorusu olanların soruları yanıtlanmış ve katılımı gönüllü olarak kabul edenlere öncelikle ayrı bir sayfada basılmış olan Aydınlatılmış Onam Formu (Ek 1) imzalatılmış, ardından Demografik Bilgi Formu (Ek 3) en önde, sonrasında Dürtüsel Davranış Ölçeği (Ek 6), Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği (Ek 7) ve Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği (Ek 9) ölçek sıralarında dengeleme yapılarak verilmiştir. Ölçekler kurum dersliklerinde, mesai saatlerinde araştırmacı tarafından dağıtılmış ve toplanmıştır. Ölçek uygulamaları

süresince araştırmacı katılımcıların yanında bulunarak katılımcıların sorularını yanıtlamıştır.

Gerek üniversite öğrencilerine gerekse hükümlü bireylere gönüllü katılım üzerinde etkisi olmaması için herhangi bir ücret, ek puan, aldığı hizmette ayrıcalık gibi bir ödöl verilmemiştir. Toplanan ölçek setleri boş bırakılma veya belirli bir desenle doldurulma durumuna göre değerlendirilmiş ve uygun şekilde doldurulduğu belirlenen ölçekler öncelikle Microsoft Office Excel 2016'ya işlenmiştir. Ardından veriler SPSS IBM SPSS Statistics 23. Sürümü'ne aktarılmış ve istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir.

2.3.2. Ana Çalışma

Ana çalışma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu ve T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden gerekli izinler alınmış, ardından Eylül 2017-Şubat 2018 ayları arasında izin alınan ceza infaz kurumlarında (Sincan 2 Nulu L Tipi, Zonguldak M Tipi, Eskişehir H Tipi, Kırşehir E Tipi Kapalı CİK'ler ve Ayaş, Sincan, Devrek, Zonguldak, Eskişehir, Kırşehir Açık CİK'ler) yürütölmüştür. Araştırma örnekleme kapsamına giren hükümlü bireyler dışlama ölçütlerine uygun olacak şekilde kurum tarafından belirlenmiştir. Hükümlü bireyler infaz ve koruma memuru ve psikososyal servis çalışanları (psikolog ve sosyal hizmet uzmanı) eşliğinde kurumun dersliklerinde, kütüphanesinde veya çok amaçlı salonunda 15 ile 50 kişi arasında toplanmış ve bireylere araştırmanın amacı, gizliliğin nasıl korunacağı, katılma durumunun cezalarına bir zararı veya yararı olmayacağı bilgileri paylaşılmıştır. Araştırma hakkında sorusu olanların soruları yanıtlanmış ve katılımı gönüllü olarak kabul edenlere öncelikle ayrı bir sayfada basılmış olan Aydınlatılmış Onam Formu (Ek 2) imzalatılmış ve ardından Demografik Bilgi Formu (Ek 5) en önde, sonrasında Dürtüsel Davranış Ölçeği (Ek 6), Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği (Ek 7), Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri Ölçeği (Ek 8), Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği (Ek 9) ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Ek 10) ölçek sıralarında dengeleme yapılarak verilmiştir.

Ölçek uygulamaları süresince araştırmacı katılımcıların yanında bulunmuş ve katılımcıların sorularını yanıtlamıştır. Ayrıca bireyin fiziksel şiddet suçu bakımından yineleyen mi, yoksa ilk kez mi ceza aldığını belirlemek için sorulan sorunun anlaşılmaması üzerine araştırmacı sözlü olarak "Daha önce bu dosyanız dışında bir

yaralama/öldürme dosyasından ceza yatıp çıktıktan sonra mı bu olay gerçekleşti, yoksa bu ilk yaralama/öldürme dosyanız mı?” şeklinde bir soruyla fiziksel şiddet suçundan ilk kez mi hapis cezası infaz ettiği, yoksa yineleyen mi olduğu belirlenmiştir. Hükümlü bireylere gönüllü katılım üzerinde etkisi olmaması için herhangi bir ücret, aldığı hizmette ayrıcalık gibi bir ödül verilmemiştir.

Saliverilmesine 45 günden az kalan bireylerle yapılan çalışma için de Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu ve T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden gerekli izinler alınmış; sonrasında Ağustos-Aralık 2018 ayları arasında izin alınan ceza infaz kurumlarında (Sincan 2 Nulu L Tipi, Zonguldak M Tipi, Eskişehir H Tipi, Kırşehir E Tipi Kapalı CİK'ler ve Ayaş, Sincan, Devrek, Zonguldak, Eskişehir Açık CİK'ler) yürütülmüştür. Araştırma örnekleme uygun olan hükümlü bireyler dışlama ölçütlerine uygun olacak şekilde kurum tarafından belirlenmiştir. Hükümlü bireyler infaz ve koruma memuru ve psikososyal servis çalışanları (psikolog ve sosyal hizmet uzmanı) eşliğinde kurumun dersliklerinde, kütüphanesinde veya çok amaçlı salonunda 1 ile 15 kişi arasında toplanmış ve bireylere araştırmanın amacı, gizliliğin nasıl korunacağı, katılma durumunun cezalarına bir zararı veya yararı olmayacağı bilgileri paylaşılmıştır. Araştırma hakkında sorusu olanların soruları yanıtlanmış ve katılımı gönüllü olarak kabul edenlere öncelikle ayrı bir sayfada basılmış olan Aydınlatılmış Onam Formu (Ek 2) imzalatılmış ve sonrasında Demografik Bilgi Formu (Ek 5) en önde, sonrasında Dürtüsel Davranış Ölçeği (Ek 6), Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği (Ek 7), Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri Ölçeği (Ek 8), Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği (Ek 9) ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Ek 10) ölçek sıralarında dengeleme yapılarak verilmiştir.

Ölçek uygulamaları süresince araştırmacı katılımcıların yanında bulunmuş ve katılımcıların sorularını yanıtlamıştır. Ayrıca bireyin fiziksel şiddet suçu bakımından yineleyen mi, yoksa ilk kez mi ceza aldığını belirlemek için sorulan sorunun anlaşılması üzerine araştırmacı sözlü olarak “Daha önce bu dosyanız dışında bir yaralama/öldürme dosyasından ceza yatıp çıktıktan sonra mı bu olay gerçekleşti, yoksa bu ilk yaralama/öldürme dosyanız mı?” şeklinde bir soruyla fiziksel şiddet suçundan ilk kez mi hapis cezası infaz ettiği, yoksa yineleyen mi olduğu belirlenmiştir. Hükümlü bireylere gönüllü katılım üzerinde etkisi olmaması için herhangi bir ücret, aldığı hizmette ayrıcalık gibi bir ödül verilmemiştir.

2.3.3. Değişkenlerin Oluşturulması

Tez çalışması kapsamında kullanılan demografik bilgi formu ve ölçeklerden elde edilen veriler araştırma sorularının sınıranabilmesi amacıyla çeşitli işlemlerden geçirilmiştir. **Tablo 6**'da değişkenlerin adı, anlamı ve nasıl elde edildiği ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Tablo 6. Değişkenlerin Tanımı ve Oluşturma İşlemi Hakkında Bilgi

Değişken Adı	Tanım	Oluşturma İşlemi
Yineleyen suç davranışı	Bireyin daha bir fiziksel şiddet suçundan dolayı hapis cezası infaz ettikten sonra yeniden fiziksel şiddet suçu davranışında bulunma durumu	Katılımcıya sözlü olarak "Daha önce bu dosyanız dışında bir yaralama/öldürme dosyasından ceza yatıp çıktıktan sonra mı bu olay gerçekleşti, yoksa bu ilk yaralama/öldürme dosyanız mı?" sorusuna verdiği yanıt "Evet/Hayır" olarak ölçek setinin üzerine yazılmıştır.
Yaş	Bireyin araştırmaya katıldığı dönemdeki yaşı	Verinin toplandığı yıl ile katılımcının DBF'deki 1. soruya verdiği yanıtın farkı
Medeni durum	Bireyin araştırmaya katıldığı andaki medeni durumu	DBF'deki 2. sorunun yanıtı
Sahip olunan çocuk sayısı	Bireyin sahip olduğu çocuk sayısı	DBF'deki 3. sorunun yanıtı
Eğitim düzeyi	Bireyin en son mezun olduğu eğitim düzeyi (açık öğretim dâhil)	DBF'deki 4. sorunun yanıtı
Eğitim süresi	Bireyin bugüne kadarki toplam eğitim süresi	DBF'deki 5. sorunun yanıtı
CİK öncesi çalışma durumu	Bireyin CİK'e girmeden son 1 ay öncesinde para veya mal karşılığı bir işte çalışma durumu	DBF'deki 7. sorunun yanıtı
CİK'e girmeden önce yaşadığı yerleşim yeri	Bireyin CİK'e girmeden önce yaşadığı yerleşim yeri	DBF'deki 8. sorunun yanıtı
Alkol kullanım durumu	Bireyin CİK'e girmeden önceki alkol kullanım sıklığı	DBF'deki 9. sorunun yanıtı
Madde kullanım durumu	Bireyin CİK'e girmeden önceki sigara ve alkol dışındaki madde kullanım durumu	DBF'deki 10. sorunun yanıtı
18 yaş öncesinde aileden ayrı yaşama durumu	Bireyin 18 yaşından önce aileden ayrı yaşama durumu	DBF'deki 11. sorunun yanıtı
18 yaş öncesinde tek ebeveynle yaşama durumu	Bireyin 18 yaşından önce tek ebeveynle yaşama durumu	DBF'deki 11. Soruda sadece annesiyle veya babasıyla yaşadığını işaretleyenler "tek ebeveynle yaşamış", ikisini de işaretleyen veya anne babasında ayrı yaşamadığını işaretleyenler "iki ebeveynle yaşamış" olarak kabul edilmiştir.
18 yaş öncesinde şiddet deneyim düzeyi	Bireyin 18 yaş öncesinde tanı(ma)dığı biri tarafından fiziksel/sözel şiddete maruz kalma veya olma durumu	DBF'deki 12-16. sorulara verilen "Evet" yanıtları toplanarak 0-5 arası değer alabilen yapay sürekli bir değişken oluşturulmuştur.

İlk suç davranışında bulunduğu yaş	Bireyin ilk suç davranışında bulunduğu yaş	DBF'deki 17. sorunun yanıtı
Toplam suç sayısı	Bireyin son kez CİK'e girene kadar gerçekleştirdiği suç davranışı sayısı	DBF'deki 18. soruya verilen yanıtlar toplanarak yapay sürekli bir değişken oluşturulmuştur.
Toplam fiziksel şiddet suçu sayısı	Bireyin son kez CİK'e girene kadar gerçekleştirdiği fiziksel şiddet suç davranışı sayısı	DBF'deki 18. soruda "yaralama/öldürme" seçeneğine verilen yanıt.
Suç türü sayısı	Bireyin son kez CİK'e girene kadar gerçekleştirdiği suç davranışlarının tür sayısı	DBF'deki 18. soruda yanıt verilen suç türleri toplanarak 1-5 arası değer alabilen yapay sürekli bir değişken oluşturulmuştur.
Ailedeki suç öyküsü	Bireyin anne, baba ve kardeş(ler)inin suç öyküsü	DBF'deki 19. sorunun yanıtı
Ailedeki alkol/madde kullanım öyküsü	Bireyin anne, baba ve kardeş(ler)inin alkol/madde kullanım öyküsü	DBF'deki 20. sorunun yanıtı
Hapis cezası infaz edilen fiziksel şiddet suçunun türü	Bireyin şu anda hapis cezasını infaz ettiği fiziksel şiddet suçunun türü	DBF'deki 21. sorunun yanıtı "yaralama", "öldürme girişimi" ve "öldürme" olarak kodlanmıştır.
Kapalı CİK'te kursa katılım	Bireyin kapalı CİK'teyken kurs/atölye çalışmalarına katılma durumu	DBF'deki 22. sorunun yanıtı
CİK'te psikososyal birimle görüşme	Bireyin ilk görüşme dışında kendi isteği üzerine kurum psikososyal birimiyle (psikolog veya sosyal çalışmacı) görüşme durumu ve görüşme nedeni	DBF'deki 23. sorunun yanıtı
CİK'te ziyaretçi gelme sıklığı	Bireyin ziyaretçisinin gelme sıklığı	DBF'deki 24. sorunun yanıtı
CİK'te telefonla görüşme sıklığı	Bireyin telefonla görüşme sıklığı	DBF'deki 25. sorunun yanıtı
Disiplin cezası alma ve sayısı	Bireyin CİK'te aldığı disiplin cezası sayısı	DBF'deki 26. sorunun yanıtı sayısal olarak ele alınmıştır. Ayrıca "0" yanıtını verenler "ceza almamış", "0'dan büyük bir sayı" yazanlar "ceza almış" olarak kodlanarak yapay sınıfsal bir değişken oluşturulmuştur.
Ebeveynlerin eğitim durumu	Bireyin anne ve babasının en son mezun olduğu eğitim düzeyi	DBF'deki 29. ve 30. soruların yanıtı
Kardeş sayısı ve sırası	Bireyin sahip olduğu kardeş sayısı ve kardeşler arasındaki sırası	DBF'deki 31. sorunun yanıtı kardeş sayısı olarak kullanılmıştır. Ayrıca 31. soruya "0" yanıtını verenler "tek çocuk", 32. sorunun yanıtı 31. sorunun yanıtından 1 fazlaysa "son çocuk, 32. sorunun yanıtı 1'se ilk çocuk ve bu yanıtlar dışında kalan yanıtlar "ortanca çocuk" olarak kodlanarak yapay sınıfsal bir değişken oluşturulmuştur.
Suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı	Bireyin suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı	SYTİÖ'nün A bölümünde belirlemesi istenen kişiler için sorulan b ve c sorularından birini verdiği "Evet" yanıtı vermesi durumunda o kişi suç davranışında bulunmuş arkadaş kabul edilmiştir. Bu kişilerin

		sayısı toplanarak 0-4 arasında değer alabilen yapay sürekli bir değişken oluşturulmuştur.
DBF: Demografik Bilgi Formu, SYTİÖ: Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği		

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

2.4.1. Ölçek Uyarlama Çalışması

SYTİÖ'nün iç tutarlılık düzeyini belirlemek amacıyla Cronbach Alfa katsayısı, yarı test güvenilirliği ve test tekrar-test güvenilirliği hesaplanmıştır. Ölçek maddelerinin faktör yapısını değerlendirmek için temel bileşenler analizi yapılmıştır. Ayrıca ölçeğin ayırt edici gücünü değerlendirmek için ayırt edici fonksiyon analizi uygulanmıştır.

2.4.2. Ana Çalışma

İlk kez fiziksel şiddet suçundan hapis cezası infaz eden bireylerle yineleyen suçlu bireyler arasında demografik ve psikososyal değişkenler açısından anlamlı fark olup olmadığı uygun istatistiksel yöntemlerle sınanmıştır. Medeni durum, eğitim durumu, anne-baba-kardeşin suç geçmişi gibi nominal (kategorik) değişkenleri karşılaştırmak için Ki-kare testi; yaş, suç sayısı, ölçek puanları gibi sürekli değişkenleri karşılaştırmak için bağımsız gruplar için t testi veya Mann-Whitney U testi uygulanmıştır.

Yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışının yordayıcılarını belirleyebilmek amacıyla lojistik regresyon analizi; araştırma sorularında söz edilen aracılık etkilerini sınamak için Hayes'in (2019) SPSS için geliştirdiği PROCESS 3.4 sürümü eklentisindeki 4. model kullanılmıştır.

Fiziksel şiddet suçundan hapis cezası infaz edip salıverilmesine 45 günden az kalan hükümlü bireylerin salıverilme sonrasına yönelik beklentilerini yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla öncelikle değişken arasındaki korelasyon değerleri incelenmiş, ardından anlamlı bulunan değişkenler yordayan değişken olarak ileri doğru seçim (forward) yöntemiyle regresyon analizi yapılmıştır.

3. BÖLÜM

BULGULAR

3.1. ÖLÇEK UYARLAMA ÇALIŞMASI

3.1.1. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nin Faktör Yapısı Değerlendirme Sonuçları

Ölçeğin yapı geçerliğini değerlendirmek için faktör analizi yapılmasına karar verilmiş ve bunun için verilere öncelikle Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett testleri uygulanmıştır. Elde edilen KMO değeri 0.50'den büyük olduğu (0.82) ve Barlett testi sonucu ($\chi^2=4262.81$, $df=1035$, $p<0.01$) anlamlı çıkması verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir.

Faktör analizi yapılırken varimax rotasyon ile özgün ölçekte 4 alt boyut bulunduğu dikkate alınarak faktör sayısı 4'e sabitlenmiş ve temel birleşenler analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarında 4 faktör birlikte varyansın %31.9'unu açıklamıştır. Sonuçlara göre bazı maddeler özgün ölçekten farklı faktörlere yüklenmiş olsa da dağılım çoğunlukla özgün ölçeğe ait dağılımla tutarlılık göstermiştir. Ölçeğin özgün sürümünde haklılık düşünceleri alt boyutunda yer alan 30. madde Türk örneğinde ilişkilere yönelik tutumlar alt boyutuna yüklenmiştir. Bunun yanı sıra özgün ölçekte haklılık düşüncelerine yüklenmiş olan 2. ve 26. maddeler Türkçe sürümde antisosyal niyet alt boyutuna yüklenmiştir. Şiddete yönelik tutumlar alt boyutunda yer alan 17. Madde ise haklılık alt boyutuna yüklenmiştir. Ayrıca antisosyal niyet alt boyutundaki 31. madde herhangi bir alt boyuta yüklenemediği için ve 29. madde ise yapısal olarak ilgisiz bir alt boyuta yüklendiği için Türkçe sürümden çıkarılmış ve ölçeğin Türkçe sürümünün 64 maddeden oluşmasına karar verilmiştir. Sonuç olarak bu 4 faktör varyansın %31.8'ini açıklamıştır.

Sırasıyla, ilk faktör (şiddete yönelik tutumlar) 10 maddeden (1, 5, 9, 13, 21, 25, 33, 37, 41, 44) oluşmakta ve varyansın %15.60'ını açıklamıştır. İkinci faktör (ilişkilere yönelik tutumlar) 11 maddeden (4, 8, 12, 16, 20, 24, 28, 30, 32, 36, 40) oluşmakta ve varyansın %6.06'sını açıklamıştır. Üçüncü faktör (antisosyal niyet) 13 maddeden (2, 3, 7, 11, 15,

19, 23, 26, 27, 35, 39, 43, 46) oluşmakta ve varyansın %5.25'ini açıklamıştır. Son faktör (haklılık düşünceleri) ise 10 maddeden (6, 10, 14, 17, 18, 22, 34, 38, 42, 45) oluşmakta ve varyansın %4.99'unu açıklamaktadır. Ölçeğe ilişkin faktör analizi sonuçları **Tablo 7**'de sunulmuştur.

Tablo 7. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'ne İlişkin Faktör Analizi Sonuçları

Madde No	Madde	Şiddete Yönelik Tutumlar	İlişkilere Yönelik Tutumlar	Antisosyal Niyet	Haklılık Düşünceleri
1	Size hakaret eden birine vurmak kabul edilebilir bir durumdur.	0.67			
25	Sizi aşağılayan birine vurmak yanlış bir davranış değildir	0.65			
13	Sizi çok kızdıran biri dayacağı hak eder.	0.61			
44	Sizi aldatan biriyle kavga etmek doğrudur.	0.60			
33	Onur için kavga etmek yanlış değildir.	0.59			
41	Kavga isteyen birini dövmenin hiçbir yanlış tarafı yoktur.	0.59			
21	Sizden bir şey çalmışsa birisiyle kavga etmek doğrudur.	0.57			
9	Bazen onurunuzu korumak için kavga etmek zorundasınızdır.	0.56			
37	Sizi kızdırdığı için dayak yiyen biri bundan şikâyet etmemelidir.	0.50			
5	Bir çocuk tacizcisini dövmenin hiçbir yanlış tarafı yoktur.	0.43			
28	Cezaevine girmiş arkadaşlarım var.		0.79		
12	Suç işlemiş pek çok insan tanıyorum.		0.71		
36	Arkadaşlarımla birlikte suç işledim.		0.62		
*24	Arkadaşlarımla çoğunun sabıka kaydı yok.		0.60		
*8	Arkadaşlarımdan hiçbiri suç işlemedi.		0.58		
40	Polisin/Jandarmanın yakından bildiği arkadaşlarım var.		0.51		
20	Suç işleyen arkadaşlarımla arasında her zaman kabul görürüm.		0.43		
30	Size ödünç verilen bir şeyi almak tam olarak çalmak sayılmaz.		0.34		
4	Yasalara karşı gelen insanlarla çok ortak yanım var.		0.33		
*32	Arkadaşlarımla hiçbiri şimdiye kadar suç işlemek istemedi.		0.28		
*16	Çalmam ve çalana da hoş bakmam.		0.23		
*43	Bir daha yasalara karşı gelmeyeceğim.			0.63	
19	Bazı kişileri aldatabilirim.			0.60	
23	Kolaylıkla inandırıcı bir yalan söyleyebilirim.			0.55	
2	Hayatta kalmak için çalmak kabul edilebilir bir durumdur.			0.53	
11	Polise yalan söyleyebilirim.			0.50	
39	İyi bir sebep için suç işlerim.			0.48	
35	Paçayı kurtarabilecek olsam birilerini dolandırırım.			0.47	
15	Bazı durumlarda polisten kaçmayı denerim.			0.43	
26	Aç birinin çalmaya hakkı vardır.			0.39	
27	Kurallar istediğimi yapmamı engellemez.			0.36	

Madde No	Madde	Şiddete Yönelik Tutumlar	İlişkilere Yönelik Tutumlar	Antisosyal Niyet	Haklılık Düşünceleri
7	Miktarı ne olursa olsun bulduğum para benimdir.			0.30	
*3	Gelecekte muhtemelen suç işlemem.			0.26	
46	Polisi aldatmak hoşuma gider.			0.23	
34	Neyin doğru neyin yanlış olduğuna sadece ben karar verebilirim.				0.64
14	Neyi hak ettiğime sadece ben karar vermeliyim.				0.61
38	Hayatta neyi hak ettiğine kişinin kendisi karar vermelidir.				0.57
42	Ne yaparsam yapayım, herkes gibi davranılmaya hakkım var.				0.53
10	Neyin doğru neyin yanlış olduğuna ben karar vermeliyim.				0.51
22	Parasızlıktan dolayı bir şeylere sahip olamamak yanlıştır.				0.44
18	Ne yaparsam yapayım bana herkes gibi davranılmalı.				0.42
17	Dayak yiyen insanlar genelde bunu hak etmiştir.				0.35
45	Parasızlık, istediklerinize sahip olmaktan sizi alıkoymamalı.				0.33
6	Kişi bunun adı çalmak olsa bile kendisine ödünç verileni geri vermeme hakkına sahiptir.				0.32
29	Çocuk tacizcileri hak ettiklerini bulurlar. (Child molesters get what they have coming.)				
31	Yanlış bir şeylerden sıyrılmak hoşuma gitmez. (I would not enjoy getting away with something wrong.)				
	<i>Açıkladığı varyans</i>	%15.60	%6.06	%5.25	%4.99
	<i>Açıklanan toplam varyans</i>	%31.90			
	<i>Cronbach Alfa</i>	0.82	0.76	0.74	0.68
	Tüm ölçek iç tutarlılık katsayısı: 0.86				
	*Herhangi bir faktöre yüklenememiştir.				

3.1.2. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nin İç Tutarlılık Değerlendirme Sonuçları

Üniversite ve ceza infaz kurumundaki bireylere ait veriler bir arada değerlendirildiğinde tüm ölçeğin puan ortalaması 15.59, standart sapması 7.63 ve varyansı %58.28 olarak bulunmuştur. İç tutarlılık katsayısı Cronbach Alfa değeri 0.86; yarı test güvenilirlik katsayısı Spearman-Brown değeri 0.87, iki yarı arasındaki korelasyon ise 0.78 olarak hesaplanmıştır.

Örneklemin ilişkilere yönelik tutumlar alt boyutu puan ortalaması 3.66, standart sapması 2.77 ve varyansı 7.66 olarak bulunmuştur. İç tutarlılık katsayısı Cronbach Alfa değeri 0.76, yarı test güvenilirlik katsayısı Spearman-Brown değeri 0.78, iki yarı arasındaki korelasyon ise 0.64 olarak hesaplanmıştır.

Örneklemin şiddete yönelik tutumlar alt boyutu puan ortalaması 5.71, standart sapması 3.13 ve varyansı 9.81 olarak bulunmuştur. İç tutarlılık katsayısı Cronbach Alfa değeri 0.82, yarı test güvenilirlik katsayısı Spearman-Brown değeri 0.81, iki yarı arasındaki korelasyon ise 0.68 olarak hesaplanmıştır.

Örneklemin antisosyal niyet alt boyutu puan ortalaması 3.49, standart sapması 2.87 ve varyansı 8.21 olarak bulunmuştur. İç tutarlılık katsayısı Cronbach Alfa değeri 0.76, yarı test güvenilirlik katsayısı Spearman-Brown değeri 0.75, iki yarı arasındaki korelasyon ise 0.60 olarak hesaplanmıştır.

Örneklemin haklılık düşünceleri alt boyutu puan ortalaması 3.54, standart sapması 2.21 ve varyansı 4.90 olarak bulunmuştur. İç tutarlılık katsayısı Cronbach Alfa değeri 0.68, yarı test güvenilirlik katsayısı Spearman-Brown değeri 0.72, iki yarı arasındaki korelasyon ise 0.57 olarak hesaplanmıştır.

3.1.3. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nin Test-Tekrar Test Değerlendirme Sonuçları

SYTİÖ'ye ilişkin test-tekrar test güvenilirlik katsayılarına (r) bakıldığında tüm test toplam puan için 0.43 ($p<0.05$), ilişkilere yönelik tutumlar boyutu için 0.21 ($p>0.05$), şiddete yönelik tutumlar boyutu için 0.41 ($p<0.05$), antisosyal niyet boyutu için 0.39 ($p<0.05$) ve haklılık düşünceleri boyutu için 0.59 ($p<0.01$) şeklindedir.

3.1.4. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nin Zamandaş Geçerliliği Sonuçları

SYTİÖ'nün zamandaş geçerliliğini değerlendirmek için Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği (SDDÖ) ve Dürtüsel Davranış Ölçeği (DDÖ) dış ölçüt olarak ele alınmıştır. SYTİÖ'nün alt boyutları ile SDDÖ ve DDÖ'nün alt boyutları arasındaki korelasyon katsayıları **Tablo 8**'de sunulmuştur.

Tablo 8. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği Alt Boyut Puanlarının SDDÖ ve DDÖ Alt Boyut Puanlarıyla Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	SYTiÖ - İlişkilere Yönelik Tutumlar	SYTiÖ - Şiddete Yönelik Tutumlar	SYTiÖ - Antisosyal Niyet	SYTiÖ - Haklılık Düşünceleri	SYTiÖ – B Bölümü Toplam Puanı
UPPS DDÖ - Tasarlama (Eksikliği)	-0.15**	-0.15**	-0.21**	-0.09	-0.21**
UPPS DDÖ - Sıkışıklık	0.33**	0.35**	0.27**	0.22**	0.41**
UPPS DDÖ -Heyecan Arayışı	0.15**	0.30**	0.24**	0.20**	0.31**
UPPS DDÖ – Sebat(sızlık)	0.19**	0.18**	0.00	0.08	0.16**
SDDÖ - Hak Tanıma	0.45**	0.34**	0.49**	0.32**	0.57**
SDDÖ - Gerekçeleştirme	0.45**	0.37**	0.42**	0.27**	0.54**
SDDÖ -Güç Yönelimi	0.29**	0.50**	0.44**	0.25**	0.54**
SDDÖ - Acımasızlık	-0.20**	-0.02	0.12*	0.00	-0.04
SDDÖ - Suçu Mantıksallaştırma	0.34**	0.34**	0.30**	0.15**	0.42**
SDDÖ - Kişisel Sorumsuzluk	0.42**	0.28**	0.24**	0.22**	0.41**
SDDÖ Toplam	0.46**	0.48*	0.52**	0.32**	0.64**

* $p<0.05$, ** $p<0.01$

SYTiÖ: Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği, UPPS DDÖ; UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği, SDDÖ: Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği

Tablo 8'de görüldüğü üzere, SYTiÖ'nün ilişkilere yönelik tutumlar ile DDÖ'nün alt boyutlarından sıkışıklık ($r=0.33$, $p<0.01$), heyecan arayışı ($r=0.15$, $p<0.01$) ve sebat(sızlık) ($r=0.19$, $p<0.01$) arasında pozitif, tasarlama (eksikliği) ($r=-0.15$, $p<0.01$) arasında negatif; SDDÖ'nün alt boyutları olan hak tanıma ($r=0.45$, $p<0.01$), gerekçeleştirme ($r=0.45$, $p<0.01$), güç yönelimi ($r=0.29$, $p<0.01$), suçu mantıksallaştırma ($r=0.34$, $p<0.01$) ve kişisel sorumsuzluk ($r=0.42$, $p<0.01$) ve SDDÖ toplam puanı ($r=0.42$, $p<0.01$) arasında pozitif, acımasızlık ($r=-0.20$, $p<0.01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

SYTiÖ'nün şiddete yönelik tutumlar alt boyutu ile DDÖ'nün alt boyutları olan sıkışıklık ($r=0.27$, $p<0.01$), heyecan arayışı ($r=0.24$, $p<0.01$), sebat ($r=0.18$, $p<0.01$) arasında pozitif, tasarlama ($r=-0.15$, $p<0.01$) arasında negatif; SDDÖ'nün alt boyutları olan hak tanıma ($r=0.34$, $p<0.01$), gerekçeleştirme ($r=0.37$, $p<0.01$), güç yönelimi ($r=0.50$, $p<0.01$), suçu mantıksallaştırma ($r=0.34$, $p<0.01$) ve kişisel sorumsuzluk ($r=0.28$, $p<0.01$) ve SDDÖ toplam puanı ($r=0.48$, $p<0.05$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

SYTİÖ'nün bir başka alt boyutu olan antisosyal niyet ile DDÖ'nün alt boyutları olan sıkışıklık ($r=0.27, p<0.01$) ve heyecan arayışı ($r=0.24, p<0.01$) arasında pozitif, tasarlama ($r=-0.21, p<0.01$) arasında negatif; SDDÖ'nün alt boyutları olan hak tanıma ($r=0.49, p<0.01$), gerekçelendirme ($r=0.42, p<0.01$), güç yönelimi ($r=0.44, p<0.01$), acımasızlık ($r=0.12, p<0.05$), suçu mantıksallaştırma ($r=0.30, p<0.01$) ve kişisel sorumsuzluk ($r=0.24, p<0.01$) ve SDDÖ toplam puanı ($r=0.52, p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

SYTİÖ'nün son alt boyutu olan haklılık düşünceleri ile DDÖ'nün alt boyutları olan sıkışıklık ($r=0.22, p<0.01$) ve heyecan arayışı ($r=0.20, p<0.01$) arasında pozitif; SDDÖ'nün alt boyutları olan hak tanıma ($r=0.32, p<0.01$), gerekçelendirme ($r=0.27, p<0.01$), güç yönelimi ($r=0.25, p<0.01$), suçu mantıksallaştırma ($r=0.15, p<0.01$), kişisel sorumsuzluk ($r=0.22, p<0.01$) ve SDDÖ toplam puanı ($r=0.32, p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

SYTİÖ B Bölümü toplam puanı ile DDÖ'nün alt boyutlarından sıkışıklık ($r=0.41, p<0.01$), heyecan arayışı ($r=0.31, p<0.01$), sebat ($r=0.16, p<0.01$) arasında pozitif, tasarlama ($r=-0.21, p<0.01$) arasında negatif; SDDÖ'nün alt boyutları olan hak tanıma ($r=0.57, p<0.01$), gerekçelendirme ($r=0.54, p<0.01$), güç yönelimi ($r=0.54, p<0.01$), suçu mantıksallaştırma ($r=0.42, p<0.01$) ve kişisel sorumsuzluk ($r=0.41, p<0.01$) ve SDDÖ toplam puanı ($r=0.64, p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

3.1.5. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nde Tutuklu/Hükümlü Olup Olmamaya Bağlı Gözlenen Farklar

Suçta Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği alt boyutlarında hükümlü veya üniversite öğrencisi olmaya bağlı gözlenen farkları değerlendirmek için bağımsız örneklem için t testi uygulanmıştır. Sonuçlara göre, ceza infaz kurumu (CİK) örnekleminin ilişkilere yönelik tutumlar alt boyutu puanları (Ort=5.31; SS=2.47), üniversite örnekleminde (Ort=2.21; SS=2.12) anlamlı olarak yüksektir ($t(408)=13.63, p<0.01; r=0.56$). Şiddete yönelik tutumlar alt boyutunda CİK örnekleminde (Ort=5.01, SS=2.84) ile üniversite örnekleminde (Ort=4.57, SS=2.98) arasında anlamlı farka ulaşılmamıştır ($p>0.05$). Antisosyal niyet alt boyutuna ilişkin puanlar karşılaştırıldığında ise CİK örnekleminde (Ort=4.46; SS=3.00) ve üniversite örnekleminde (Ort=4.19, SS=3.01) arasında anlamlı bir

fark gözlenmemiştir. Haklılık düşünceleri alt boyutu puanları değerlendirildiğinde CİK örneklemini (Ort=4.12, SS=2.46), üniversite örnekleminde (Ort=3.53, SS=2.25) daha yüksek puan almıştır ($t(408)=2.53$, $p<0.01$, $r=0.12$). Ölçeğin B bölümü toplam puanı açısından ise CİK örnekleminin (Ort=18.91, SS=8.11) üniversite örnekleminde (Ort=14.50, SS=7.09) anlamlı olarak daha yüksek puan aldığı bulgusuna ulaşılmıştır ($t(408)=5.86$; $p<0.01$, $r=0.28$). SYTİÖ-TR puanlarının hükümlü olup olmama durumuna göre karşılaştırma sonuçları **Tablo 9**'da sunulmuştur.

Tablo 9. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Hükümlü Olup Olmama Göre Karşılaştırılması

		N	Ort.	SS.	t	p
İlişkilere Yönelik Tutumlar	CİK ¹	202	5.31	2.47	13.63	0.00
	Üniversite	208	2.21	2.12		
Şiddete Yönelik Tutumlar	CİK	202	5.01	2.84	1.54	0.13
	Üniversite	208	4.57	2.98		
Antisosyal Niyet	CİK	202	4.46	3.00	0.92	0.36
	Üniversite	208	4.19	3.01		
Haklılık Düşünceleri	CİK	202	4.12	2.46	2.53	0.01
	Üniversite	208	3.53	2.25		
Ölçek toplam puan	CİK	202	18.91	8.11	5.86	0.00
	Üniversite	208	13.90	7.06		

¹Ceza infaz kurumu

3.1.6. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nin Ayırt Edici Gücünün Değerlendirilmesi

SYTİÖ'nün ceza infaz kurumu ve üniversite örneklemini ayırt edebilme gücünü sınamak için ayır tedici fonksiyon analizi yapılmıştır. Analiz için ilişkilere yönelik tutumlar, şiddete yönelik tutumlar, antisosyal niyet ve haklılık düşünceleri alt boyut toplam puanları yordayıcı değişkenler olarak atanarak bireyin ceza infaz kurumu örneklemine mi üniversite örneklemine mi ait olduğunu kestirme düzeyi belirlenmiştir. Analiz sonucunda tek bir ayırt edici fonksiyona ulaşılmıştır (Kanonik $R^2=0.36$). Elde edilen bu fonksiyondaki yordayıcılarla gruplar arasındaki ilişki anlamlıdır ($\chi^2(4)=184.95$, $p<0.01$). Yordayıcı değişkenlerle ayırt edici fonksiyon arasındaki yük matrisine bakıldığında sırasıyla en güçlü ayırt edici yordayan ilişkilere yönelik tutumlar ($r=0.89$), haklılık ($r=0.16$), şiddete yönelik tutumlar ($r=0.10$) ve antisosyal niyet ($r=0.06$) şeklindedir.

Analiz sonucunda elde edilen doğru ayırt etme oranları **Tablo 10**'da aktarılmıştır. Sonuçlara göre 318 kişinin (%77.6) doğru şekilde sınıflanabildiği gözlenmiştir. Gruplar için ayrı ayrı sınıflama doğruluğuna bakıldığında CİK örnekleme %74.8, üniversite örnekleme %80.3 oranında doğru sınıflandırılabilmiştir.

Tablo 10. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği Sınıflama Oranı Sonuçları

		Yordanan Grup Üyeliği			
		Grup	CİK	Üniversite	Toplam
Gerçek grup üyeliği	N	CİK	151	51	202
		Üniversite	41	167	208
%		Ceza infaz CİK	74.8	25.2	100.0
		Üniversite	19.7	80.3	100.0

3.1.7. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirliğine İlişkin Genel Değerlendirme

Ölçeğin geçerlik değerlendirmesi için faktör analizi, ayırtedici fonksiyon analizi ve zamandaş geçerlik analizleri yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda ölçeğin büyük oranda özgün sürümüyle tutarlı bir faktör yapısına sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Maddelere ait faktör yükleri 0.23-0.79 aralığındadır. Ölçeğin hükümlü bireyler ile üniversite öğrencileri arasındaki doğru yordama yeterliğini sınamak için yapılan ayırtedici fonksiyon analizi sonuçlarına göre ölçek alt boyutları %78.5 oranında doğru sınıflandırma yapabilmektedir. Zamandaş geçerlik için Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği ve UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği'nin alt boyutlarıyla olan ilişkiye bakılmış ve -0.21 ile 0.57 aralığında değişen değerlerde anlamlı ilişkiler gözlenmiştir.

Güvenirliğin değerlendirilmesi için test-tekrar test ve iç tutarlılık analizlerine başvurulmuştur. Psikoloji bölümü öğrencileriyle 4 hafta arayla yapılmış olan uygulamaların test-tekrar test sonuçlarına göre ilişkilere yönelik tutumlar hariç diğer alt boyutların 0,39-0,59 aralığında anlamlı bir güvenilirliğe sahip olduğu gözlenmiştir. Ayrıca ölçeğe ilişkin iç tutarlık sonuçlarına göre alt boyutların Cronbach alfa değerleri 0.68-0.82 aralığındadır. Yarı test güvenilirlik değerleri ise 0.72-0.81 aralığındadır.

Özetle Suça Yönelik İlişkiler ve Tutumlar Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması için Hacettepe Üniversitesi öğrencileri ve Ankara'daki iki ceza infaz kurumundan toplanan veriler değerlendirildiğinde ölçeğin yeterli bir geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

3.2. ANA ÇALIŞMA

3.2.1. Demografik Özelliklerin Suç Yinelenme Durumuna Göre Karşılaştırma Sonuçları

İlk kez fiziksel şiddet suçundan hapis cezası infaz eden bireylerle yineleyen şekilde ceza almış bireylerin demografik özelliklerini karşılaştırmak amacıyla sınıfsal (kategorik) değişkenler olan medeni durum, eğitim durumu, ebeveynlerin eğitim durumu, kardeşleri arasında ilk çocuk olma durumu, aile üyelerinin (baba, anne, kardeş) bir suçtan dolayı ceza alma durumu, CİK'e girmeden önce alkol ve uyuşturucu/uyarıcı madde kullanım durumu, 18 yaş öncesinde fiziksel ve sözel şiddet deneyimi, 18 yaş öncesinde suç davranışında bulunma durumu, CİK'te psikososyal birimle görüşme durumu, kapalı CİK'te kurs/atölye/eğitim çalışmalarına katılma ve katıldığı kursu tamamlama durumu, telefonla görüşme ve ziyaretçisinin görüşe gelme sıklığı, CİK'te disiplin cezası alma durumu karşılaştırmak için uygulanan Ki-kare testlerinin sonuçları aşağıdaki bölümlerde aktarılmıştır. Ayrıca yaş, eğitim süresi, çocuk sayısı, kardeş sayısı, ilk suç davranışının gerçekleştiği yaş, CİK'te alınan disiplin cezası sayısı ve ölçek puanlarını karşılaştırmak amacıyla uygulanan Bağımsız Gruplar için T-testi ve Mann-Whitney U testi sonuçları da aktarılmıştır.

3.2.1.1. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Yaşın Karşılaştırılması

Yaşın suç yinelenme durumuna açısından farklılık gösterme düzeyini sınamak için yapılan Bağımsız Gruplar için T-testi sonucu **Tablo 11**'de sunulmuştur.

Tablo 11. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Yaş için T-testi Sonucu

	Suç Yinelenme Durumu						t	df
	İlk kez			Yineleyen				
	Ort	SS	n	Ort	SS	n		
Yaş	36.65	11.25	229	37.53	8.78	92	0.673	319

Tablo 11 incelendiğinde gruplar arasında yaş için istatistiksel açıdan anlamlı fark gözlenmemiştir.

3.2.1.2. Suç Yinelenme Durumu ile Medeni Durum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Medeni durum ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonucu **Tablo 12**'de aktarılmıştır.

Tablo 12. Suç Yinelenme Durumu ile Medeni Durum Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Sonucu

Grup	Medeni Durum						
	Bekâr	Evli	Boşanmış	Eşi vefat etmiş	Boşanmamış ama eşiyle görüşmüyor	Resmi nikâhsız birliktelik	Boşanmış ve resmi nikâhsız bir ilişkisi var
İlk kez	103 (%37.6)	106 (%38.7)	38 (%13.9)	5 (%1.8)	9 (%3.3)	9 (%3.3)	4 (%1.5)
Yineleyen	43 (%38.1)	33 (%29.2)	20 (%17.7)	2 (%1.8)	3 (%2.7)	11 (%9.7)	1 (%0.9)

$\chi^2(6)=9.539, p>0,05$

Tablo 12 incelendiğinde medeni durum ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişki istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

3.2.1.3. Suç Yinelenme Durumu ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Eğitim durumu ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonucu **Tablo 13**'te aktarılmıştır.

Tablo 13. Suç Yinelenme Durumu ile Eğitim Durumu Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Sonucu

Grup	Eğitim Durum				
	İlkokul	Ortaokul	Lise	Ön lisans	Lisans
İlk kez	69 (%25.2)	93 (%33.9)	90 (%32.8)	12 (%4.4)	10 (%3.6)
Yineleyen	38 (%33.9)	41 (%36.6)	25 (%22.3)	4 (%3.6)	4 (%3.6)

$\chi^2(4)=5,439, p>0,05$

Tablo 13 incelendiğinde eğitim durumu ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişki istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır

Bugüne kadar eğitim programlarında geçirilen süre⁸ ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Bağımsız Gruplar için T-testi sonucu **Tablo 14**'te sunulmuştur.

Tablo 14. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Toplam Eğitim Süresi için T-testi Sonucu

	Suç Yinelenme Durumu						t	df
	İlk kez			Yineleyen				
	Ort	SS	n	Ort	SS	n		
Eğitim Süresi ^a	9.83	3.12	161	9.34	3.11	67	1.064	226

^aSınıf yinelenme durumu, CİK'te tamamlanan veya sürdürülen açık öğretim süreleri dâhildir.

Tablo 14 incelendiğinde grupların toplam eğitim süresi arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşılmamıştır.

3.2.1.4. Suç Yinelenme Durumu ile Sahip Olunan Çocuk Sayısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Sahip olunan çocuk sayısı ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için medeni durumunu bekâr olarak işaretleyen veya boş bırakan katılımcılar dışlanarak yapılan Bağımsız Gruplar için T-testi sonucu **Tablo 15**'te sunulmuştur.

Tablo 15. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Sahip Olunan Çocuk Sayısı için T-testi Sonucu

	Suç Yinelenme Durumu						t	df
	İlk kez			Yineleyen				
	Ort	SS	n	Ort	SS	n		
Çocuk Sayısı	2.31	1.59	155	2.06	1.23	65	1.152	218

Tablo 15 incelendiğinde gruplar arasında sahip olunan çocuk sayısı için istatistiksel açıdan anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

⁸ Milli Eğitim Bakanlığı ve Anadolu Üniversitesi'yle yapılan işbirliği anlaşmalarıyla CİK'lerde tutuklu ve hükümlüler istemesi durumunda açık öğretim sisteminden (1. ve 2. kademe okuma-yazma, ilkokul, ortaokul, lise, üniversite) yararlanabilmektedir.

3.2.1.5. Suç Yinelenme Durumu ile Kardeşler Arasındaki Kaçını Çocuk Olduğu ve Kardeş Sayısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Kardeşler arasında kaçını çocuk olduğu ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare testi Sonuçları **Tablo 16**'da sunulmuştur.

Tablo 16. Suç Yinelenme Durumu ile Kardeşler Arasında Kaçını Çocuk Olduğu Arasındaki İlişkiye ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Grup	Kardeşler Arasında Kaçını Çocuk			
	İlk çocuk	Ortanca*	Son çocuk	Tek çocuk
İlk kez	70 (%26.1)	150 (%56.0)	45 (%16.8)	3 (%1.1)
Yineleyen	22 (%19.8)	65 (%58.6)	22 (%19.8)	2 (%1.8)

$$\chi^2(1)=2.060, p>0.05$$

*Kardeşler arasındaki ilk veya son çocuk değildir.

Tablo 16 incelendiğinde kardeşler arasında kaçını çocuk olduğu ile suç yinelenme durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Kardeş sayısının suç yinelenme durumuna göre farklılaşma düzeyini sınamak amacıyla yapılan Mann-Whitney U Testi sonucu **Tablo 17**'de sunulmuştur.

Tablo 17. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Kardeş Sayısını Karşılaştırma Sonucu

Grup	N	Sıralar Ort	Sıralar Toplamı	U	z	p
İlk kez	270	197.59	53348,50			
Yineleyen	111	174.98	19422,50	13206.50	-1.837	0.00

Tablo 17 incelendiğinde yineleyen fiziksel şiddet suçu grubunun kardeş sayısı (*Ortanca*=4) diğer gruptan (*Ortanca*=3) anlamlı olarak yüksektir ($U=13206.50$, $z=-1.837$, $p<0.01$, $r=-0.41$).

3.2.1.6. Suç Yinelenme Durumu ile 18 Yaş Öncesi Aileden Ayrı Yaşama Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

On sekiz yaş öncesi aileden ayrı yaşama ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonucu **Tablo 18**'de sunulmuştur.

Tablo 18. Suç Yinelenme Durumu ile 18 Yaş Öncesi Aileden Ayrı Yaşama Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Grup	18 Yaş Öncesi Aileden Ayrı Yaşama Durumu				
	Ayrı Yaşamamış	Annesiyle	Babasıyla	Akrabasıyla	Diğer ^a
İlk kez	185 (%66.8)	21 (%7.6)	15 (%5.4)	20 (%7.2)	33 (%11.9)
Yineleyen	68 (%61.3)	8 (%7.2)	3 (%2.7)	8 (%7.2)	22 (%19.8)

$\chi^2(4)=5.455, p>0.05$

^aArkadaşla, bir grupla, devlet korumasında (yurt veya CİK), yalnız

Tablo 18 incelendiğinde 18 yaş öncesi aileden ayrı yaşama ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişki istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

On sekiz yaş öncesi ebeveynlerinden en az biriyle birlikte yaşamış olan katılımcılarda tek ebeveynle birlikte yaşamış olma ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare testi sonucu **Tablo 19**'da sunulmuştur.

Tablo 19. Suç Yinelenme Durumu Bakımından 18 Yaş Öncesi İki Ebeveyniyle Birlikte Yaşama Durumunun Karşılaştırma Sonucu

Grup	18 Yaş Öncesi İki Ebeveyniyle Birlikte Yaşama Durumunun	
	Tek Ebeveynle Yaşamış	İki Ebeveynle Yaşamış
İlk kez	36 (%16.3)	185 (%83.7)
Yineleyen	11 (%13.9)	68 (%86.1)

$\chi^2(1)=0.246, p>0.05$

Tablo 19 incelendiğinde 18 yaş öncesi tek ebeveynle veya ikisiyle birlikte yaşama ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir.

3.2.1.7. Suç Yinelenme Durumu ile 18 Yaşından Önce Fiziksel Ve Sözel Şiddet Deneyimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tanıdığı biri tarafından 18 yaşından önce sözel şiddete maruz kalma ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonucu

Tablo 20'de sunulmuştur.

Tablo 20. Suç Yinelenme Durumu ile Tanıdığı Biri Tarafından 18 Yaşından Önce Sözel Şiddete Maruz Kalma Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Grup	Tanıdığı Biri Tarafından 18 Yaşından Önce Sözel Şiddete Maruz Kalma	
	Maruz Kalmış	Maruz Kalmamış
İlk kez	76 (%27.9)	196 (%72.1)
Yineleyen	51 (%46.4)	58 (%62.7)

$\chi^2(1)=14.870, p<0.01$

Tablo 20 incelendiğinde tanıdığı biri tarafından 18 yaşından önce sözel şiddete maruz kalma ile suç yinelenme durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2(2, N=382)=14.870, p<0.01$). Tanıdığı biri tarafından 18 yaşından önce sözel şiddete maruz kalma yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunan grupta daha sık bildirilmiştir.

Tanımadığı biri tarafından 18 yaşından önce sözel şiddete maruz kalma ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonucu **Tablo 21**'de sunulmuştur.

Tablo 21. Suç Yinelenme Durumu ile Tanımadığı Biri Tarafından 18 Yaşından Önce Sözel Şiddete Maruz Kalma Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Grup	Tanımadığı Biri Tarafından 18 Yaşından Önce Sözel Şiddete Maruz Kalma	
	Maruz Kalmış	Maruz Kalmamış
İlk kez	83 (%30.9)	166 (%69.1)
Yineleyen	56 (%51.4)	53 (%4.8)

$$\chi^2(1)=14.049, p<0.01$$

Tablo 21 incelendiğinde tanımadığı biri tarafından 18 yaşından önce sözel şiddete maruz kalma ile suç yinelenme durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2(1, N=378)=14.049, p<0.01$). Tanımadığı biri tarafından 18 yaşından önce sözel şiddete maruz kalma yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunan grupta daha sık bildirilmiştir.

Tanıdığı biri tarafından 18 yaşından önce fiziksel şiddete maruz kalma ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare testi sonucu

Tablo 22'de sunulmuştur.

Tablo 22. Suç Yinelenme Durumu ile Tanıdığı Biri Tarafından 18 Yaşından Önce Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Grup	Tanıdığı Biri Tarafından 18 Yaşından Önce Fiziksel Şiddete Maruz Kalma	
	Maruz Kalmış	Maruz Kalmamış
İlk kez	93 (%34.8)	174 (%65.2)
Yineleyen	61 (%55.0)	50 (%45.0)

$$\chi^2(1)=13.151, p<0.01$$

Tablo 22 incelendiğinde tanıdığı biri tarafından 18 yaşından önce fiziksel şiddete maruz kalma ile suç yinelenme durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki gözlenmiştir ($\chi^2(1, N=378)=13.151, p<0.01$). Tanıdığı biri tarafından 18 yaşından önce fiziksel şiddete maruz kalma yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunan grupta daha sık bildirilmiştir.

Tanımadığı biri tarafından 18 yaşından önce fiziksel şiddete maruz kalma ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonucu **Tablo 23**'te sunulmuştur.

Tablo 23. Suç Yinelenme Durumu ile Tanımadığı Biri Tarafından 18 Yaşından Önce Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Grup	Tanımadığı Biri Tarafından 18 Yaşından Önce Fiziksel Şiddete Maruz Kalma	
	Maruz Kalmış	Maruz Kalmamış
İlk kez	61 (%35.3)	174 (%64.7)
Yineleyen	95 (%56.0)	48 (%44.0)

$\chi^2(1)=13.643, p<0.01$

Tablo 23 incelendiğinde tanımadığı biri tarafından 18 yaşından önce fiziksel şiddete maruz kalma ile suç yinelenme durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki gözlenmiştir ($\chi^2(1, N=378)=13.643, p<0.01$). Tanımadığı biri tarafından 18 yaşından önce fiziksel şiddete maruz kalma yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunan grupta daha sık bildirilmiştir.

On sekiz yaşından önce fiziksel şiddete tanık olma ile suç yinelenme durumuna arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonucu

Tablo 24'te aktarılmıştır.

Tablo 24. Suç Yinelenme Durumu ile 18 Yaşından Önce Fiziksel Şiddete Tanık Olma Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

18 Yaşından Önce Fiziksel Şiddete Tanık Olma

Grup	Tanık Olmuş	Tanık Olmamış
İlk kez	119 (%44.2)	25 (%22.7)
Yineleyen	85 (%77.3)	150 (%55.8)

$\chi^2(1)=34.281, p<0.01$

Tablo 24 incelendiğinde 18 yaşından önce fiziksel şiddete tanık olma ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2(1, N=379)=34.281, p<0.01$). On sekiz yaşından önce fiziksel şiddete tanık olma yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunan grupta daha sık bildirilmiştir.

3.2.1.8. Suç Yinelenme Durumu ile Ebeveyn Eğitim Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ebeveynin eğitim durumu ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonuçları **Tablo 25**'te aktarılmıştır.

Tablo 25. Suç Yinelenme Durumu ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonuçları

Grup	Annenin Eğitim Durumu						χ^2
	Okur Yazar Değil	Okur Yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	
İlk kez	93 (%34,2)	22 (%8.1)	113 (%41.5)	37 (%13.5)	12 (%4.4)	4 (%1.5)	4.289
Yineleyen	39 (%34,8)	6 (%5.4)	40 (%35.7)	14 (%12.5)	7 (%5.3)	3 (%2.7)	

Grup	Babanın Eğitim Durumu						χ^2
	Okur Yazar Değil	Okur Yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	
İlk kez	40 (%14.7)	34 (%12.4)	131 (%48.0)	37 (%13.6)	24 (%8.8)	7 (%2.6)	4.367
Yineleyen	9 (%8.0)	19 (%17.0)	55 (%49.1)	14 (%12.5)	11 (%9.8)	4 (%3.6)	

Tablo 25 incelendiğinde annenin ve babanın eğitim durumu ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişki istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

3.2.1.9. Suç Yinelenme Durumu ile Aile Üyelerinin Alkol Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Aile üyelerinin alkol kullanımı ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare testi sonuçları **Tablo 26**'da sunulmuştur.

Tablo 26. Suç Yinelenme Durumu ile Aile Üyelerinin Alkol Kullanımı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonuçları

Aile Üyelerinde Alkol Kullanımı ^a			
Grup	Var	Yok	χ^2
İlk kez	90 (%36.3)	158 (%63.7)	6.181*
Yineleyen	48 (%51.1)	46 (%48.9)	
Annenin Alkol Kullanımı			
Grup	Var	Yok	χ^2
İlk kez	8 (%3.2)	240 (%96.8)	3.105
Yineleyen	0 (%0.0)	94 (%100.0)	
Babanın Alkol Kullanımı			
Grup	Var	Yok	χ^2
İlk kez	67 (%27.0)	181 (%73.0)	4.122*
Yineleyen	36 (%38.3)	58 (%61.7)	
Kardeşin Alkol Kullanım Durumu ^b			
Grup	Var	Yok	χ^2
İlk kez	37 (%14.9)	211 (%85.1)	5.239*
Yineleyen	24 (%25.5)	70 (%74.5)	

^aAnne, baba veya kardeşten en az birinin alkol kullanım durumu.

^bBirden fazla kardeş olması durumunda en az birisi madde kullanmışsa "Var" olarak kabul edilmiştir.

* $p<0.05$

Tablo 26 gözden geçirildiğinde aile üyelerinden birinin alkol kullanımı ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2(1, N=342)=6.181, p<0.05$). Aile üyeleri arasında alkol kullanan birisi bulunan grubun yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunma eğilimi diğer gruptan daha yüksektir. Annenin alkol kullanımı ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir. Babanın alkol kullanımı ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2(1, N=342)=4.122, p<0.05$). Babası alkol kullanan grubun yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunma eğilimi diğer gruptan daha yüksektir. Kardeşin alkol kullanımı ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2(1, N=342)=5.239, p<0.05$). Kardeşi alkol kullanan grubun yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunma eğilimi diğer gruptan daha yüksektir.

3.2.1.10. Suç Yinelenme Durumu ile Aile Üyelerinin Madde Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Aile üyelerinin madde kullanımı ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonuçları **Tablo 27**'de aktarılmıştır.

Tablo 27. Suç Yinelenme Durumu ile Aile Üyelerinin Madde Kullanımı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonuçları

Aile Üyelerinin Madde Kullanımı ^a			
Grup	Var	Yok	χ^2
İlk kez	24 (%10.2)	212 (%89.8)	0.843
Yineleyen	12 (%13.8)	75 (%86.2)	
Annenin Madde Kullanımı			
Grup	Var	Yok	χ^2
İlk kez	3 (%1.3)	233 (%98.7)	5.272*
Yineleyen	5 (%5.7)	82 (%94.3)	
Babanın Madde Kullanımı			
Grup	Var	Yok	χ^2
İlk kez	8 (%3.4)	228 (%96.6)	1.885
Yineleyen	6 (%6.9)	81 (%93.1)	
Kardeşin Madde Kullanımı ^b			
Grup	Var	Yok	χ^2
İlk kez	22 (%9.3)	214 (%90.7)	0.077
Yineleyen	9 (%10.3)	78 (%89.7)	

^aAnne, baba veya kardeşten en az birinin madde kullanım durumu

^bBirden fazla kardeş olması durumunda en az birisi madde kullanmışsa "Var" olarak kabul edilmiştir.

* $p < 0.05$

Tablo 27 incelendiğinde annenin madde kullanımı ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2(1, N=323)=5.272, p < 0.05$). Annesi madde kullanan grubun yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunma eğilimi diğer gruptan daha yüksektir. Babanın ve kardeşin madde kullanımı ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir.

3.2.1.11. Suç Yinelenme Durumu ile Aile Üyelerinin Suç Geçmişi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bir suçtan ceza almış aile üyesi bulunması ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare testi sonuçları **Tablo 28**'de sunulmuştur.

Tablo 28. Suç Yinelenme Durumu ile Aile Üyelerinin Bir Suçtan Ceza Alması Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonuçları

Grup	Ceza Almış Aile Üyesi ^a		χ ²
	Var	Yok	
İlk kez	58 (%24.3)	181 (%75.7)	11.002**
Yineleyen	47 (%41.6)	66 (%58.4)	

Grup	Annenin Ceza Alma Durumu		χ ²
	Var	Yok	
İlk kez	4 (%1.7)	235 (%98.3)	6.371*
Yineleyen	7 (%7.0)	93 (%93.0)	

Grup	Babanın Ceza Alma Durumu		χ ²
	Var	Yok	
İlk kez	27 (%13.3)	212 (%88.7)	6.531*
Yineleyen	22 (%22.0)	78 (%78.0)	

Grup	Kardeşin Ceza Alma Durumu ^b		χ ²
	Var	Yok	
İlk kez	37 (%15.5)	202 (%84.5)	11.867**
Yineleyen	32 (%32.0)	68 (%68.0)	

^aAnne, baba veya kardeşten en az birinin bir suçtan ceza alma durumu

^bBirden fazla kardeş olması durumunda en az birisi bir suçtan ceza almışsa "Var" olarak kabul edilmiştir.

* $p < 0.05$; ** $p < 0.01$

Tablo 28 gözden geçirildiğinde aile üyelerinden birinin bir suçtan ceza alması ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2(1, N=352)=11.002, p < 0.01$). Aile üyelerinden birinin bir suçtan ceza aldığı grubun yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunma eğilimi diğer gruptan daha yüksektir.

Annenin bir suçtan ceza alması ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2(1, N=339)=6.371, p < 0.05$). Annenin bir suçtan ceza aldığı grubun yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunma eğilimi diğer gruptan daha yüksektir.

Babanın bir suçtan ceza alması ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2(1, N=339)=6.531, p < 0.05$). Babanın bir suçtan ceza aldığı grubun yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunma eğilimi diğer gruptan daha yüksektir.

Kardeşin bir suçtan ceza alması ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2(1, N=339)=11.867, p<0.01$). Kardeşin bir suçtan ceza aldığı grubun yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunma eğilimi diğer gruptan daha yüksektir.

3.2.1.12. Suç Yinelenme Durumu ile 18 Yaş Öncesi Suç Davranışı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

On sekiz yaş öncesi suç davranışı ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonucu **Tablo 29**'da paylaşılmıştır.

Tablo 29. Suç Yinelenme Durumu ile 18 Yaş Öncesi Suç Davranışı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Grup	18 Yaşından Önce Suç Davranışında Bulunma	
	Var	Yok
İlk kez	51 (%18.5)	225 (%81.5)
Yineleyen	58 (%51.3)	55 (%48.7)

$\chi^2(1)=42.894, p<0.01$

Tablo 29 incelendiğinde 18 yaş öncesi suç davranışı ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2(1, N=379)=42.894, p<0.01$). On sekiz yaş öncesinde suç davranışında bulunan grubun yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunma eğilimi diğer gruptan daha yüksektir.

3.2.1.13. Suç Yinelenme Durumu Bakımından İlk Kez Suç Davranışında Bulunma Yaşının Karşılaştırılması

İlk kez suç davranışında bulunma yaşının suç yinelenme durumuna göre farklılaşma düzeyini sınamak için yapılan Mann-Whitney U Testi sonucu **Tablo 30**'da aktarılmıştır.

Tablo 30. Suç Yinelenme Durumu Bakımından 18 Yaşından Önce Suç Davranışında Bulunma Durumunun Karşılaştırma Sonucu

Grup	N	Sıralar Ort	Sıralar Toplamı	U	z	p
İlk kez	246	200.44	49309.00	6164.00	-7.480	0.00
Yineleyen	102	111.93	11417.00			

Tablo 30 incelendiğinde yineleyen fiziksel şiddet suçu grubunun ilk suç davranışı yaşı (*Ortanca*=17) diğer gruptan (*Ortanca*=25) anlamlı olarak düşüktür ($U=6164.00$, $z=7.480$, $p<0.01$, $r=-0.41$).

3.2.1.14. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Bugüne Kadar Ceza Alınan Toplam Suç ve Suç Türü Sayısının Karşılaştırılması

Hükümlü bireylerin bugüne kadar ceza aldıkları toplam suç sayısının suç yinelenme durumuna göre farklılaşma sınamak için yapılan Mann-Whitney U Testi sonucu **Tablo 31**'de aktarılmıştır.

Tablo 31. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Bugüne Kadar Ceza Alınan Toplam Suç Sayısının Karşılaştırma Sonucu

Grup	N	Sıralar Ort	Sıralar Toplamı	U	z	p
İlk kez	259	146.25	37878,50	4208.50	-11.388	0.00
Yineleyen	105	271.92	28551.50			

Tablo 31 incelendiğinde yineleyen fiziksel şiddet suçu grubunun bugüne kadar ceza alınan toplam suç sayısı (*Ortanca*=1) diğer gruptan (*Ortanca*=1) anlamlı olarak yüksektir ($U=4208.50$, $z=-11.388$, $p<0.01$, $r=-0.60$).

Katılımcıların bugüne kadar ceza aldıkları suç türü sayısının suç yinelenme durumuna göre farklılaşma düzeyini sınamak için yapılan Mann-Whitney U Testi sonucu **Tablo 32**'de aktarılmıştır.

Tablo 32. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Bugüne Kadar Ceza Alınan Suç Türü Sayısının Karşılaştırma Sonucu

Grup	N	Sıralar Ort	Sıralar Toplamı	U	z	p
İlk kez	262	169.72	44467.50	10014.50	-5.549	0.00
Yineleyen	107	222.41	23797.50			

Tablo 32 incelendiğinde yineleyen fiziksel şiddet suçu grubunun bugüne kadar ceza alınan suç türü sayısı (*Ortanca*=1) diğer gruptan (*Ortanca*=2) anlamlı olarak yüksektir ($U=10014.50$, $z=-5.549$, $p<0.01$, $r=-0.29$).

3.2.1.15. Suç Yinelenme Durumu İle CİK Öncesi Çalışma Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

CİK'e girmeden önceki 1 ayda düzenli bir işte çalışma ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonucu **Tablo 33**'te paylaşılmıştır.

Tablo 33. Suç Yinelenme Durumu ile CİK Öncesi Çalışma Durumu Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Grup	Çalışma Durumu	
	Çalışmış	Çalışmamış
İlk kez	54 (%19.9)	217 (%80.1)
Yineleyen	26 (%23.4)	85 (%76.6)

$$\chi^2(1)=0.582, p>0.05$$

Tablo 33 incelendiğinde CİK'e girmeden önceki bir ayda düzenli bir işte çalışma ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir.

3.2.1.16. Suç Yinelenme Durumu ile CİK Öncesinde Alkol ve Madde Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

CİK öncesinde alkol kullanımı ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonucu **Tablo 34**'te aktarılmıştır.

Tablo 34. Suç Yinelenme Durumu ile CİK Öncesi Alkol Kullanımı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Grup	Alkol Kullanımı				
	Hiç	Özel Günlerde	Ayda 1	Haftada 1-2	Her Gün
İlk kez	117 (%42.7)	67 (%24.5)	25 (%9.1)	48 (%17.5)	17 (%6.2)
Yineleyen	15 (%13.3)	35 (%31.0)	11 (%9.7)	33 (%29.2)	19 (%16.8)

$$\chi^2(4)=36.535, p<0.01$$

Tablo 34 incelendiğinde CİK öncesi alkol kullanım sıklığı ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2(4)=36.535, p<0.01$). Farkın hangi alkol kullanım düzeyleri arasında olduğunu belirlemek için yapılan ileri analizler sonucunda yineleyen fiziksel şiddet suç grubunda hiç alkol kullanmama eğilimi diğer gruptan düşükken, her gün kullanma eğiliminin yüksek olduğu gözlenmiştir.

CİK öncesinde uyuşturucu/uyarıcı madde kullanımı ile suç yinelenme arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonucu **Tablo 35**'te paylaşılmıştır.

Tablo 35. Suç Yinelenme Durumu ile CİK Öncesi Madde Kullanımı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Grup	CİK Öncesi Madde Kullanımı	
	Kullanmış	Kullanmamış
İlk kez	34 (%18.1)	226 (%81.9)
Yineleyen	50 (%30.4)	78 (%69.6)

$$\chi^2(1)=7.038, p<0.05$$

Tablo 35 incelendiğinde CİK öncesi madde kullanım ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($\chi^2(1, N=388)=7.038, p<0.05$). Yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunan grupta madde kullanım eğilimi diğer gruptan daha yüksektir.

3.2.1.17. Suç Yinelenme Durumu ile İnfaz Ettiği Şiddet Suçu Türü Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Cezasını infaz ettiği şiddet suçu türü (yaralama, öldürme girişi, öldürme) ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonuçları **Tablo 36**'da aktarılmıştır.

Tablo 36. Suç Yinelenme Durumu ile Yaralama Suçundan Ceza İnfaz Etme Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonuçları

Grup	Cezasını İnfaz Ettiği Yaralama Suçu		χ^2
	Var	Yok	
İlk kez	91 (%39.4)	140 (%60.6)	19.337*
Yineleyen	60 (%66.7)	30 (%33.3)	

Grup	Cezasını İnfaz Ettiği Öldürme Girişimi Suçu		χ^2
	Var	Yok	
İlk kez	28 (%12.1)	203 (%87.9)	0.289
Yineleyen	9 (%10.0)	81 (%90.0)	

Grup	Cezasını İnfaz Ettiği Öldürme Suçu		χ^2
	Var	Yok	
İlk kez	108 (%46.8)	123 (%53.2)	23.429*
Yineleyen	69 (%76.7)	21 (%23.3)	

* $p<0.01$

Tablo 36 incelendiğinde yaralama suçundan bir ceza infaz etmekle suç yinelenme durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. ($\chi^2(1, N=321)=19.337, p<0.01$). Yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunan grupta yaralama suçundan bir ceza infaz etme oranı diğer gruptan daha yüksektir.

Öldürme girişimi suçundan bir ceza infaz etmekle suç yinelenme durumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Öldürme suçundan bir ceza infaz etmekle suç yinelenme durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. ($\chi^2(1, N=321)=19.337, p<0.01$). Yineleyen fiziksel şiddet suç davranışında bulunan grupta öldürme suçundan bir ceza infaz etme oranı diğer gruptan daha yüksektir.

3.2.1.18. Suç Yinelenme Durumu ile CİK'te Psikososyal Birimle Görüşme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

CİK'te zorunlu olarak yapılan ilk görüşme dışında bireyin kendi isteğiyle psikososyal birimdeki bir uzmanla (psikolog, sosyal çalışmacı) görüşme yapması ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonuçları

Tablo 37'de paylaşılmıştır.

Tablo 37. Suç Yinelenme Durumu ile Psikososyal Birimle Görüşme Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonuçları

ÇİK'te Psikososyal Birimle			
Grup	Görüşmüş	Görüşmemiş	X²
İlk kez	112 (%41.0)	161 (%59.0)	0.523
Yineleyen	50 (%45.0)	61 (%55.0)	
Psikolojik Sorunlar Nedeniyle			
Grup	Görüşmüş	Görüşmemiş	X²
İlk kez	42 (%15.5)	229 (%84.5)	2.686
Yineleyen	25 (%22.5)	88 (%77.5)	
Aile Sorunları Nedeniyle			
Grup	Görüşmüş	Görüşmemiş	X²
İlk kez	39 (%14.4)	232 (%85.6)	4.550*
Yineleyen	26 (%23.4)	85 (%76.6)	
Saliverilmeye İlgili Konuları			
Grup	Görüşmüş	Görüşmemiş	X²
İlk kez	12 (%4.4)	108 (%95.6)	0.621
Yineleyen	3 (%2.7)	259 (%97.3)	
Kurs. Atölye Çalışmaları Hakkında			
Grup	Görüşmüş	Görüşmemiş	X²
İlk kez	26 (%9.6)	245 (%90.4)	3.905*
Yineleyen	4 (%3.6)	107 (%96.4)	
Diğer Konular Hakkında^a			
Grup	Görüşmüş	Görüşmemiş	X²
İlk kez	30 (%11.1)	241 (%88.9)	0.621
Yineleyen	13 (%11.7)	98 (%88.3)	

^aOda değişikliği, sevk, kurumsal sorunlar vb.

* $p < 0.05$

Tablo 37 gözden geçirildiğinde CİK'te kendi isteğiyle psikososyal birimle görüşme ile suç yinelenme durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir. Psikolojik sorunlar, salıverilme sonrası yaşam ve diğer konular nedeniyle CİK'te kendi isteğiyle psikososyal birimle görüşme ile suç yinelenme durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki gözlenmemiştir.

Aile sorunları nedeniyle CİK'te kendi isteğiyle psikososyal birimle görüşme ile suç yinelenme durumu arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($\chi^2(1, N=382)=4,550, p<0.05$). İlk kez fiziksel şiddet suçundan ceza alan grup aile sorunları nedeniyle psikososyal birimle görüşmeye diğerlerine göre daha az eğilimlidir.

Suç yinelenme durumu ile kurumda yürütülen kurs, atölye çalışmaları hakkında kendi isteğiyle psikososyal birimle görüşme arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir ($\chi^2(1, N=382)=3.905, p<0.05$). İlk kez fiziksel şiddet suçundan ceza alan grup diğerlerine göre kurs, atölye çalışmaları hakkında psikososyal birimle görüşmeye daha fazla eğilimlidir.

3.2.1.19. Suç Yinelenme Durumu ile Kapalı CİK'te Kurs/Atölye Çalışmalarına Katılma ve Tamamlama Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bireylerin kapalı CİK'te kurs/atölye çalışmalarına katılma ve katıldığı kursu/atölyeyi tamamlama ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonuçları **Tablo 38**'de paylaşılmıştır.

Tablo 38. Suç Yinelenme Durumu ile Kurs/Atölye Çalışmalarına Katılma Durumu Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonuçları

Kurs/Atölye Çalışmalarına Katılma			
Grup	Katılmış	Katılmamış	χ^2
İlk kez	168 (%61.5)	105 (%38.5)	1.113
Yineleyen	63 (%55.8)	50 (%44.2)	
Kurs/Atölye Çalışmasını Tamamlama ^a			
	Tamamlamış	Tamamlanmamış	χ^2
İlk kez	143 (%87.7)	18 (%11.0)	0.084
Yineleyen	52 (%86.7)	7 (%11.7)	

^aSadece kursa katıldığını belirten katılımcılar analiz edilmiştir.

Tablo 38 incelendiğinde kapalı CİK'te kurs/atölye çalışmalarına katılma ve katıldığı kursu tamamlama ile suç yinelenme durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir.

3.2.1.20. Suç Yinelenme Durumu ile CİK'te Disiplin Cezası Alma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

CİK'te disiplin cezası alma ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonucu **Tablo 39**'da aktarılmıştır.

Tablo 39. Suç Yinelenme Durumu ile Disiplin Cezası Alma Durumu Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Grup	Disiplin Cezası Alma Durumu	
	Ceza Almış	Ceza Almamış
İlk kez	85 (%30.8)	191 (%69.2)
Yineleyen	54 (%47.8)	59 (%52.2)

$$\chi^2(1)=10.078, p<0.01$$

Tablo 39 incelendiğinde CİK'te disiplin cezası alma ile suç yinelenme durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir ($\chi^2(1, N=379)=10.078, p<0.01$). İlk kez fiziksel şiddet suçundan ceza alan grup diğerlerine göre disiplin cezası almaya daha fazla eğilimlidir.

CİK'e son girişinden sonra almış olduğu toplam disiplin ceza sayısının suç yinelenme durumuna göre farklılaşma düzeyini sınamak amacıyla Mann-Whitney U Testi yapılmış ve sonuç **Tablo 40**'da aktarılmıştır.

Tablo 40. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Disiplin Cezası Sayısının Karşılaştırma Sonucu

Grup	N	Sıralar Ort	Sıralar Toplamı	U	z	p
İlk kez	246	117.98	47342.00	11831.00	-3.494	0.00
Yineleyen	102	213.95	23534.00			

Tablo 40 incelendiğinde yineleyen fiziksel şiddet suçu grubunun disiplin cezası sayısı ($Ortanca=0$) diğer gruptan ($Ortanca=0$) anlamlı olarak yüksektir ($U=11831.00, z=-3.494, p<0.01, r=-0.18$).

3.2.1.21. Suç Yinelenme Durumu ile CİK'te Ziyaretçi Gelme Sıklığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

CİK'te ziyaretçi gelme sıklığı ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare testi sonucu **Tablo 41**'de sunulmuştur.

Tablo 41. Suç Yinelenme Durumu ile Ziyaretçi Gelme Sıklığı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Grup	Ziyaretçi Gelme Sıklığı ^a				
	Hiç	Yılda Birkaç Kez	Ayda 1	2 Haftada 1	Her Hafta
İlk kez	45 (%16.4)	42 (%15.3)	90 (%32.8)	34 (%12.4)	63 (%23.0)
Yineleyen	19 (%17.0)	18 (%16.1)	35 (%31.3)	14 (%12.5)	26 (%23.2)

$$\chi^2(4)=0.107, p>0.05$$

^aAçık ve kapalı görüşlerdeki ziyaretleri kapsamaktadır.

Tablo 41 incelendiğinde CİK'te ziyaretçi gelme sıklığı ile suç yinelenme durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki gözlenmemiştir.

3.2.1.22. Suç Yinelenme Durumu ile CİK'te Telefonla Görüşme Sıklığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunu'nun 88. Maddesinin 2. Fıkrası (f) bendine göre hükümlü bireyler kapalı CİK'lerde haftada en fazla 1 kez 10 dakika; aynı maddenin 3. fıkrasına göre ise açık CİK'lerdeki istediği zaman istediği kadar telefon görüşü yapabilir. İlgili yasal düzenlemenin bireylerin görüşme sıklığı üzerinde etkisi olabileceğinden analizler yapılırken açık ve kapalı CİK'teki hükümlü bireyler ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Açık CİK'teki hükümlü bireylerin telefonla görüşme sıklığı ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonucu **Tablo 42**'de paylaşılmıştır.

Tablo 42. Suç Yinelenme Durumu ile Açık CİK'te Telefonla Görüşme Sıklığı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Grup	Telefonla Görüşme Sıklığı			
	Hiç	Haftada 1	Haftada Birkaç	Her Gün
İlk kez	4 (%2.3)	15 (%8.5)	28 (%15.9)	129 (%73.3)
Yineleyen	2 (%3.2)	6 (%9.7)	10 (%16.1)	44 (%71.0)

$$\chi^2(3)=0.270, p>0.05$$

Tablo 42 incelendiğinde açık CİK'te telefonla görüşme sıklığı ile suç yinelenme durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı gözlenmiştir.

Kapalı CİK'teki hükümlü bireylerin telefonla görüşme sıklığı ile suç yinelenme durumu arasındaki ilişkiyi sınamak için yapılan Ki-kare analizi sonucu **Tablo 43**'te aktarılmıştır.

Tablo 43. Suç Yinelenme Durumu ile Kapalı CİK'te Telefonla Görüşme Sıklığı Arasındaki İlişkiye Ait Ki-Kare Analizi Sonucu

Grup	Telefonla Görüşme Sıklığı	
	Hiç	Haftada 1
İlk kez	9 (%9.4)	87 (%90.6)
Yineleyen	12 (%24.0)	38 (%76.0)

$$\chi^2(1)=5.710, p<0.05$$

Tablo 43 incelendiğinde kapalı CİK'te telefonla görüşme sıklığı ile suç yinelenme durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir ($\chi^2(1, N =146)=5.710, p<0.05$). İlk kez fiziksel şiddet suçundan ceza alan grup diğerlerine göre telefonla görüşme yapmaya daha fazla eğilimlidir.

3.2.2. Ölçeklerden Elde Edilen Puanların Suç Yinelenme Durumuna Göre Karşılaştırması

Katılımcıların Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği, Suça Yönelik Tutumla ve İlişkiler Ölçeği, UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği, Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nden elde ettiği puanların suç yinelenme durumu bakımından gruplar arasındaki farkın anlamlılığını sınamak için uygulanan bağımsız gruplar için t-testleri ve Mann-Whitney U testlerinin sonuçları aşağıdaki bölümlerde aktarılmıştır. SYTİÖ'nün A Bölümü toplam puanı normal dağılımı göstermediği için Mann-Whitney U testi, diğer tüm değişkenlere de bağımsız gruplar için t-testi uygulanmıştır.

3.2.2.1. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Suça Yönelik Tutumlar Ve İlişkiler Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

SYTİÖ'nün A bölümündeki 2 alt boyutu (suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ve suç davranışında bulunmuş arkadaş katsayısı) ve B bölümündeki 4 alt boyutuna (şiddete

yönelik tutumlar, ilişkilere yönelik tutumlar, haklılık düşünceleri ve antisosyal niyet) ilişkin toplam puanlar açısından suç yinelenme durumuna göre yapılan karşılaştırma sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısının suç yinelenme durumuna göre farklılaşma düzeyini sınamak için yapılan Bağımsız Gruplar için T-testi sonucu **Tablo 44**'te sunulmuştur.

Tablo 44. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Suç Davranışında Bulunmuş Arkadaş Sayısı için T-testi Sonucu

	Suç Yinelenme Durumu						t	df
	İlk kez			Yineleyen				
	Ort	SS	n	Ort	SS	n		
Suç Davranışında Bulunmuş Arkadaş Sayısı	0.71	1.18	188	1.21	1.28	82	-3.082*	268

* $p < 0.01$

Tablo 44 incelendiğinde iki grubun suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklıdır ($t(268) = -3.082$, $p < 0.01$, $d = 0.18$). Yineleyen şekilde fiziksel şiddet suçundan ceza alan bireylerin suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($Ort = 1.21$, $SS = 1.28$) diğer gruba ($Ort = 0.71$, $SS = 1.18$) göre daha fazladır.

Suç davranışında bulunmuş arkadaş katsayısının suç yinelenme durumuna göre farklılaşma düzeyini sınamak için Mann-Whitney U Testi yapılmış ve sonuç Tablo 45'te aktarılmıştır.

Tablo 45. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Suç Davranışında Bulunmuş Arkadaş Katsayısını Karşılaştırma Sonucu

Grup	N	Sıralar Ort	Sıralar Toplamı	U	z	p
İlk kez	185	123.54	22854.00	5649,00	-3.411	0.00
Yineleyen	80	154.89	12391.00			

Tablo 45 incelendiğinde yineleyen fiziksel şiddet suçu grubunun suç davranışında bulunmuş arkadaş katsayısı ($Ortanca = 8.5$) diğer gruptan ($Ortanca = 8.0$) anlamlı olarak yüksektir ($U = 5649.00$, $z = -3.411$, $p < 0.01$, $d = -0.21$).

SYTİÖ'nün B bölümünden elde edilen puanların suç yinelenme durumuna göre farklılaşma düzeyini sınamak için Bağımsız Gruplar için T-testi yapılmış ve sonuçları

Tablo 46'da paylaşılmıştır.

Tablo 46. Suç Yinelenme Durumu Bakımından SYTİÖ B Bölümü Puanları için T-testi Sonuçları

	Suç Yinelenme Durumu						t	df
	İlk kez			Yineleyen				
	Ort	SS	n	Ort	SS	n		
Suç Davranışında Bulunan Kişilerle İlişkilere Yönelik Tutumlar	4.40	2.47	242	5.82	2.02	103	-5.611*	232.36
Şiddete Yönelik Tutumlar	4.17	2.85	242	5.61	2.78	103	-4.342*	343
Antisosyal Niyet	2.56	2.72	242	3.69	2.70	103	-3.538*	343
Haklılık Düşünceleri	3.64	2.30	242	4.16	2.44	103	-1.858	343
SYTİÖ B Bölümü Toplam Puanı	14.77	8.00	242	19.29	7.30	103	-4.926*	343

* $p < 0.05$

Tablo 46 incelendiğinde iki grup arasında suç davranışında bulunan kişilere yönelik tutumlar puanı için istatistiksel açıdan anlamlı bir fark gözlenmiştir ($t(232.36)=-5.611$, $p<0.01$, $d=0.34$). Yineleyen şekilde fiziksel şiddet suçundan ceza alan bireylerin suç davranışında bulunan kişilere yönelik olumlu tutum puanı ($Ort=5.82$, $SS=2.02$) diğer gruba ($Ort=4.40$, $SS=2.47$) göre daha fazladır.

Şiddete yönelik tutumlar puanı için iki grup arasında anlamlı fark olduğu gözlenmiştir ($t(343)=-4.342$, $p<0.01$, $d=0.23$). Yineleyen şekilde fiziksel şiddet suçundan ceza alan bireylerin şiddete yönelik olumlu tutum puanı ($Ort=5.61$, $SS=2.78$) diğer gruba ($Ort=4.17$, $SS=2.85$) göre daha fazladır.

Antisosyal niyet puanı için iki grup arasında anlamlı fark olduğu gözlenmiştir ($t(343)=-3.538$, $p<0.01$, $d=0.19$). Yineleyen şekilde fiziksel şiddet suçundan ceza alan bireylerin antisosyal niyet puanı ($Ort=3.69$, $SS=2.70$) diğer gruba ($Ort=2.56$, $SS=2.72$) göre daha fazladır. Haklılık düşünceleri puanı için iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı farka ulaşılmamıştır.

SYTİÖ B Bölümü toplam puanı açısından gruplar arasında anlamlı fark olduğu gözlenmiştir ($t(343)=-4.926$, $p<0,01$, $d=0.26$). Yineleyen şekilde fiziksel şiddet suçundan ceza alan bireylerin SYTİÖ B Bölümü toplam puanı ($Ort=19.29$, $SS=7.30$) diğer gruba ($Ort=14.77$, $SS=8.00$) göre daha fazladır.

3.2.2.2. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

SDDÖ'nün 6 alt boyutuna (hak tanıma, gerekçelendirme, güç yönelimi, acımasızlık, suçu mantıksallaştırma ve kişisel sorumsuzluk) ilişkin toplam puanlar açısından suç yinelenme durumuna göre yapılan karşılaştırma sonuçları **Tablo 47**'de sunulmuştur.

Tablo 47. Suç Yinelenme Durumu Bakımından SDDÖ Puanları için T-testi Sonuçları

	Suç Yinelenme Durumu						t	df
	İlk kez			Yineleyen				
	Ort	SS	n	Ort	SS	n		
Hak Tanıma	21.86	7.36	254	23.64	8.11	102	-2.004*	354

Gerekçeleştirme	25.73	7.37	254	27.52	7.36	102	-2.062**	354
Güç Yönelimi	22.35	8.40	254	26.13	8.68	102	-3.802**	354
Acımasızlık	17.27	6.18	254	17.87	8.09	102	-0.754	354
Suç Mantıksallaştırma	33.37	8.81	254	33.37	8.64	102	-3.802	354
Kişisel Sorumsuzluk	29.63	7.32	254	30.69	8.36	102	-1.115	116.492
SDDÖ Toplam	25.03	4.83	254	26.54	5.21	102	-2.592*	354

* $p<0.05$, ** $p<0.01$

Tablo 47 incelendiğinde iki grup arasında hak tanıma puanı için anlamlı fark olduğu gözlenmiştir ($t(354)=-2.004$, $p<0.05$, $d=0.10$). Yineleyen şekilde fiziksel şiddet suçundan ceza alan bireylerin hak tanıma puanı ($Ort=23.64$, $SS=8.11$) diğer gruba ($Ort=21.86$, $SS=7.36$) göre daha fazladır.

Gerekçeleştirme puanı için iki grup arasında anlamlı fark olduğu gözlenmiştir ($t(354)=-2.062$, $p<0.05$, $d=0.11$). Yineleyen şekilde fiziksel şiddet suçundan ceza alan bireylerin gerekçeleştirme puanı ($Ort=27.52$, $SS=7.36$) diğer gruba ($Ort=25.73$, $SS=7.37$) göre daha fazladır.

Güç yönelimi puanı için iki grup anlamlı arasında fark olduğu gözlenmiştir ($t(354)=3.802$, $p<0.01$, $r=0.20$). Yineleyen şekilde fiziksel şiddet suçundan ceza alan bireylerin güç yönelimi puanı ($Ort=26.13$, $SS=8.68$) diğer gruba ($Ort=23.35$, $SS=8.40$) göre daha fazladır.

Acımasızlık puanı, suç mantıksallaştırma ve kişisel sorumsuzluk puanı için gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olmadığı gözlenmiştir. SDDÖ toplam puanı için iki grup arasında anlamlı fark olduğu gözlenmiştir ($t(354)=-2.592$, $p<0.01$, $d=0.20$). Yineleyen şekilde fiziksel şiddet suçundan ceza alan bireylerin SDDÖ toplam puanı ($Ort=26.54$, $SS=5.21$) diğer gruba ($Ort=25.03$, $SS=4.83$) göre daha fazladır.

3.2.2.3. Suç Yinelenme Durumu Bakımından UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

UPPS DDÖ'nün 4 alt boyutuna (tasarlama, heyecan arayışı, sebat ve sıkışıklık) ilişkin toplam puanlar açısından suç yinelenme durumuna göre yapılan karşılaştırma sonuçları **Tablo 48**'de sunulmuştur.

Tablo 48. Suç Yinelenme Durumu Bakımından SDDÖ Puanları için T-testi Sonuçları

	Suç Yinelenme Durumu						t	df
	İlk kez			Yineleyen				
	Ort	SS	n	Ort	SS	n		
Tasarlama	36.49	6.69	247	35.00	7.63	100	-1.806	345
Heyecan Arayışı	25.29	8.44	247	27.46	7.54	100	-2.239*	345
Sebat	31.48	5.29	247	32.19	4.90	100	-1.169	345
Sıkışıklık	22.85	8.47	247	27.23	8.41	100	-4.372**	345

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Tablo 48 gözden geçirildiğinde iki grup arasında tasarlama ve sebat puanı için istatistiksel açıdan anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Heyecan arayışı puanı için gruplar arasında anlamlı fark olduğu gözlenmiştir ($t(345)=-2.239$, $p < 0.05$, $d=0.12$). Yineleyen şekilde fiziksel şiddet suçundan ceza alan bireylerin heyecan arayışı puanı ($Ort=27.46$, $SS=7.54$) diğer gruba ($Ort=25.29$, $SS=8.44$) göre daha fazladır.

Sıkışıklık puanı için gruplar arasında anlamlı fark olduğu gözlenmiştir ($t(345)=-4.372$, $p < 0.01$, $d=0.23$). Yineleyen şekilde fiziksel şiddet suçundan ceza alan bireylerin sıkışıklık puanı ($Ort=27.23$, $SS=8.41$) diğer gruba ($Ort=22.85$, $SS=8.47$) göre daha fazladır.

3.2.2.4. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

TSGBÖ gelecek endişesi puanının suç yinelenme durumuna göre farklılaşma düzeyini sınamak için Mann-Whitney U Testi yapılmış ve sonuç **Tablo 49**'da paylaşılmıştır.

Tablo 49. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Gelecek Endişesi Puanı Karşılaştırma Sonucu

Grup	N	Sıralar Ort	Sıralar Toplamı	U	z	p
İlk kez	238	163.63	38944.00	10503.00	-0.867	0.39
Yineleyen	94	173.77	16334.00			

Tablo 49 incelendiğinde iki grup arasında gelecek endişesi puanı için istatistiksel açıdan anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

TSGBÖ'nün algılanan tehlikeler ve başa çıkma güveni alt boyut puanları açısından suç yinelenme durumuna göre yapılan karşılaştırma sonuçları **Tablo 50**'de sunulmuştur.

Tablo 50. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Algılanan Tehlikeler ve Başa Çıkma Güveni için T-testi Sonuçları

	Suç Yinelenme Durumu						t	df
	İlk kez			Yineleyen				
	Ort	SS	n	Ort	SS	n		
Algılanan Tehlikeler	17,36	6,29	238	18,43	6,70	94	-1,375	330
Başa Çıkma Güveni	55,97	7,85	238	54,87	8,58	94	1,028	330

Tablo 50 gözden geçirildiğinde iki grup arasında gelecek beklentisi puanı, algılanan tehlikeler puanı ve başa çıkma güveni puanı için istatistiksel açıdan anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

3.2.2.5. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

ÇBASDÖ'nün 3 alt boyutuna (aile, özel bir kişi ve arkadaştan algılanan sosyal destek) ilişkin toplam puanlar açısından suç yinelenme durumuna göre yapılan karşılaştırma sonuçları

Tablo 51'de sunulmuştur.

Tablo 51. Suç Yinelenme Durumu Bakımından Algılanan Sosyal Destek için T-testi Sonuçları

	Suç Yinelenme Durumu						t	df
	İlk kez			Yineleyen				
	Ort	SS	n	Ort	SS	n		
Aileden Algılanan Sosyal Destek	23.86	6.48	233	22.23	6.92	86	1.950*	317
Özel Bir Kişiden Algılanan Sosyal Destek	17.71	8.67	233	18.16	8.46	86	-0.415	317
Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek	19.04	8.46	233	17.03	8.22	86	1.895*	317
Algılanan Sosyal Destek Toplam Puanı	80.80	25.62	233	76.56	25.81	86	1.309	317

* $p < 0.05$

Tablo 51 incelendiğinde gruplar arasında aileden algılanan sosyal destek puanı için anlamlı fark olduğu gözlenmiştir ($t(317)=1.950$, $p<0.05$, $d=0.11$). Yineleyen şekilde fiziksel şiddet suçundan ceza alan bireylerin aileden algıladıkları sosyal destek puanı ($Ort=22.23$, $SS=6.48$) diğer gruba ($Ort=23.86$, $SS=6.92$) göre daha azdır.

Arkadaştan algılanan sosyal destek puanı için gruplar arasında anlamlı fark olduğu gözlenmiştir ($t(317)=1.895$, $p<0.05$, $d=0.11$). Yineleyen şekilde fiziksel şiddet suçundan ceza alan bireylerin arkadaştan algıladıkları sosyal destek ($Ort=17.03$, $SS=8.22$) diğer gruba ($Ort=19.04$, $SS=8.46$) göre daha azdır. Özel bir kişiden algılanan sosyal destek puanı ve algılanan sosyal destek toplam puanı için gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

3.2.3. Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine İlişkin Sonuçlar

Sürekli ve sıralı demografik değişkenler ve ölçek puanları arasındaki ilişkinin anlamlılık düzeyini sınamak için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Sınıfsal (kategorik) değişken olan yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışıyla diğer değişkenler arasındaki ilişkiye değerlendirmek için nokta çift serili korelasyon kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar **Tablo 52**'de aktarılmıştır.

Tablo 52. Demografik Değişkenler ve Ölçek Puanları Arasındaki İlişkilere Ait Korelasyon Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
Yineleyen fiziksel şiddet suçu	1.00																		
Yaş	-0.04	1.00																	
Toplam kaç yıl eğitim almış	-0.07	-0.31**	1.00																
18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi	0.26**	-0.25**	0.19**	1.00															
İlk suç davranışında bulunduğu yaş	0.35**	0.72**	-0.14*	-0.38**	1.00														
Toplam suç türü sayısı	0.30**	-0.21**	-0.15*	0.23**	-0.34**	1.00													
Toplam fiziksel şiddet suçu sayısı	0.49**	-0.13*	-0.07	0.20**	-0.27**	0.14**	1.00												
Toplam suç sayısı	0.32**	-0.23**	-0.09	0.22**	-0.32**	0.52**	0.61**	1.00											
Disiplin cezası sayısı	0.11*	-0.18**	0.10	0.23**	-0.24**	0.24**	0.19**	0.42**	1.00										
CiK'teki ziyaret sıklığı	0.00	-0.05	0.08	-0.12*	0.02	-0.07	0.05	-0.04	-0.01	1.00									
Kardeş sayısı	-0.07	0.25**	-0.27**	-0.20**	0.16**	0.01	-0.08	-0.09	-0.04	-0.12*	1.00								
SYTIÖ İlişkilere Yönelik Tutumlar	0.27**	-0.09	-0.03	0.25**	-0.23**	0.32**	0.24**	0.26**	0.24**	-0.13*	-0.09	1.00							
SYTIÖ Şiddete Yönelik Tutumlar	0.23**	-0.09	-0.04	0.15**	-0.23**	0.17**	0.19**	0.13*	0.14**	-0.01	-0.01	0.50**	1.00						
SYTIÖ Antisosyal Niyet	0.19**	-0.01	-0.08	0.09	-0.16**	0.22**	0.18**	0.16**	0.17**	-0.08	0.11*	0.53**	0.60**	1.00					
SYTIÖ Haklılık	0.10	-0.01	-0.09	0.09	-0.12*	0.15**	0.05	0.05	0.04	-0.02	-0.01	0.32**	0.43**	0.34**	1.00				

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı	0.18**	-0.30**	0.03	0.27**	-0.34**	0.33**	0.20**	0.28**	0.22**	-0.04	-0.01	0.48**	0.41**	0.42**	0.19**	1.00		
Suç davranışında bulunmuş arkadaş katsayısı	0.11	-0.27**	0.09	0.19**	-0.28**	0.26**	0.17**	0.23**	0.28**	0.00	0.02	0.40**	0.36**	0.33**	0.12*	0.86**	1.00	
SYTİÖ B Bölümü Puanı	0.26**	-0.07	-0.08	0.19**	-0.24**	0.27**	0.22**	0.20**	0.19**	-0.07	0.01	0.75**	0.84**	0.82**	0.66**	0.49**	0.40**	1.00
SDDÖ Hak Tanıma	0.11*	-0.02	-0.13	0.05	-0.09	0.07	0.10	0.09	0.03	-0.10*	0.04	0.28**	0.37**	0.45**	0.41**	0.30**	0.19**	0.49**
SDDÖ Gerekçeleştirme	0.11*	0.04	-0.13*	0.18**	-0.04	0.05	0.09	0.11*	0.08	-0.06	0.06	0.25**	0.35**	0.38**	0.29**	0.27**	0.16**	0.41**
SDDÖ Güç Yönelimi	0.20**	-0.12*	-0.01	0.21**	-0.20**	0.22**	0.19**	0.23**	0.20**	-0.08	-0.01	0.41**	0.54**	0.45**	0.35**	0.41**	0.34**	0.57**
SDDÖ Acımasızlık	0.04	0.02	-0.02	-0.03	-0.07	-0.03	0.06	0.02	-0.05	-0.15**	0.04	0.03	0.09	0.15**	0.01	-0.06	-0.09	0.10
SDDÖ Suçu Mantıksallaştırma	0.00	-0.16**	0.21**	0.29**	-0.17**	0.11*	0.08	-0.01	0.10	-0.09	-0.03	0.19**	0.28**	0.21**	0.17**	0.25**	0.27**	0.28**
SDDÖ Kişisel Sorumsuzluk	0.06	-0.03	-0.06	0.22**	-0.05	0.04	0.07	0.03	0.07	-0.03	0.04	0.21**	0.27**	0.27**	0.25**	0.24**	0.20**	0.32**
SDDÖ Toplam Puanı	0.14**	-0.08	-0.02	0.25**	-0.17**	0.13*	0.16**	0.13*	0.12*	-0.13*	0.04	0.37**	0.51**	0.50**	0.40**	0.38**	0.30**	0.58**
UPPS Tasarlama (Eksikliği)	-0.10	0.12*	-0.12	-0.25**	0.22**	-0.16**	-0.09	-0.11*	-0.09	0.10	0.01	-0.22**	-0.24**	-0.20**	-0.05	-0.14**	-0.14*	-0.24**
UPPS Sıkışıklık	0.23**	-0.11*	-0.11	0.32**	-0.24**	0.26**	0.20**	0.28**	0.15**	-0.07	-0.06	0.33**	0.31**	0.36**	0.15**	0.27**	0.23**	0.37**
UPPS Heyecan Arayışı	0.12*	-0.24**	0.03	0.14**	-0.30**	0.20**	0.09	0.15**	0.19**	0.06	-0.08	0.19**	0.24**	0.18**	0.19**	0.19**	0.19**	0.26**
UPPS Sebat(sızlık)	0.06	-0.01	-0.05	-0.06	-0.01	0.03	-0.02	0.02	0.04	0.12*	-0.03	0.00	0.09	0.06	0.11*	-0.01	-0.03	0.08
TSGBÖ Gelecek Endişesi	0.06	-0.07	0.00	0.25**	-0.10	0.19**	0.03	0.20**	0.18**	-0.19**	-0.01	0.25**	0.21**	0.25**	0.12*	0.16**	0.12	0.27**

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
TSGBÖ Algılanan Tehlikeler	0.08	-0.12	-0.05	0.23**	-0.12*	0.19**	0.09	0.19**	0.18**	-0.19**	0.08	0.28**	0.29**	0.37**	0.15*	0.27**	0.20**	0.36**
TSGBÖ Başa Çıkma Güveni	-0.06	0.00	0.05	-0.14*	0.04	0.00	-0.06	-0.06	-0.10	0.10	-0.10	-0.12*	-0.17**	-0.23**	0.01	-0.17*	-0.21**	-0.17**
ÇBASDÖ Aile	-0.11	0.05	-0.06	-0.13*	0.18**	-0.12*	-0.07	-0.11*	-0.01	0.18**	-0.07	-0.23**	-0.22**	-0.29**	-0.10	-0.29**	-0.23**	-0.28**
ÇBASDÖ Özel Kişi	0.02	-0.05	-0.04	-0.06	0.06	-0.04	-0.05	-0.02	-0.09	0.17**	0.14**	-0.09	-0.12*	-0.12*	-0.04	-0.10	-0.13*	-0.12*
ÇBASDÖ Arkadaş	-0.11	0.01	-0.01	-0.11*	0.06	-0.14*	-0.02	-0.11*	-0.08	0.12*	-0.09	-0.13*	-0.08	-0.05	-0.04	-0.10	-0.08	-0.10
ÇBASDÖ Toplam Puanı	-0.07	0.00	-0.04	-0.12*	0.11*	-0.12*	-0.06	-0.10	-0.08	0.19**	-0.12*	-0.18**	-0.17**	-0.17**	-0.07	-0.19**	-0.17**	-0.19**

	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
SDDÖ Haklılık	1.00																	
SDDÖ Gerekçeleştirme	0.61**	1.00																
SDDÖ Güç Yönelimi	0.65**	0.55**	1.00															
SDDÖ Acımasızlık	0.00	-0.13*	0.02	1.00														
SDDÖ Suçu Mantıksallaştırma	0.19**	0.24**	0.29**	-0.11*	1.00													
SDDÖ Kişisel Sorumsuzluk	0.48**	0.52**	0.46**	-0.14**	0.46**	1.00												
SDDÖ Toplam Puanı	0.77**	0.74**	0.80**	0.14**	0.58**	0.74**	1.00											
UPPS Tasarlama (Eksikliği)	-0.09	-0.07	-0.19**	-0.22**	0.00	-0.09	-0.16**	1.00										
UPPS Sıkışıklık	0.32**	0.32**	0.45**	-0.06	0.20**	0.34**	0.42**	-0.27**	1.00									
UPPS Heyecan Arayışı	0.12*	0.16**	0.32**	0.01	0.21**	0.14**	0.26**	0.06	0.32**	1.00								
UPPS Sebat(sızlık)	0.14*	0.17**	0.14*	-0.24**	0.14*	0.06	0.12*	0.38**	0.13*	0.44**	1.00							
TSGBÖ Gelecek Endişesi	0.33**	0.35**	0.41**	0.02	0.08	0.34**	0.40**	-0.26**	0.40**	0.13*	-0.08	1.00						
TSGBÖ Algılanan Tehlike	0.35**	0.36**	0.38**	0.04	0.29**	0.34**	0.46**	-0.16**	0.46**	0.13**	-0.03	0.55**	1.00					
TSGBÖ Başa Çıkma Güveni	-0.13*	-0.14*	-0.17**	-0.20**	-0.02	-0.09	-0.19**	0.41**	-0.26**	0.13*	0.31**	-0.23**	-0.26**	1.00				
ÇBASDÖ Aile	-0.20**	-0.09	-0.20**	-0.24**	-0.04	-0.18**	-0.25**	0.22**	-0.21*	-0.06	0.08	-0.15*	-0.25**	0.28**	1.00			
ÇBASDÖ Özel Kişi	-0.14*	-0.12*	-0.09	-0.09	-0.01	-0.09	-0.14*	0.16**	-0.10	-0.03	0.10	-0.20**	-0.17**	0.31**	0.42**	1.00		
ÇBASDÖ Arkadaş	-0.03	-0.06	-0.03	-0.12*	0.00	-0.05	-0.08	0.19**	-0.14*	0.03	0.12*	-0.19**	-0.17**	0.24**	0.42**	0.60**	1.00	
ÇBASDÖ Toplam Puanı	-0.14*	-0.11*	-0.12*	-0.17**	-0.02	-0.12*	-0.18**	0.23**	-0.18**	-0.02	0.12*	-0.22**	-0.24**	0.34**	0.72**	0.85**	0.85**	1.00

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

3.2.3.1. Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği Puanları ile Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Katılımcıların suç davranışında bulunan kişilerle ilişkilere yönelik tutumu ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=0.25, p<0.01$), suç türü sayısı ($r=0.32, p<0.01$), toplam suç sayısı ($r=0.26, p<0.01$), disiplin cezası sayısı ($r=0.24, p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=0.48, p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş katsayısı ($r=0.40, p<0.01$), şiddete yönelik tutumlar ($r=0.50, p<0.01$), antisosyal niyet ($r=0.53, p<0.01$), SYTIÖ haklılık düşünceleri ($r=0.32, p<0.01$), SYTIÖ B bölümü toplam puan ($r=0.75, p<0.01$), SDDÖ hak tanıma ($r=0.28, p<0.01$), gerekçelendirme ($r=0.25, p<0.01$), güç yönelimi ($r=0.41, p<0.01$), suçu mantıksallaştırma ($r=0.19, p<0.01$), kişisel sorumsuzluk ($r=0.21, p<0.01$), SDDÖ toplam puan ($r=0.37, p<0.01$), sıkışıklık ($r=0.33, p<0.01$), heyecan arayışı ($r=0.19, p<0.01$), gelecek endişesi ($r=0.25, p<0.01$) ve algılanan tehlikeler ($r=0.28, p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Diğer taraftan ilk suç davranışında bulunduğu yaş ($r=-0.23, p<0.01$), CİK'teki ziyaretçi gelme sıklığı ($r=-0.13, p<0.05$), tasarlama ($r=-0.22, p<0.01$), başa çıkma güveni ($r=-0.12, p<0.01$), aileden algılanan sosyal destek ($r=-0.23, p<0.01$), arkadaştan algılanan sosyal destek ($r=-0.13, p<0.01$) ve algılanan sosyal destek toplam puanı ($r=-0.18, p<0.01$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki gözlenmiştir.

Hükümlü bireylerin şiddete yönelik tutumları ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=0.15, p<0.01$), suç türü sayısı ($r=0.17, p<0.01$), toplam suç sayısı ($r=0.13, p<0.05$), disiplin cezası sayısı ($r=0.14, p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=0.41, p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş katsayısı ($r=0.36, p<0.01$), antisosyal niyet ($r=0.60, p<0.01$), SYTIÖ haklılık düşünceleri ($r=0.43, p<0.01$), SYTIÖ B bölümü toplam puan ($r=0.84, p<0.01$), SDDÖ hak tanıma ($r=0.37, p<0.01$), gerekçelendirme ($r=0.35, p<0.01$), güç yönelimi ($r=0.54, p<0.01$), suçu mantıksallaştırma ($r=0.28, p<0.01$), kişisel sorumsuzluk ($r=0.27, p<0.01$), SDDÖ toplam puan ($r=0.51, p<0.01$), sıkışıklık ($r=0.31, p<0.01$), heyecan arayışı ($r=0.24, p<0.01$), gelecek endişesi ($r=0.21, p<0.01$) ve algılanan tehlikeler ($r=0.29, p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiye ulaşılmıştır. Diğer taraftan ilk suç davranışında bulunduğu yaş ($r=-0.23, p<0.01$), tasarlama ($r=-0.24, p<0.01$), başa çıkma güveni ($r=-0.17, p<0.01$), aileden algılanan sosyal destek ($r=-0.22, p<0.01$), özel bir kişiden algılanan sosyal destek ($r=-0.12,$

$p<0.05$) ve algılanan sosyal destek toplam puanı ($r=-0.17$, $p<0.01$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Fiziksel şiddet suçundan hapis cezası infaz eden bireylerin antisosyal niyet puanı ile kardeş sayısı ($r=0.11$, $p<0.05$), suç türü sayısı ($r=0.22$, $p<0.01$), toplam suç sayısı ($r=0.16$, $p<0.01$), disiplin cezası sayısı ($r=0.17$, $p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=0.42$, $p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş katsayısı ($r=0.33$, $p<0.01$), SYTİÖ haklılık düşünceleri ($r=0.36$, $p<0.01$), SYTİÖ B bölümü toplam puan ($r=0.82$, $p<0.01$), SDDÖ hak tanıma ($r=0.45$, $p<0.01$), gerekçelendirme ($r=0.38$, $p<0.01$), güç yönelimi ($r=0.45$, $p<0.01$), acımasızlık ($r=0.15$, $p<0.01$), suçu mantiksallaştırma ($r=0.21$, $p<0.01$), kişisel sorumsuzluk ($r=0.27$, $p<0.01$), SDDÖ toplam puan ($r=0.50$, $p<0.01$), sıklık ($r=0.36$, $p<0.01$), heyecan arayışı ($r=0.18$, $p<0.01$), gelecek endişesi ($r=0.25$, $p<0.01$) ve algılanan tehlikeler ($r=0.37$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki gözlenmiştir. Diğer taraftan ilk suç davranışında bulunduğu yaş ($r=-0.16$, $p<0.01$), tasarlama ($r=-0.20$, $p<0.01$), başa çıkma güveni ($r=-0.23$, $p<0.01$), aileden algılanan sosyal destek ($r=-0.29$, $p<0.01$), özel bir kişiden algılanan sosyal destek ($r=-0.12$, $p<0.05$) ve algılanan sosyal destek toplam puanı ($r=-0.17$, $p<0.01$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır.

Bireylerin (SYTİÖ) haklılık düşünceleri ile suç türü sayısı ($r=0.15$, $p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=0.20$, $p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş katsayısı ($r=0.19$, $p<0.01$), SYTİÖ B bölümü toplam puan ($r=0.66$, $p<0.01$), SDDÖ hak tanıma ($r=0.41$, $p<0.01$), gerekçelendirme ($r=0.29$, $p<0.01$), güç yönelimi ($r=0.35$, $p<0.01$), suçu mantiksallaştırma ($r=0.17$, $p<0.01$), kişisel sorumsuzluk ($r=0.25$, $p<0.01$), SDDÖ toplam puan ($r=0.40$, $p<0.01$), sıklık ($r=0.15$, $p<0.01$), heyecan arayışı ($r=0.19$, $p<0.01$), sebat ($r=0.11$, $p<0.05$), gelecek endişesi ($r=0.12$, $p<0.05$) ve algılanan tehlikeler ($r=0.15$, $p<0.05$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öte yandan ilk suç davranışında bulunduğu yaş ($r=-0.12$, $p<0.05$) ile negatif yönde anlamlı ilişkiye ulaşılmıştır.

Katılımcıların suç davranışında bulunmuş arkadaş katsayısı ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=0.19$, $p<0.01$), suç türü sayısı ($r=0.26$, $p<0.01$), toplam suç sayısı ($r=0.23$, $p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=0.86$, $p<0.01$), disiplin cezası sayısı ($r=0.28$, $p<0.01$), SYTİÖ B bölümü toplam puan ($r=0.40$, $p<0.01$), SDDÖ

hak tanıma ($r=0.19, p<0.01$), gerekçelendirme ($r=0.16, p<0.01$), güç yönelimi ($r=0.34, p<0.01$), suçu mantıksallaştırma ($r=0.27, p<0.01$), kişisel sorumsuzluk ($r=0.20, p<0.01$), SDDÖ toplam puan ($r=0.30, p<0.01$), sıkışıklık ($r=0.23, p<0.01$), heyecan arayışı ($r=0.19, p<0.01$) ve algılanan tehlikeler ($r=0.36, p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki gözlenmiştir. Öte yandan ilk suç davranışında bulunduğu yaş ($r=-0.28, p<0.01$), tasarlama ($r=-0.14, p<0.05$), başa çıkma güveni ($r=-0.21, p<0.01$), aileden algılanan sosyal destek ($r=-0.23, p<0.01$), özel bir kişiden algılanan sosyal destek ($r=-0.13, p<0.05$) ve algılanan sosyal destek toplam puanı ($r=-0.17, p<0.01$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır.

Hükümlü bireylerin SYTİÖ B Bölümü toplam puan ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=0.19, p<0.01$), suç türü sayısı ($r=0.27, p<0.01$), toplam fiziksel şiddet suçu sayısı ($r=0.22, p<0.01$), toplam suç sayısı ($r=0.22, p<0.01$), disiplin cezası sayısı ($r=0.19, p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=0.19, p<0.01$), SDDÖ hak tanıma ($r=0.49, p<0.01$), gerekçelendirme ($r=0.41, p<0.01$), güç yönelimi ($r=0.57, p<0.01$), suçu mantıksallaştırma ($r=0.28, p<0.01$), kişisel sorumsuzluk ($r=0.32, p<0.01$), SDDÖ toplam puan ($r=0.58, p<0.01$), sıkışıklık ($r=0.37, p<0.01$), heyecan arayışı ($r=0.26, p<0.01$), gelecek endişesi ($r=0.27, p<0.01$) ve algılanan tehlikeler ($r=0.36, p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiye ulaşılmıştır. Diğer taraftan ilk suç davranışında bulunduğu yaş ($r=-0.24, p<0.01$), CİK'teki ziyaretçi gelme sıklığı ($r=-0.13, p<0.05$), tasarlama ($r=-0.24, p<0.01$), başa çıkma güveni ($r=-0.17, p<0.01$), aileden algılanan sosyal destek ($r=-0.28, p<0.01$), özel kişiden algılanan sosyal destek ($r=-0.12, p<0.05$) ve algılanan sosyal destek toplam puanı ($r=-0.19, p<0.01$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

3.2.3.2. Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği Puanları ile Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Bireylerin SDDÖ hak tanıma puanı ile suçu gerekçelendirme ($r=0.61, p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=0.30, p<0.01$), güç yönelimi ($r=0.64, p<0.01$), suçu mantıksallaştırma ($r=0.19, p<0.01$), kişisel sorumsuzluk ($r=0.48, p<0.01$), SDDÖ toplam puan ($r=0.77, p<0.01$), sıkışıklık ($r=0.32, p<0.01$), heyecan arayışı ($r=0.12, p<0.01$), sebat ($r=0.14, p<0.05$), gelecek endişesi ($r=0.33, p<0.01$) ve algılanan tehlikeler ($r=0.35, p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Diğer taraftan haklılık ile CİK'teki ziyaretçi gelme sıklığı ($r=-0.10, p<0.05$), başa çıkma güveni ($r=-0.13, p<0.05$),

aileden algılanan sosyal destek ($r=-0.20$, $p<0.01$), özel bir kişiden algılanan sosyal destek ($r=-0.14$, $p<0.05$) ve algılanan sosyal destek toplam puanı ($r=-0.14$, $p<0.05$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki gözlenmiştir.

Fiziksel şiddet suçundan hapis cezası infaz eden bireylerin gerekçelendirme puanları ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=0.18$, $p<0.01$), toplam suç sayısı ($r=0.11$, $p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=0.27$, $p<0.01$), güç yönelimi ($r=0.55$, $p<0.01$), suçu mantıksallaştırma ($r=0.24$, $p<0.01$), kişisel sorumsuzluk ($r=0.52$, $p<0.01$), SDDÖ toplam puan ($r=0.74$, $p<0.01$), sıkışıklık ($r=0.32$, $p<0.01$), heyecan arayışı ($r=0.16$, $p<0.01$), sebat ($r=0.17$, $p<0.01$), gelecek endişesi ($r=0.35$, $p<0.01$) ve algılanan tehlikeler ($r=0.37$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öte yandan suçu gerekçelendirme ile toplam eğitim süresi ($r=-0.14$, $p<0.05$), acımasızlık ($r=-0.13$, $p<0.01$), başa çıkma güveni ($r=-0.14$, $p<0.05$), özel bir kişiden algılanan sosyal destek ($r=-0.12$, $p<0.05$) ve algılanan sosyal destek toplam puanı ($r=-0.11$, $p<0.05$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişkiye ulaşılmıştır.

Hükümlü bireylerin güç yönelimi puanları ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=0.21$, $p<0.01$), suç türü sayısı ($r=0.22$, $p<0.01$), toplam suç sayısı ($r=0.23$, $p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=0.41$, $p<0.01$), CİK'te alınan disiplin cezası sayısı ($r=-0.20$, $p<0.01$), suçu mantıksallaştırma ($r=0.29$, $p<0.01$), kişisel sorumsuzluk ($r=0.46$, $p<0.01$), SDDÖ toplam puan ($r=0.80$, $p<0.01$), sıkışıklık ($r=0.45$, $p<0.01$), heyecan arayışı ($r=0.32$, $p<0.01$), sebat ($r=0.14$, $p<0.05$), gelecek endişesi ($r=0.41$, $p<0.01$) ve algılanan tehlikeler ($r=0.37$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öte yandan güç yönelimi ile yaş ($r=-0.12$, $p<0.05$), ilk suç davranışında bulunulan yaş ($r=-0.20$, $p<0.01$) tasarlama ($r=-0.19$, $p<0.01$), başa çıkma güveni ($r=-0.17$, $p<0.01$), aileden algılanan sosyal destek ($r=-0.20$, $p<0.01$) ve algılanan sosyal destek toplam puanı ($r=-0.12$, $p<0.05$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır.

Katılımcıların acımasızlık düzeyi ile SDDÖ toplam puan ($r=0.14$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öte yandan acımasızlık düzeyi ile CİK'teki ziyaretçi gelme sıklığı ($r=-0.15$, $p<0.01$), suçu mantıksallaştırma ($r=-0.11$, $p<0.05$), kişisel sorumsuzluk ($r=-0.14$, $p<0.01$), sebat ($r=-0.24$, $p<0.01$), tasarlama ($r=-0.22$, $p<0.01$), başa çıkma güveni ($r=-0.20$, $p<0.01$), aileden algılanan sosyal destek ($r=-0.24$, $p<0.01$),

arkadaştan algılanan sosyal destek ($r=-0.12$, $p<0.05$) ve algılanan sosyal destek toplam puanı ($r=-0.17$, $p<0.01$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki gözlenmiştir.

Bireylerin suçu mantıksallaştırma ile toplam eğitim süresi ($r=0.21$, $p<0.01$), 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=0.29$, $p<0.01$), toplam suç türü sayısı ($r=0.11$, $p<0.05$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=0.25$, $p<0.01$), kişisel sorumsuzluk ($r=0.46$, $p<0.01$), SDDÖ toplam puan ($r=0.58$, $p<0.01$), sıklık ($r=0.20$, $p<0.01$), heyecan arayışı ($r=0.21$, $p<0.01$), sebat ($r=0.14$, $p<0.05$) ve algılanan tehlike ($r=0.29$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiye ulaşılmıştır. Öte yandan suçu mantıksallaştırma ile ilk suç davranışında bulunduğu yaş ($r=-0.17$, $p<0.01$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların kişisel sorumsuzluk puanı ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=0.22$, $p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=0.24$, $p<0.01$), SDDÖ toplam puan ($r=0.74$, $p<0.01$), sıklık ($r=0.34$, $p<0.01$), heyecan arayışı ($r=0.14$, $p<0.05$), gelecek endişesi ($r=0.34$, $p<0.01$) ve algılanan tehlikeler ($r=0.34$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Öte yandan kişisel sorumsuzluk ile aileden algılanan sosyal destek ($r=-0.18$, $p<0.01$) ve toplam algılanan sosyal destek puanı ($r=-0.12$, $p<0.05$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki gözlenmiştir.

Hükümlü bireylerin SDDÖ toplam puanı ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=0.25$, $p<0.01$), suç türü sayısı ($r=0.13$, $p<0.05$), toplam suç sayısı ($r=0.13$, $p<0.05$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=0.38$, $p<0.01$), disiplin cezası sayısı ($r=0.12$, $p<0.05$), sıklık ($r=0.42$, $p<0.01$), heyecan arayışı ($r=0.26$, $p<0.01$), sebat ($r=0.12$, $p<0.05$), gelecek endişesi ($r=0.40$, $p<0.01$) ve algılanan tehlikeler ($r=0.46$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki gözlenmiştir. Öte yandan SDDÖ toplam puanı ile ilk suç davranışında bulunduğu yaş ($r = -0,17$, $p < 0,01$), CİK'teki ziyaretçi gelme sıklığı ($r=-0.13$, $p<0.05$), tasarlama ($r=-0.16$, $p<0.01$), başa çıkma güveni ($r=-0.19$, $p<0.01$), aileden algılanan sosyal destek ($r=-0,25$, $p<0.01$), özel bir kişiden algılanan sosyal destek ($r=0.14$, $p<0.05$) ve toplam algılanan sosyal destek puanı ($r=-0.18$, $p<0.01$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

3.2.3.3. UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği Puanları ile Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Katılımcıların tasarlama (eksikliği) puanı ile yaş ($r=0.12$, $p<0.05$), ilk suç davranışında bulunduğu yaş ($r=0.22$, $p<0.01$), sebat ($r=0.38$, $p<0.01$), başa çıkma güveni ($r=0.41$, $p<0.01$), aileden algılanan sosyal destek ($r=0.22$, $p<0.01$), özel bir kişiden algılanan sosyal destek ($r=0.16$, $p<0.01$), arkadaştan algılanan sosyal destek ($r=0.19$, $p<0.01$) ve toplam algılanan sosyal destek puanı ($r=0.23$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Öte yandan tasarlama puanı ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=-0.25$, $p<0.01$), toplam suç sayısı ($r=-0.11$, $p<0.01$), toplam suç türü sayısı ($r=0.16$, $p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=-0.15$, $p<0.05$), sıklık ($r=-0.27$, $p<0.01$), gelecek endişesi ($r=-0.27$, $p<0.01$) ve algılanan tehlike ($r=-0.16$, $p<0.01$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Hükümlü bireylerin sıklık puanı ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=0.32$, $p<0.01$), suç türü sayısı ($r=0.26$, $p<0.01$), toplam şiddet suçu sayısı ($r=0.20$, $p<0.01$), toplam suç sayısı ($r=0.28$, $p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=0.27$, $p<0.01$), heyecan arayışı ($r=0.32$, $p<0.01$), sebat ($r=0.13$, $p<0.05$), gelecek endişesi ($r=0.40$, $p<0.01$) ve algılanan tehlikeler ($r=0.46$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öte yandan sıklık puanı ile yaş ($r=-0.11$, $p<0.05$), ilk suç davranışında bulunduğu yaş ($r=-0.24$, $p<0.01$), başa çıkma güveni ($r=-0.26$, $p<0.01$), aileden algılanan sosyal destek ($r=-0.21$, $p<0.01$), arkadaştan algılanan sosyal destek ($r=-0.14$, $p<0.05$) ve toplam algılanan sosyal destek puanı ($r=-0.18$, $p<0.01$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların heyecan arayışı puanı ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=0.14$, $p<0.01$), suç türü sayısı ($r=0.20$, $p<0.01$), toplam suç sayısı ($r=0.15$, $p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=0.19$, $p<0.01$), disiplin cezası sayısı ($r=0.19$, $p<0.01$), sebat ($r=0.44$, $p<0.01$), gelecek endişesi ($r=0.13$, $p<0.05$), algılanan tehlikeler ($r=0.13$, $p<0.01$) ve başa çıkma güveni ($r=0.13$, $p<0.05$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öte yandan heyecan arayışı puanı ile yaş ($r=-0.24$, $p<0.01$) ve ilk suç davranışında bulunduğu yaş ($r=-0.28$, $p<0.01$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Hükümlü bireylerin sebat puanı ile CİK'teki ziyaretçi gelme sıklığı ($r=0.12$, $p<0.05$), başa çıkma güveni ($r=0.31$, $p<0.01$), arkadaştan algılanan sosyal destek ($r=0.12$, $p<0.05$) ve

toplam algılanan sosyal destek puanı ($r=0.12$, $p<0.05$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

3.2.3.4. Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri Ölçeği Puanları ile Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Katılımcıların gelecek endişesi puanı ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=0.25$, $p<0.01$), suç türü sayısı ($r=0.19$, $p<0.01$), toplam suç sayısı ($r=0.20$, $p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=0.16$, $p<0.01$), disiplin cezası sayısı ($r=0.18$, $p<0.01$) ve algılanan tehlikeler ($r=0.55$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öte yandan gelecek endişesi puanı ile CİK'teki ziyaretçi gelme sıklığı ($r=-0.19$, $p<0.01$), başa çıkma güveni ($r=-0.23$, $p<0.01$), aileden algılanan sosyal destek ($r=-0.15$, $p<0.01$), özel bir kişiden algılanan sosyal destek ($r=-0.20$, $p<0.01$), arkadaştan algılanan sosyal destek ($r=-0.19$, $p<0.01$) ve toplam algılanan sosyal destek puanı ($r=-0.22$, $p<0.01$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Fiziksel şiddet suçundan hükümlü bireylerin algılanan tehlikeler puanı ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=0.23$, $p<0.01$), suç türü sayısı ($r=0.19$, $p<0.01$), toplam suç sayısı ($r=0.19$, $p<0.01$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=0.27$, $p<0.01$) ve disiplin cezası sayısı ($r=0.18$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki gözlenmiştir. Öte yandan algılanan tehlike puanı ile ilk suç davranışında bulunduğu yaş ($r=-0.13$, $p<0.05$), CİK'teki ziyaretçi gelme sıklığı ($r=-0.19$, $p<0.01$), başa çıkma güveni ($r=-0.26$, $p<0.01$), aileden algılanan sosyal destek ($r=-0.25$, $p<0.01$), özel bir kişiden algılanan sosyal destek ($r=-0.18$, $p<0.01$), arkadaştan algılanan sosyal destek ($r=-0.17$, $p<0.01$) ve toplam algılanan sosyal destek puanı ($r=-0.24$, $p<0.01$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların başa çıkma güveni ile aileden algılanan sosyal destek ($r=0.28$, $p<0.01$), özel bir kişiden algılanan sosyal destek ($r=0.31$, $p<0.01$), arkadaştan algılanan sosyal destek ($r=0.24$, $p<0.01$) ve toplam algılanan sosyal destek puanı ($r=0.34$, $p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiye ulaşılmıştır. Diğer taraftan başa çıkma güveni ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=-0.14$, $p<0.05$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=-0.17$, $p<0.01$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır.

3.2.3.5. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanları ile Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Katılımcıların aileden algılanan sosyal destek düzeyi ile ilk suç davranışında bulunduğu yaş ($r=0.18, p<0.01$), CİK'teki ziyaretçi gelme sıklığı ($r=0.18, p<0.01$), özel bir kişiden algılanan sosyal destek ($r=0.42, p<0.01$), arkadaştan algılanan sosyal destek ($r=0.42, p<0.01$) ve toplam algılanan sosyal destek puanı ($r=0.72, p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öte yandan aileden algılanan sosyal destek düzeyi ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=-0.13, p<0.05$), suç türü sayısı ($r=-0.12, p<0.05$), toplam suç sayısı ($r=-0.11, p<0.05$) ve suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=-0.29, p<0.01$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır.

Hükümlü bireylerin özel bir kişiden algılanan sosyal destek düzeyi ile CİK'teki ziyaretçi gelme sıklığı ($r=0.17, p<0.01$), arkadaştan algılanan sosyal destek ($r=0.60, p<0.01$) ve toplam algılanan sosyal destek puanı ($r=0.85, p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öte yandan özel bir kişiden algılanan sosyal destek düzeyi ile kardeş sayısı ($r=-0.14, p<0.05$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Hükümlü bireylerin arkadaştan algılanan sosyal destek düzeyi ile CİK'teki ziyaretçi gelme sıklığı ($r=0.12, p<0.05$), toplam algılanan sosyal destek puanı ($r=0.85, p<0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişki gözlenmiştir. Öte yandan arkadaştan algılanan sosyal destek düzeyi ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=-0.11, p<0.05$), suç türü sayısı ($r=-0.14, p<0.05$) ve toplam suç sayısı ($r=-0.11, p<0.05$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişkiye ulaşılmıştır.

Katılımcıların toplam algılanan sosyal destek puanı ile ilk suç davranışında bulunduğu yaş ($r=0.11, p<0.05$) ve CİK'teki ziyaretçi gelme sıklığı ($r=0.19, p<0.01$), arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öte yandan arkadaştan algılanan sosyal destek düzeyi ile 18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi ($r=-0.12, p<0.05$), suç türü sayısı ($r=-0.12, p<0.05$), suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı ($r=-0.19, p<0.01$) ve kardeş sayısı ($r=-0.12, p<0.05$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur.

3.2.4. Yineleyen Suç Davranışının Yordanma Modellerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın temel amaçlarından olan yineleyen fiziksel şiddet suçunu ortaya çıkaran etkenlerin belirlenmesi kapsamında lojistik regresyon ve çoklu aracılık modeli analizleri yapılmıştır. Araştırma soruları kapsamında antisosyal niyet ve dürtüselliğin alt boyutlarının yineleyen suç davranışını yordamak için salıverilme sonrasına yönelik beklentiler, toplumsal destek algısı ve suçu destekleyen düşüncelerin aracılık etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Aracı değişken analizi yapılabilmesi için yordayan-yordanan, yordayan-aracı, aracı-yordanan değişkenler arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunması gerekmektedir (Baron ve Kenny, 1986). Ancak TSGBÖ ve ÇBASDÖ'nün alt boyutları yineleyen suç davranışıyla anlamlı bir ilişki göstermediğinden (bkz. **Tablo 1Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**) lojistik regresyon ve aracı değişken modeli analizlerine alınmamıştır.

3.2.4.1. Yineleyen Suç Davranışını Yordamak Amacıyla Yapılan Lojistik Regresyon Sonuçları

Kesitsel çalışma sonucunda elde edilen verilerle yineleyen suç davranışını yordamak amacıyla yapılan lojistik regresyon analizi için öncelikle Field'ın (2009) sıraladığı varsayımlar (doğrusallık, hataların bağımsızlığı, çoklu ilişkiselliğin olmaması) sınanmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda: toplam suç sayısı, SYTİÖ-TR'nin antisosyal niyet, ilişkilere yönelik tutum, haklılık alt boyutları, SDDÖ'nün gerekçelendirme alt boyutu puanları çoklu ilişkisellik gösterdiği için lojistik regresyon analizinden çıkarılmıştır. Analizlerde ilk suç davranışında bulunduğu yaş, geçmişteki şiddet suçu sayısı ve suç türü sayısı, SYTİÖ-TR'nin B Bölümü toplam puanı, SDDÖ'nün hak tanıma, güç yönelimi ve ölçek toplam puanı, UPPS DDÖ'nün sıkışıklık ve heyecan arayışı alt boyut puanları yordayıcı değişkenler olarak girilmiştir. Yapılan lojistik regresyon analizi sonuçları

Tablo 53'te sunulmuştur.

Tablo 53. Yineleyen Şiddet Suçu Davranışına İlişkin Lojistik Regresyon Sonuçları

Değişken	B (SH)	Wald X ²	p	OR	%95 Güven Aralığı	
					Alt	Üst
İlk kez suç davranışında bulunma yaşı	-0.057 (0.026)	5.019	0.025	0.944	0.944	0.993
Toplam şiddet suçu sayısı	1.253 (0.213)	34.652	0.000	3.500	2.306	5.312
Toplam suç türü sayısı	0.475 (0.250)	3.616	0.057	1.609	0.986	2.626
SYTiÖ B Bölümü puanı	0.017 (0.030)	0.323	0.570	1.017	0.959	1.078
SDDÖ Hak Tanıma	0.016 (0.039)	0.175	0.676	1.016	0.942	1.097
SDDÖ Güç Yönelimi	0.038 (0.038)	1.026	0.311	1.039	0.965	1.118
SDDÖ Toplam Puanı	-0.098 (0.076)	1.673	0.196	0.906	0.781	1.052
UPPS Sıkışıklık	-0.013 (0.027)	0.233	0.629	0.987	0.936	1.041
UPPS Heyecan Arayışı	-0.027 (0.025)	1.217	0.270	0.973	0.927	1.021
Sabit	-0.634 (1.353)	0.220	0.639	0.530		

$R^2=0.37$ (Hosmer ve Lemeshow), 0.35 (Cox ve Snell), 0.51 (Nagelkerke). Model $\chi^2(8)=20.428$, $p<0.01$.

Lojistik regresyon analizi sonuçları gözden geçirildiğinde ilk suç davranışında bulunduğu yaş, toplam şiddet suçu sayısı ve suç türü sayısının yineleyen suç davranışını anlamlı olarak yordadığı görülmektedir ($\chi^2(8)=20.428$, $p<0.01$). Analize yordayıcı olarak eklenen 8 değişken birlikte yineleyen suç davranışında bulunma varyansının %53.6'sını açıklamaktadır. İstatistiksel olarak anlamlı bulunan yordayıcılar incelendiğinde ilk kez suç davranışında bulunma yaşındaki 1 birimlik artış yineleyen suç davranışında bulunma olasılığını 0.94 kat artırırken, toplam şiddet suçu sayısındaki 1 birimlik artış 3.50 kat azaltmaktadır. Elde edilen modelin doğru sınıflama oranına bakıldığında ilk kez fiziksel şiddet suçundan hapis cezası infaz eden bireyleri %94.4, birden fazla kez fiziksel şiddet suçundan hapis cezası infaz eden bireyleri %50.7 oranında, tüm katılımcıları ise %82.3 oranında doğru sınıflandırdığı gözlenmiştir.

3.2.4.2. Antisosyal Niyet Değişkeniyle Kurulan Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Sonuçlar

SYTiÖ-TR'nin antisosyal niyet alt boyutu bağımsız değişkeni ve yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışından hapis cezası alma bağımlı değişkeni ile kurulan çoklu aracılık modelinde SDDÖ'nün hak tanıma ve gerekçelendirme alt boyutlarının aracılık etkisine ilişkin yapılan analizlerin doğrudan ve toplam etki katsayıları

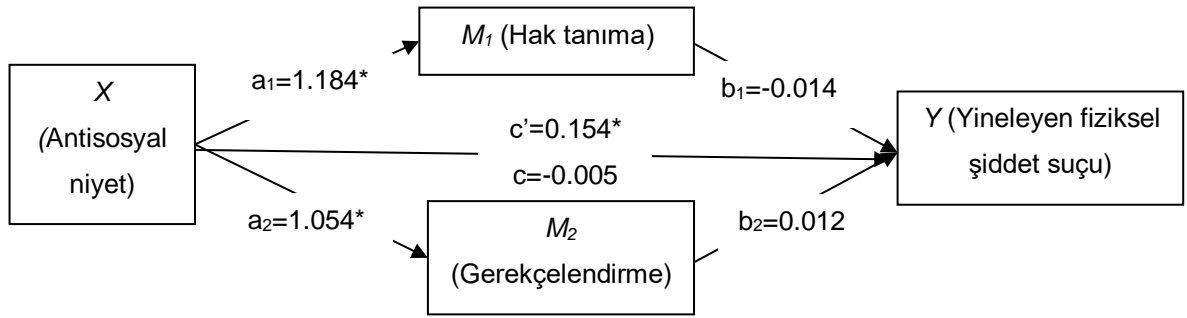
Tablo 54 ve **Şekil 2**'de aktarılmıştır.

Tablo 54. Antisosyal Niyetin Bağımsız Değişken Olduğu Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Regresyon Katsayıları, Standart Hatalar ve Model Özeti

Değişken	M_1 (Hak Tanıma)		M_2 (Suçu Gerekçeleştirme)		Y (Yineleyen Suç)	
	B (SH)	p	B (SH)	p	B (SH)	p
X (Antisosyal Niyet)	a_1 1.185 (0.14)	0.00	a_2 1.054 (0.14)	0.00	c' 0.154 (0.05)	0.00
M_1 (Hak Tanıma)					b_1 -0.014 (0.02)	0.50
M_2 (Suçu Gerekçeleştirme)					b_2 0.012 (0.02)	0.59
Sabit	i_{M1} 18.754 (0.55)	0.00	i_{M2} 23.210 (0.55)	0.00	i_Y -1.353 (0.48)	0.00
	$R^2=0.184$ $F(1, 322)$ $=72.772$ $p=0.000$		$R^2=0.149$ $F(1, 322)=56.356$ $p=0.000$		$R^2=0.036$ (Cox ve Shell) $\chi^2(3)=378.208$ $p=0.002$	

Tablo 54 ve **Şekil 2**'de sunulmuş olan a_1 ve a_2 parametreleri sırasıyla antisosyal niyet bağımlı değişkeni ile hak tanıma ve gerekçelendirme aracı değişkenleri arasındaki etkiyi simgeleyen standartlaştırılmış regresyon katsayılarıdır. b_1 ve b_2 parametreleri sırasıyla hak tanıma ve gerekçelendirme aracı değişkenleri ile yineleyen fiziksel şiddet suç davranışından hapis cezası alma arasındaki etkiyi simgeleyen standartlaştırılmış regresyon katsayılarıdır. c ve c' ise sırasıyla bağımsız ve bağımlı değişken arasındaki toplam etkiyi ve doğrudan etkiyi gösteren parametrelerdir.

Tablo 54 incelendiğinde doğrudan etki düzeyleri için yüksek antisosyal niyetin yüksek hak tanıma ($B=1.184$, $SH=0.14$, $p<0.01$), gerekçelendirme ($B=1.054$, $SH=0.14$, $p<0.01$) düşünceleri ve yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışıyla ($B=0,154$, $SH=0.50$, $p<0.01$) ilişkisinin anlamlı olduğu gözlenmiştir. Ancak hak tanıma ve gerekçelendirme ile yineleyen suç davranışından hapis cezası alma arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir.

Şekil 2. Antisosyal Niyet ile Yineleyen Suça İlişkin Aracılık Modeli (* $p<0.01$)

Değişkenler arasındaki dolaylı etkiler %95 güven aralığında (GA) 5000 yeniden örnekleme (bootstrap) ile incelenmiş ve elde edilen sonuçlar **Tablo 55**'te sunulmuştur.

Tablo 55. Antisosyal Niyetin Bağımsız Değişken Olduğu Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Dolaylı Etki Katsayıları

Parametre	B (SH)	%95 Güven Aralığı	
		Alt	Üst
Toplam ab	-0.005 (0.02)	-0.058	0.044
a1b1	-0.017 (0.03)	-0.077	0.034
a2b2	0.012 (0.02)	-0.034	0.062

Hayes (2017) hesaplanan dolaylı etkinin anlamlı olabilmesi için güven aralığının 0 (sıfır) değerini kapsamaması gerektiğini ifade etmiştir. Bu ölçüt kapsamında **Tablo 55**'te sunulan dolaylı etkiler ve güven aralıkları gözden geçirildiğinde antisosyal niyet ve yineleyen fiziksel şiddet suçundan hapis cezası alma arasında hak tanıma ve gerekçelendirme düşüncelerinin aracılık etkisinin doğrulanmadığı gözlenmiştir.

3.2.4.3. Sıkışıklık Değişkeniyle Kurulan Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Sonuçlar

UPPS'nin sıkışıklık alt boyutu bağımsız değişkeni ve yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışından hapis cezası alma bağımlı değişkeni ile kurulan çoklu aracılık modelinde

SDDÖ'nün haklılık ve suç gereçlendirme değişkenlerinin aracılık etkisine ilişkin yapılan analizlerin doğrudan ve toplam etki katsayıları

Tablo 56 ve **Şekil 3**'te aktarılmıştır.

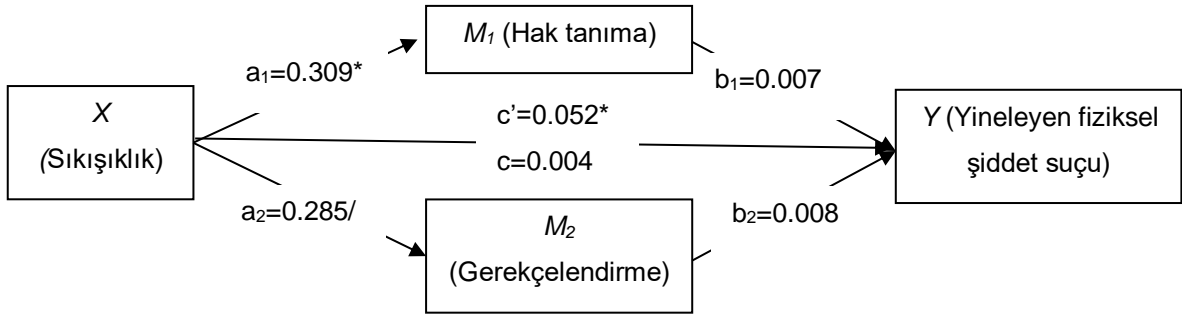
Tablo 56. Sıkışıklığın Bağımsız Değişken Olduğu Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Regresyon Katsayıları, Standart Hatalar ve Model Özeti

Değişken	M_1 (Hak Tanıma)			M_2 (Gerekçelendirme)			Y (Yineleyen Suç)		
		<i>B (SH)</i>	<i>p</i>		<i>B (SH)</i>	<i>p</i>		<i>B (SH)</i>	<i>p</i>
X (Sıkışıklık)	a_1	0.309 (0.04)	0.00	a_2	0.285 (0.04)	0.00	c'	0.052 (0.02)	0.00
M_1 (Hak Tanıma)							b_1	0.007 (0.02)	0.74
M_2 (Gerekçelendirme)							b_2	0.008 (0.02)	0.70
Sabit	i_{M1}	14.826 (1.16)	0.00	i_{M2}	19.356 (1.56)	0.00	i_Y	-2.578 (0.53)	0.00
		$R^2=0.125$			$R^2=0.110$			$R^2=0.050$ (Cox ve Shell)	
		$F(1, 325)=46.377$			$F(1, 325)=50.516$			$X^2(3)=375.407$	
		$p=0.00$			$p=0.000$			$p=0.00$	

Şekil 3. Sıkışıklık ile Yineleyen Suça İlişkin Aracılık Modeli (* $p<0.01$)

Tablo 56 ve **Şekil 3**'te sunulmuş olan a_1 ve a_2 parametreleri sırasıyla sıkışıklık bağımız değişkeni ile hak tanıma ve gerekçelendirme aracı değişkenleri arasındaki etkiyi simgeleyen standartlaştırılmış regresyon katsayılarıdır. b_1 ve b_2 parametreleri sırasıyla hak tanıma ve gerekçelendirme aracı değişkenleri ile yineleyen fiziksel şiddet suç davranışından hapis cezası alma arasındaki etkiyi simgeleyen standartlaştırılmış regresyon katsayılarıdır. c ve c' ise sırasıyla bağımsız ve bağımlı değişken arasındaki toplam etkiyi ve doğrudan etkiyi gösteren parametrelerdir.

Tablo 56 incelendiğinde doğrudan etki düzeyleri için yüksek sıkışıklığın yüksek hak tanıma ($B=0.309$, $SH=0.04$, $p<0.01$), gerekçeleştirme ($B=0.285$, $SH=0.04$, $p<0.01$) düşünceleri ve yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışıyla ($B=0.052$, $SH=0.02$, $p<0.01$) ilişkisinin anlamlı olduğu gözlenmiştir. Ancak hak tanıma ve gerekçeleştirme ile yineleyen suç davranışından hapis cezası alma arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir.

Değişkenler arasındaki dolaylı etkiler %95 güven aralığında (GA) 5000 yeniden örnekleme (bootstrap) ile incelenmiş ve elde edilen sonuçlar **Tablo 57**'de sunulmuştur.

Tablo 57. Sıkışıklığın Bağımsız Değişken Olduğu Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Dolaylı Etki Katsayıları

Parametre	B (SH)	%95 Güven Aralığı	
		Alt	Üst
Toplam ab	0.004 (0.01)	-0.008	0.017
a₁b₁	0.002 (0.01)	-0.013	0.016
a₂b₂	0.002 (0.01)	-0.010	0.015

Hayes (2017) hesaplanan dolaylı etkinin anlamlı olabilmesi için güven aralığının 0 (sıfır) değerini kapsamaması gerektiğini ifade etmiştir. Bu ölçüt kapsamında **Tablo 57**'de sunulan dolaylı etkiler ve güven aralıkları gözden geçirildiğinde sıkışıklık ve yineleyen fiziksel şiddet suçundan hapis cezası alma arasında hak tanıma ve gerekçeleştirme düşüncelerinin aracılık etkisinin doğrulanmadığı gözlenmiştir.

3.2.4.4. Heyecan Arayışı Değişkeniyle Kurulan Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Sonuçlar

UPPS'nin heyecan arayışı alt boyutu bağımsız değişkeni ve yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışından hapis cezası alma bağımlı değişkeni ile kurulan çoklu aracılık modelinde SDDÖ'nün hak tanıma,

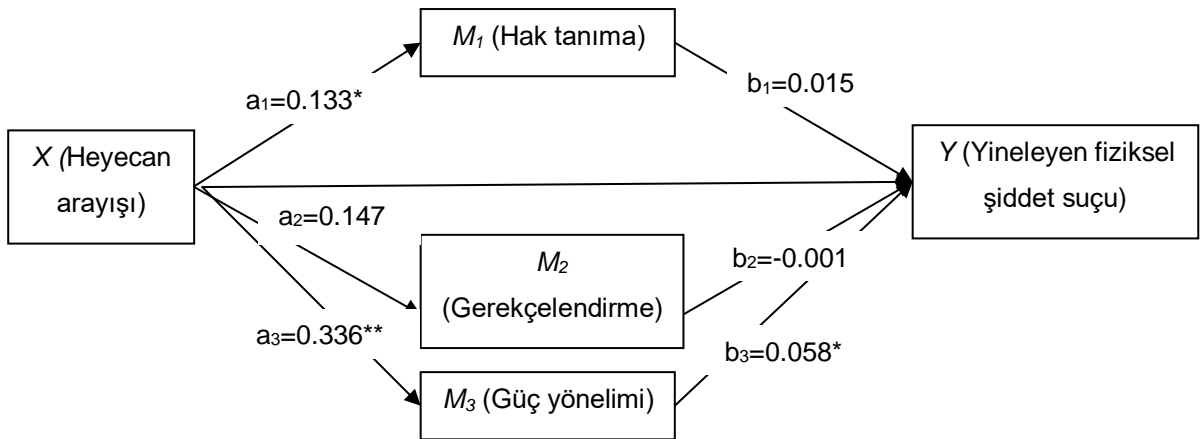
gerekçelendirme ve güç yönelimi değişkenlerinin aracılık etkisine ilişkin yapılan analizlerin doğrudan ve toplam etki katsayıları

Tablo 58 ve **Şekil 4**'te aktarılmıştır.

Tablo 58. Heyecan Arayışının Bağımsız Değişken Olduğu Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Regresyon Katsayıları, Standart Hatalar ve Model Özeti

Değişken	<i>M</i> ₁ (Hak Tanıma)		<i>M</i> ₂ (Gerekçelendirme)		<i>M</i> ₃ (Güç Yönelimi)		Y (Yineleyen Suç)	
	<i>B (SH)</i>	<i>p</i>	<i>B (SH)</i>	<i>p</i>	<i>B (SH)</i>	<i>p</i>	<i>B (SH)</i>	<i>p</i>
X (Heyecan Arayışı)	<i>a</i> ₁ 0.133 (0.05)	0.01	<i>a</i> ₂ 0.147 (0.05)	0.00	<i>a</i> ₃ 0.336 (0.06)	0.00	<i>c'</i> 0.022 (0.02)	0.18
<i>M</i>₁ (Hak Tanıma)							<i>b</i> ₁ -0.015 (0.02)	0.54
<i>M</i>₂ (Gerekçelendirme)							<i>b</i> ₂ -0.001 (0.02)	0.98
<i>M</i>₃ (Güç Yönelimi)							<i>b</i> ₃ 0.058 (0.02)	0.01
Sabit	<i>i</i> _{M1} 18.830 (1.38)	0.00	<i>i</i> _{M2} 22.418 (1.36)	0.00	<i>i</i> _{M3} 14.704 (1.51)	0.00	<i>i</i> _Y -2.535 (0.60)	0.00
	<i>R</i> ² =0.020		<i>R</i> ² =0.026		<i>R</i> ² =0.100		<i>R</i> ² =0.053 (Cox	
	<i>F</i> (1, 325)		<i>F</i> (1, 325)=8.616		<i>F</i> (1, 325)		ve Shell)	
	=6.795		<i>p</i> =0.00		=36.054		<i>X</i> ² (4)=374.628	
	<i>p</i> =0.01				<i>p</i> =0.00		<i>p</i> =0.00	

Tablo 58 ve **Şekil 4**'te sunulmuş olan a_1 , a_2 ve a_3 parametreleri sırasıyla heyecan arayışı bağımlı değişkeni ile hak tanıma, gerekçelendirme ve güç yönelimi aracı değişkenleri arasındaki etkiyi simgeleyen standartlaştırılmış regresyon katsayılarıdır. b_1 , b_2 ve b_3 parametreleri sırasıyla hak tanıma, gerekçelendirme ve güç yönelimi aracı değişkenleri ile yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışından hapis cezası alma arasındaki etkiyi simgeleyen standartlaştırılmış regresyon katsayılarıdır. c ve c' ise sırasıyla bağımsız ve bağımlı değişken arasındaki toplam etkiyi ve doğrudan etkiyi gösteren parametrelerdir.

Tablo 58 incelendiğinde doğrudan etki düzeyleri için yüksek heyecan arayışının yüksek hak tanıma ($B=0.133$, $SH=0.05$, $p<0.01$), gerekçelendirme ($B=0.147$, $SH=0.05$, $p<0.01$) düşünceleri ve güç yönelimi ($B=0.336$, $SH=0.06$, $p<0.01$) ile ilişkisi anlamlıyken, yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışıyla ($B=0.022$, $SH=0.02$, $p>0.05$) anlamlı olmayan düzeyde bir ilişkiye sahiptir. Ayrıca hak tanıma ve gerekçelendirme ile yineleyen suç davranışından hapis cezası alma arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir. Bunların yanı sıra güç yönelimi yineleyen fiziksel şiddet suçundan hapis cezası almayla anlamlı düzeyde ilişkilidir ($B=0.058$, $SH=0.02$, $p<0.01$).

Değişkenler arasındaki dolaylı etki $c'=0.022$ güven aralığında (GA) 5000 yeniden örnekleme (bootstrap) ile incelenmiş $c=0.018$ en sonuçlar **Tablo 59**'da sunulmuştur.

Tablo 59. Sıkışıklığın Bağımsız Değişken Olduğu Çoklu Aracılık Modeline İlişkin Dolaylı Etki Katsayıları

Şekil 4. Heyecan Arayışı ile Yineleyen Suça İlişkin Aracılık Modeli (* $p<0.05$, $p<0.01$)

Parametre	B (SH)	%95 Güven Aralığı	
		Alt	Üst
Toplam ab	0.017 (0.01)	0.007	0.032
a₁b₁	-0.002 (0.00)	-0.011	0.004
a₂b₂	0.000 (0.00)	-0.007	0.007
a₃b₃	0.020 (0.01)	0.006	0.039

Hayes (2017) hesaplanan dolaylı etkinin anlamlı olabilmesi için güven aralığının 0 (sıfır) değerini kapsamaması gerektiğini ifade etmiştir. Bu ölçüt kapsamında **Tablo 59**'da sunulan dolaylı etkiler ve güven aralıkları gözden geçirildiğinde heyecan arayışı ve yineleyen fiziksel şiddet suçundan hapis cezası alma arasında güç yönelimi anlamlı bir aracılık etkisine sahiptir ($B=0.020$, $GA=0.006-0.039$).

3.2.5. Salıverilme Sonrası Beklentilere İlişkin Analiz Sonuçları

Salıverilmesine 45 günden az kalan, fiziksel şiddet suçundan hükümlü bireylerin salıverilme sonrasına ilişkin beklentilerini yordayan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla yapılan ileri doğru seçim (forward) yöntemiyle regresyon analizi ve yordayan değişkenlerin belirlenmesi için öncesinde yapılan korelasyon analizi sonuçları izleyen bölümlerde aktarılmıştır.

3.2.5.1. Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine İlişkin Sonuçlar

Sürekli ve sıralı demografik değişkenler ve ölçek puanları arasındaki ilişkinin anlamlılık düzeyini sınamak amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmış, ulaşılan sonuçlar **Tablo 60**'da aktarılmıştır.

Tablo 60. Demografik Değişkenler ve Ölçek Puanları Arasındaki İlişkilere Ait Korelasyon Sonuçları

	TSGBÖ Gelecek Endişesi	TSGBÖ Algılanan Tehlike	TSGBÖ Başa Çıkma Güveni
Yaş	0.04	-0.04	0.16
Toplam kaç yıl eğitim almış	-0.13	-0.04	0.00
18 yaş öncesi şiddet deneyim düzeyi	0.26*	0.30**	-0.17
İlk suç davranışında bulunduğu yaş	-0.15	-0.28*	0.11
Toplam suç türü sayısı	0.11	0.09	-0.16
Toplam fiziksel şiddet suçu sayısı	0.16	0.31**	-0.07
Toplam suç sayısı	0.23*	0.36**	-0.05
Disiplin cezası sayısı	0.25*	0.38**	-0.03
CİK'teki ziyaret sıklığı	-0.06	0.15	-0.26*
Kardeş sayısı	0.23*	0.21*	0.01
SYTİÖ İlişkilere Yönelik Tutumlar	0.23*	0.46**	-0.18
SYTİÖ Şiddete Yönelik Tutumlar	0.06	0.21*	-0.32**
SYTİÖ Antisosyal Niyet	0.19	0.34**	-0.21*
SYTİÖ Haklılık	0.27**	0.40**	-0.19
Suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı	0.02	0.18	-0.15
Suç davranışında bulunmuş arkadaş katsayısı	-0.04	0.18	0.02
SYTİÖ B Bölümü Puanı	0.25*	0.48**	-0.30**
SDDÖ Hak Tanıma	0.27**	0.33**	-0.17
SDDÖ Gerekçeleştirme	0.32**	0.28**	-0.07
SDDÖ Güç Yönelimi	0.35**	0.28**	-0.33**
SDDÖ Acımasızlık	-0.11	-0.01	-0.26*
SDDÖ Suçu Mantıksallaştırma	0.37**	0.48**	-0.14
SDDÖ Kişisel Sorumsuzluk	0.36**	0.31**	-0.02
SDDÖ Toplam Puanı	0.43**	0.45**	-0.24*
UPPS Tasarlama (Eksikliği)	-0.10	-0.15	0.28**
UPPS Sıkışıklık	0.32**	0.46**	-0.21*
UPPS Heyecan Arayışı	0.09	0.27**	-0.05
UPPS Sebat(sızlık)	-0.13	-0.11	0.31**
TSGBÖ Gelecek Endişesi	1.00	0.61**	-0.08
TSGBÖ Algılanan Tehlikeler	0.61**	1.00	-0.04
TSGBÖ Başa Çıkma Güveni	-0.08	-0.04	1.00
ÇBASDÖ Aile	-0.15	-0.08	0.33**
ÇBASDÖ Özel Kişi	-0.12	0.00	-0.05
ÇBASDÖ Arkadaş	-0.26*	-0.18	0.14
ÇBASDÖ Toplam Puanı	-0.24*	-0.11	0.16

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

3.2.5.2. Gelecek Endişesini Yordamak Amacıyla Yapılan Regresyon Analizi Sonuçları

Hükümlü bireyin gelecekle ilgili endişesini yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla ileri doğru seçim yöntemiyle regresyon analizi yapılmıştır. Analizde yordayan değişken olarak: 18 yaş öncesi şiddet deneyimi düzeyi, kardeş sayısı, CİK'te alınan toplam disiplin cezası sayısı, bugüne kadarki toplam suç sayısı, SYTİÖ ilişkilere yönelik tutumlar, haklılık ve B bölümü toplam puanı, SDDÖ haklılık, gerekçelendirme, güç yönelimi, suçu mantıksallaştırma, kişisel sorumsuzluk ve ölçek toplam puanı, UPPS DDÖ sıkışıklık, TSGBÖ algılanan tehlikeler ve aileden algılanan sosyal destek ve algılanan sosyal destek toplam puanı girilmiştir. Değerlendirme sonucunda ulaşılan sonuçlar **Tablo 61**'de aktarılmıştır.

Tablo 61. Gelecek Endişesini Yordamak Amacıyla Yapılan Regresyon Analizi Sonuçları

	Değişken	B (SH)	β	t	p
1. adım	TSGBÖ Algılanan Tehlikeler	0.903 (0.15)	0.588	6.210	0.00
	Sabit	26.214 (2.65)		9.877	0.00

1. adım için: $R^2=0.35$, $F(1, 73)=38.560$, $p<0.01$

Yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda saliverilme sonrası uyumla ilgili kaygı gelecekle endişesini anlamlı olarak yordadığı gözlenmiştir ($F(1, 73)=38.560$, $p<0.01$, $R^2=0.35$). Analiz sonuçlarına göre saliverilme sonrası uyum konusundaki kaygı değişkenindeki 1 puanlık artış geleceğe endişesi değişkeninde 0.90 puanlık bir artışa yol açmaktadır.

3.2.5.3. Algılanan Tehlikeleri Yordamak Amacıyla Yapılan Regresyon Analizi Sonuçları

Bireyin saliverilme sonrası uyum konusunda yaşayacağı zorluklara ilişkin kaygısını yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla ileri doğru seçim yöntemiyle regresyon analizi yapılmıştır. Analizde yordayan değişken olarak: 18 yaş öncesi şiddet deneyimi düzeyi, ilk kez suç davranışında bulunduğu yaş, toplam fiziksel şiddet suçu sayısı, toplam suç sayısı, disiplin cezası sayısı, kardeş sayısı, SYTİÖ ilişkilere yönelik tutumlar,

şiddete yönelik tutumlar, antisosyal niyet, haklılık ve B bölümü toplam puanı, SDDÖ hak tanıma, gerekçelendirme, güç yönelimi, suçu mantıksallaştırma, kişisel sorumsuzluk ve ölçek toplam puanı, UPPS DDÖ sıkışıklık ve heyecan arayışı ve TSGBÖ gelecek endişesi girilmiştir. Değerlendirme sonucunda elde edilen sonuçlar **Tablo 62**'de aktarılmıştır.

Tablo 62. Algılanan Tehlikeleri Yordamak Amacıyla Yapılan Regresyon Analizi Sonuçları

	Değişken	B (SH)	β	t	p
1. adım	TSGBÖ Gelecek Endişesi	0.671	0.594	6.085	0.00
	Sabit	0.389		0.248	0.80
2. adım	TSGBÖ Gelecek Endişesi	0.313 (0.06)	0.478	5.427	0.00
	SYTiÖ İlişkilere Yönelik Tutum	1.069 (0.22)	0.425	4.824	0.00
	Sabit	-0.620 (2.36)		-0.262	0.79
3. adım	TSGBÖ Gelecek Endişesi	0.262 (0.06)	0.400	4.522	0.00
	SYTiÖ İlişkilere Yönelik Tutum	0.950 (0.22)	0.377	4.406	0.00
	SDDÖ Suçu Mantıksallaştırma	0.171 (0.06)	0.246	2.776	0.01
	Sabit	-3.401 (2.47)		-1.379	0.17
4. adım	TSGBÖ Gelecek Endişesi	0.229 (0.06)	0.349	3.970	0.00
	SYTiÖ İlişkilere Yönelik Tutum	0.957 (0.21)	0.380	4.596	0.00
	SDDÖ Suçu Mantıksallaştırma	0.149 (0.06)	0.215	2.489	0.02
	Disiplin cezası sayısı	1.351 (0.56)	0.200	2.411	0.02
	Sabit	-2.009 (2.45)		-0.820	0.42
5. adım	TSGBÖ Gelecek Endişesi	0.230 (0.06)	0.350	4.101	0.00
	SYTiÖ İlişkilere Yönelik Tutum	0.914 (0.20)	0.363	4.500	0.00
	SDDÖ Suçu Mantıksallaştırma	0.109 (0.06)	0.157	1.784	0.08
	Disiplin cezası sayısı	1.515 (0.55)	0.224	2.758	0.01
	UPPS DDÖ Heyecan Arayışı	0.167 (0.08)	0.179	2.209	0.03
	Sabit	-4.696 (2.65)		-1.757	0.08

1. adım için: $R^2 = 0.35$, $F(1, 68) = 37.032$, $p < 0.01$

2. adım için: $R^2 = 0.52$, $F(2, 67) = 36.218$, $p < 0.01$

3. adım için: $R^2 = 0.57$, $F(3, 66) = 29.132$, $p < 0.01$

4. adım için: $R^2 = 0.60$, $F(4, 65) = 24.896$, $p < 0.01$

5. adım için: $R^2 = 0.63$, $F(5, 64) = 22.082$, $p < 0.01$

Yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda gelecek endişesi, suçla ilişkili kişilerle ilişkilere yönelik tutum, disiplin cezası sayısı ve heyecan arayışının algılanan tehlikeyi anlamlı olarak yordadığı gözlenmiştir ($F(5, 64)=22.082$, $p<0.01$, $R^2=0.63$). Analiz sonuçlarına göre gelecek endişesi değişkenindeki 1 puanlık artış algılanan tehlike

değişkeninde 0.23 puanlık bir artışa; suçla ilişkili kişilerle ilişkilere yönelik olumlu tutumdaki 1 puanlık artış 0.91 puanlık bir artışa; disiplin cezası sayısındaki 1 puanlık artış 1.52 puanlık artışa; heyecan arayışındaki 1 puanlık artış 0.17 puanlık artışa yol açmaktadır.

3.2.5.4. Başa Çıkma Güvenini Yordamak Amacıyla Yapılan Regresyon Analizi Sonuçları

Hükümlü bireyin salıverilme sonrasında karşılaşılabileceği sorunlarla başa çıkma konusunda kendine ve çevresine olan güvenini yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla ileri doğru seçim yöntemiyle regresyon analizi yapılmıştır. Analizde yordayan değişken olarak: ÇİK'teki ziyaretçi sıklığı, SYTİÖ ilişkilere yönelik tutumlar, antisosyal niyet ve B bölümü toplam puanı, SDDÖ güç yönelimi, acımasızlık ve ölçek toplam puanı, UPPS DDÖ tasarlama (eksikliği), sıkışıklık ve sebat(sızlık) ve aileden algılanan sosyal destek girilmiştir. Değerlendirme sonucunda elde edilen sonuçlar **Tablo 63**'te aktarılmıştır.

Tablo 63. Başa Çıkma Güvenini Yordamak Amacıyla Yapılan Regresyon Analizi Sonuçları

	Değişken	B (SH)	β	t	p
1. adım	Aileden algılanan sosyal destek	0.683 (0.14)	0.480	4.806	0.00
	Sabit	38.659 (3.58)		10.608	0.00
2. adım	Aileden algılanan sosyal destek	0.571 (0.14)	0.402	4.192	0.00
	SDDÖ Güç yönelimi	-0.314 (0.09)	-0.339	-3.541	0.00
	Sabit	48.347 (4.32)		11.206	0.00

1. adım için: $R^2=0.23$, $F(1, 77)=23.093$, $p<0.01$

2. adım için: $R^2=0.34$, $F(2, 76)=19.546$, $p<0.01$

Yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda güç yönelimi ve aileden algılanan sosyal desteğin başa çıkma güvenini anlamlı olarak yordadığı gözlenmiştir ($F(2, 76)=19.546$, $p<0.01$, $R^2=0.34$). Analiz sonuçlarına göre aileden algılanan sosyal destek değişkenindeki 1 puanlık artış başa çıkma güveni değişkende 0.57 puanlık bir artışa; güç yönelimi alt boyutundaki 1 puanlık artış ise 0.31 puanlık bir düşüşe yol açmaktadır.

Ana çalışmaya ilişkin bulgular özetlenecek olursa: 18 yaş öncesi şiddet deneyimi, ailedeki madde kullanım ve suç davranışı öyküsü, suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı, antisosyal niyet, güç yönelimi, heyecan arayışı, sıkışıklık, aileden ve arkadaştan

algılanan sosyal destek gibi demografik ve psikososyal değişkenler açısından iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı farka ulaşılmıştır.

Yapılan çeşitli regresyon analizlerinin sonuçları gözden geçirildiğinde: salıverilme sonrasına ilişkin beklentileri aileden algılanan sosyal destek, güç yönelimi, suç davranışında bulunan kişilere yönelik tutum, suçu mantıksallaştırma, heyecan arayışı ve disiplin cezası sayısı gibi farklı psikososyal yapıların anlamlı olarak yordadığı gözlenmiştir.

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu çalışmanın temel amacı ilk kez fiziksel şiddet suçundan (yaralama, öldürme girişimi, öldürme) hapis cezası infaz eden yetişkin bireylerle yineleyen şekilde bu suçtan hapis cezası infaz eden bireylerin psikososyal değişkenler açısından karşılaştırılması ve yineleyen suç davranışını yordayan değişkenlerin belirlenmesidir. Andrews ve Bonta'nın (2010) yeniden suç davranışıyla ilgili önerdiği Tehlike - Gereksinim - Duyarlılık (TGD) Modeli'ne göre suç davranışında bulunmayla doğrudan ilişkili olan değişkenler (antisosyal davranış geçmişi, antisosyal kişilik örüntüsü, antisosyal bilişler ve antisosyal ilişkiler) ve bu değişkenlerle bağlantılı dolaylı değişkenler (aile/evlilik durumları; düşük eğitim, meslek veya parasal başarı düzeyi; toplum yanlısı boş zaman etkinliklerinin eksikliği ve madde bağımlılığı) şeklinde iki ana sınıflama yapılmaktadır. Andrews ve Bonta (2010) 'Büyük dörtlü' olarak tanımladıkları doğrudan değişkenlere yapılacak müdahalelerin yeniden suç davranışında bulunma üzerinde etki yaratabileceğini savunmaktadır. Bunların yanı sıra Seiter ve Kadela (2003) salıverilmiş hükümlü bireylerin yeniden ceza infaz kurumuna girmelerinde aile destek olanaklarının katkısını; Naser ve La Vigne (2008) ise tutuklu/hükümlü bireyin sosyal destek algısının önemini vurgulamaktadır. Ayrıca bireylerin yeniden suç davranışında bulunmayla ilgili kendilerine yönelik gelecekte beklentileri de çalışılması gereken bir konudur (Doekhie ve ark., 2017).

Bu bakış açıları doğrultusunda bu çalışmadaki analizlerde suçla ilişkili bilişler, antisosyal niyet, algılanan sosyal destek, salıverilme sonrasına ilişkin beklentiler ve bazı sosyodemografik değişkenler kullanılmıştır. Tezin bu bölümünde öncelikle Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği'nin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmasının sonuçları, ardından araştırma sorularını sınamak amacıyla yapılan analizlerin sonuçları alan yazın ve aktarılan kuramsal bilgiler ışığında tartışılacaktır.

4.1. ÖLÇEK UYARLAMA ÇALIŞMASI

Andrews ve Bonta'nın (2010) (2010) Tehlike-Gereksinim-Duyarlılık Modeli iyileştirici müdahalelerin özgül tehlike etkenlerini odağına alması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu

yaklaşım dikkate alındığında suç davranışında bulunmuş veya bulunma olasılığı olan bireylerin yakın çevresinde suça karışmış bireyler olup olmadığını, suça ilişkin düşünce tutumlarını belirlemek zorunlu bir aşama olarak görünmektedir. Bu noktada geçerliği ve güvenilirliği kanıtlanmış ölçme araçlarının farklı ülkelerin kullanımına sunulması uluslararası iş birliği ve bilgi alışverişini kolaylaştıracak ve kültürler arası karşılaştırma yapma olanağı sağlayacaktır. Bu nedenle bu araştırma aracılığıyla Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği Türkçeye uyarlanmıştır.

Ölçeğin geçerlik sınanmasında faktör analizi, ayırt edici fonksiyon analizi ve eşzamanlı geçerlik analizleri yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin büyük oranda özgün sürümüyle tutarlı bir faktör yapısında olduğu gözlenmiştir. Ayırt edici fonksiyon analizi sonuçlarına göre ölçek alt boyutları %78.5 oranında doğru sınıflandırma yapabilmektedir. SYTIÖ'yle benzer yapıları ölçen Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği ve UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği'nin alt boyutlarıyla olan ilişkiye bakıldığında anlamlı ilişkiler gözlenmiştir.

Güvenilirliği sınamak için test-tekrar test ve iç tutarlık analizlerine başvurulmuştur. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğrencileriyle 4 hafta arayla yapılmış olan test-tekrar test uygulama sonuçlarına göre ilişkilere yönelik tutumlar hariç diğer alt boyutların anlamlı bir güvenilirliğe sahip olduğu gözlenmiştir. Ayrıca ölçeğe ilişkin iç tutarlık ve yarı test güvenilirlik sonuçları kabul edilebilir değerlerdedir.

Özetle, SYTIÖ Türkçe formunun yetişkin bireylerde suçla ilişkili tehlike etmenlerini belirlemede geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu düşünülmektedir. Bu tür bir ölçeğin gerek bilimsel araştırmalarda gerekse alanda önleme, tarama ve değerlendirme çalışmalarında kullanılması suç davranışıyla ilişkili etkenlerin belirlenmesinde yakın çevre ve bireyin düşünce ve tutumlarını değerlendirerek çok boyutlu bir bakış sağlamaktadır.

SYTIÖ-TR'nin ceza infaz sistemi içerisinde kullanılması hükümlü bireylerin ceza infaz kurumlarında bulunduğu süre boyunca ölçeğin değerlendirdiği alanlarda meydana gelen değişimin düzeyi ve yönü hakkında bilgi sağlayacak ve bu bilgi ışığında bireyin iyileştirme gereksinimleri ve salıverilmeye hazırlık konusunda yol gösterici olacaktır.

Tüm bu katkılarının yanında ölçeğin kullanımında dikkat edilmesi gereken önemli noktalar bulunmaktadır. Öncelikle SYTIÖ-TR tek başına bireylerin suç eyleminde bulunup bulunmayacağına dair kesin bir bilgi sunmamaktadır. Bu tür bir kestirimde bulunabilmek için farklı değerlendirme araçlarıyla (bireysel görüşme, diğer ölçekler, farklı meslek uzmanlarının görüşleri vb.) birlikte bireye ve duruma ilişkin daha bütüncül bir resim elde edilmelidir. İkinci önemli nokta ise, bu çalışmadaki katılımcıların tamamının yetişkin erkek bireyler olmasıdır. Bu nedenle ölçeğin yetişkin kadınlar ve 18 yaş altında bireylerde kullanılmadan önce geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmalıdır.

SYTIÖ-TR suç davranışında bulunmuş veya bulunmamış okuma-yazma bilen tüm yetişkinlerde uygulanabilen bir ölçme aracıdır. Bu yönüyle sadece ceza infaz sistemindeki yetişkinlerin değil, suç davranışında bulunma olasılığı yüksek bölge veya gruplarda tehlike ve gereksinim belirleme ve önleyici ve koruyucu önlemler alma açısından da bilimsel, toplumsal ve kamusal politika çalışmalarında bilgi sağlayıcı bir niteliğe sahiptir.

4.2. ANA ÇALIŞMA

4.2.1. Demografik Değişkenlerin Suç Yinelenme Durumu Açısından Değerlendirilmesi

Yaş, eğitim durumu, medeni durum, aileye ilişkin bilgiler gibi demografik değişkenler sabit, değiştirilemez değişkenler olmakla birlikte bireyin suç davranışında bulunma olasılığını azaltabilen veya arttırabilen değişkenlerdir. Sabit değişkenlere geriye dönük müdahale olanağı bulunmamakla birlikte özellikle gelecek kuşaklar için koruyucu, önleyici politikalar ve toplumsal müdahale çalışmalarının hazırlanabilmesi için söz konusu değişkenlerin incelenmesi yararlı olmaktadır.

Araştırmalar yetişkinlikte dürtüselliğin (Chamorro ve ark., 2012; Pompeia ve ark., 2018) ve antisosyal eğilimin (Brent, Kate ve Wolfgang, 2006) yaşla birlikte azaldığına işaret etmektedir. İsviçre’de yineleyen suç davranışının yordandığı boylamsal bir çalışmada yaş 2.5, 6.5 ve 10.5 yıl sonraki genel yineleyen suç davranışını yordarken, yineleyen şiddet suçu davranışını (cinsel suçlar dahil) yordamamaktadır (Fries, Rossegger, Endrass ve Singh, 2013). Grupların yaş ortalamaları karşılaştırıldığında iki grubun yaş

ortalamaları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Bu sonuç araştırmaya konu olan değişkenlerin yorumlanmasında örneklem yaşının karıştırıcı bir etken olmayacağına işaret etmektedir.

Beş araştırmanın etki büyüklükleri kullanılarak yapılan bir çalışmada şiddet suçundan hükümlü erkek bireylerde ilk kez suç davranışında bulunmuş grupta evli olma oranının diğer gruptan daha fazla olduğu ve evli olmanın yineleyen suç davranışı olasılığını azalttığı gözlenmiştir (Collins, 2010; Fazel, Wolf, Vazquez-Montes ve Fanshawe, 2019; Urbaniok, Endrass, Rossegger, Noll, ve ark., 2007). Danimarka'da 100 binden fazla yetişkin erkeğin adli kayıtları üzerinden yapılan bir çalışmada suç davranışında bulunmamış bir eşle evlenmiş grubun yeniden suç davranışında bulunma olasılığı hiç evlenmemiş veya suç kaydı olan bir eşle evlenmiş gruplardan anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur (Andersen, Andersen ve Skov, 2015). Bu çalışmada da medeni duruma ilişkin yapılan karşılaştırmada yineleyen fiziksel şiddet suçu grubunda evli birey oranı diğer gruptan istatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte daha düşüktür. Bu bulgu Topses (2013) ve Yıldız'ın (2009) çalışmalarının sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir. Öte yandan Kendler, Lonn, Sundquist ve Sundquist (2017) ilk suçun ardından evlenmenin yineleyen suç davranışı tehlikesini azalttığı ancak sapkın davranışları olan biriyle evlenmenin tehlikeyi arttırdığı bulgusuna ulaşmıştır. Bu bulgular dikkate alındığında özellikle ilk kez hüküm almış bekar bireylerin sağlıklı bir evlilik için eş seçimi konusunda eğitim ve farkındalık çalışmalarına katılmaları yararlı olacaktır.

Ebeveyn olmanın bireye pek çok sorumluluk yükleyerek tehlikeli davranışlarda bulunma olasılığını azaltabileceği düşünülmüş ve araştırma kapsamında katılımcılara çocuk sahibi olma durumu sorulmuştur. Elde edilen bulgular iki grup arasında çocuk sayısı bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Yıldız (2009) ilk kez suç davranışında bulunan grubun sahip olduğu çocuk sayısının yineleyen gruptan anlamlı olarak az olduğunu bildirmiştir. İki bulgu arasındaki çelişkinin olası bir nedeni Yıldız'ın (2009) farklı suç gruplarını bir arada kapsayan bir örnekleme çalışmasından kaynaklanıyor olabilir.

Alan yazın incelendiğinde eğitim değişkenini ele alan araştırmacıların önemli bir çoğunluğunun bireyin suç sonrası (CİK ve denetimli serbestlik) infaz sürecindeki eğitimin (öfke kontrol, cinsel sapkınlık, meslek edindirme, temel eğitim vd.) yineleyen suç

davranışı üzerindeki etkisini incelediği görülmüştür. Salıverildikten 5 yıl sonra yineleyen suç davranışını yordayan bir çalışmada eğitim durumu arttıkça yineleyen suç davranışı olasılığının anlamlı olarak azaldığı bulgusuna ulaşılmıştır (Klinker Lockwood, Nally, Ho ve Knutson, 2015). İngiltere ve Birleşik Krallık'taki fiziksel şiddet suçundan hükümlü bireylerin salıverilme sonrası 1 yıl içinde yeniden fiziksel şiddet suç davranışında bulunma olasılığını düşük eğitim düzeyinin yordadığı bulunmuştur (Fazel ve ark., 2019). Pakistan'da gerçekleştirilen, farklı suç gruplarını kapsayan bir diğer çalışmada da ilk kez suç davranışında bulunmuş bireylerin eğitim düzeyi diğerlerinden anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (Bhutta, Wormith ve Zidenberg, 2019). Bu çalışmada ise iki grubun eğitim durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte yineleyen fiziksel şiddet suçu grubunda ilkokul mezunu oranı (%33.9) diğer gruptan (%25.2) yüksektir. Yıldız'ın (2009) farklı suç gruplarından hüküm almış bireylerle ve Collins'in (2010) şiddet suçundan hüküm almış bireylerle yapmış olduğu çalışmalarda da suç yinelenme durumu bakımından eğitim durumunun farklılaşmadığı belirtilmektedir. Uluslararası alan yazınla ulusal alan yazının tutarlılık göstermemesinin kültürel farklılıklardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bu farkı açıklamak için kültürler arası araştırmalar yürüterek gözlenen farkın farklı değişkenlerden mi, yoksa kültürden mi kaynaklandığı sınanabilir.

Çocukluk ve ergenlik dönemindeki ebeveyn gözetiminin (izleme) sorunlu ve olumsuz davranışlar üzerinde etkisi olduğu bilinmektedir (Hawkins ve Weis, 2017; Levine Coley, Eileen Morris ve Hernandez, 2004; Parker ve Benson, 2004). Ailedeki çocuk sayısının artması ise ebeveynlerin izleme ve müdahale olasılığını azaltarak bireyin olumsuz davranışlar edinmesine yol açabilir. Pek çok çalışmada elde edilen ailenin küçük olmasının yeniden suç davranışında bulunma olasılığını azalttığı bilgisi bu varsayımla tutarlılık göstermektedir (Craig, Piquero, Farrington ve Ttofi, 2017; Farrington ve Ttofi, 2011; Maniadaki ve Kakouros, 2008). Bunun yanı sıra bireyin kardeş sayısının suç davranışında bulunmayla ilişkili olduğunu gösteren çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Ataseven, 2006; Brownfield ve Sorenson, 1994; Craig ve ark., 2017; Ozen, Ece, Oto, Tirasci ve Goren, 2005; Pekel Uludağlı, 2011). Bu tez çalışmasında da ilk kez fiziksel şiddet suçundan hapis cezası infaz eden grubun kardeş sayısı yineleyen suç davranışında bulunan gruptan anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Ailedeki çocuk sayısının artması ebeveynlerin çocuk gözetimindeki niteliğin ve niceliğin azalmasına ve çocukların olumsuz davranışlarda bulunmaya daha yatkın olmasına yol açıyor olabilir. Ayrıca ilk çocukların daha iyi bir gözetimde büyüyeceği düşünülerek yineleyen fiziksel

şiddet suçu davranışında bulunan bireylerin ortanca veya son çocuk olacağı beklenmiş ancak istatistiksel açıdan iki grup arasında kardeşler arasındaki sıra bakımından anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Bu tezin kapsamına doğrudan girmemesi nedeniyle kardeşler arası yaş, ebeveynin gözetim düzeyi gibi aileye ilişkin ayrıntılı bilgi toplanmamıştır. İleride yürütülecek çalışmalarda bu konularda daha ayrıntılı bilgi toplanması yararlı olacaktır.

Sosyal bilim araştırmalarında sıklıkla incelenen değişkenlerden bir diğeri olan ebeveynin eğitim durumu için mevcut tez çalışmasının örnekleminde ilk ve yineleyen suç davranışında bulunan gruplar açısından anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Yıldız (2009) hükümlü bireylerle gerçekleştirdiği çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Suç yinelenme durumu açısından ebeveyn eğitimi anlamlı bir fark göstermemesine karşın her iki gruptaki katılımcıların yaklaşık %35'i annelerinin okuma-yazma bilmediğini bildirmiştir. Bu oran TÜİK 2011 yılı verilerinin (okuma yazma bilmeyen kadın nüfus oranı %7.6) çok üzerindedir (www.tuik.gov.tr'den alınmıştır). Okur-yazarlık oranının çok düşük olması ebeveynlerin broşür, gazete eki, kitap gibi çeşitli farkındalık ve bilinçlendirme araçlarından yararlanamamlarına yol açmaktadır. Çocuk gelişiminde birincil önemi olan anne eğitiminin çok önemli olduğu unutulmayarak ülke genelinde kadınların örgün eğitime katılımlarının artırılması gerektiğine işaret etmektedir.

Bireyin bir işte çalışıyor olması yeniden suç davranışında bulunma olasılığını azaltan ve koruyucu bir etkidir (Cale ve ark., 2010; Duwe ve Clark, 2013; Ramakers, Nieuwbeerta, Van Wilsem ve Dirkzwager, 2017; Wooditch, Tang ve Taxman, 2014). Bir işte çalışıyor olmak bireyi olumsuz davranışların olabileceği ortamlardan uzaklaştırırken, bir yandan da sakin, düzenli bir yaşam sürebilme becerisini geliştirerek bireyin benliğine yönelik olumsuz düşünce ve inançlarını daha olumlu ve yapıcı bir biçime dönüştürdüğünü varsayabiliriz. Ayrıca iş ortamı daha az sorunlu ve olumlu davranışı destekleyici bir toplumsal ağ da oluşturmaktadır. Bazı araştırmacılar CİK'e girmeden önce bir işte çalışma süresinin yineleyen suç davranışında bulunan ve bulunmayan gruplar açısından anlamlı bir fark yaratmadığını ortaya koymuştur (Collins, 2010; Dhama ve ark., 2006). Bu tez çalışmasında suç davranışı yineleme durumu açısından CİK'e girmeden önceki son 1 ayda bir işte çalışıyor olanların oranı iki grup arasında anlamlı bir fark yaratmamıştır. Bu durumun olası nedeni katılımcılara CİK'e girmeden önceki çok kısa bir zaman diliminde (son 1 ay) bir işte çalışıp çalışmadığının sorgulanması olabilir. Bir diğer olası neden ise birey hapis cezası infaz edeceğini bildiği için son aylarda bir işe girmemiş veya

var olan işinden ayrılmış olabilir. Her iki grupta da bir işte çalışmama oranının yaklaşık %75 olması CİK'e girmeden önce bir işte çalışma konusunun hükümlü bireylerde ele alınması gereken bir konu olduğunu gündeme getirmektedir.

Pek çok davranış gibi suç davranışı da bir tutarlılık gösterebilmektedir. Bu nedenle suç davranışı araştırmalarında sıklıkla ele alınan değişkenlerden birisi bireyin geçmiş suç davranışı sayısı ve suç türü sayısıdır. Araştırma sonuçları geçmişteki suç davranışı sayısının yineleyen suç davranışını yordadığını ortaya koymaktadır (Atkin-Plunk ve Armstrong, 2018; Neuilly ve ark., 2011).

4.2.2. Çocukluk Çağı Yaşantılarının Suç Yinelenme Durumu Açısından Değerlendirilmesi

Olumlu, olumsuz pek çok tutum ve davranışın kazanıldığı 18 yaş öncesi dönemde birey yetişkinliğe göre incinebilir bir yapıya sahiptir. Bu nedenle katılımcıların 18 yaş öncesi yaşantılarına ilişkin bulgular bu başlık altında tartışılmıştır.

Felitti ve ark. (2019) çocukluk dönemindeki 10 olumsuz olayın süreğen sağlık sorunlarıyla ilişkili olduğunu göstermiştir: (1) fiziksel kötüye kullanım, (2) duygusal kötüye kullanım, (3) cinsel kötüye kullanım, (4) fiziksel ihmal, (5) duygusal ihmal, (6) bakımverenin madde kötüye kullanımı, (7) annenin şiddete maruz kalması, (8) ebeveyn ayrılığı veya boşanma, (9) bakımverenin ruhsal sorunları ve (10) bakımverenin hapse girmesi. Süreğen sağlık sorunlarının yanı sıra çocukluk çağındaki olumsuz yaşantıların duygusal, bedensel, madde kullanımı, bellek, cinsel ve şiddetle ilişkili alanlarda olumsuz sonuçları yordadığı ortaya koyulmuştur (Anda ve ark., 2006). İleri analizler olumsuz ortamlarda büyüyen çocukların çocukluk döneminde olumsuz yaşantılar deneyimleme olasılığının daha fazla olduğuna işaret etmektedir (Baglivio, Wolff, Epps ve Nelson, 2017).

Urbaniok, Endrass, Rossegger, Noll, ve ark. (2007) 15 yaşından önce ailesinden ayrı bir evde büyüyen bireylerin yineleyen suç davranışını yordadığı bulgusunu sunmuştur. Bu tez çalışmasında 18 yaş öncesinde aileden ayrı yaşama durumu karşılaştırıldığında iki grup arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Onsekiz yaş öncesinde aileden ayrı yaşama suç davranışının yinelenmesi açısından anlamlı bir değişken gibi

görünmemesine karşın suç davranışında bulunmuş bireylerde azımsanmayacak oranda aileden ayrı veya tek ebeveynle büyüme oranı (yaklaşık %35) bulgulanmıştır. Bu durum suç önleyici politikaların düzenlenmesi açısından önemlidir.

Çocuklukta şiddete maruz kalma kuşaklar arası aktarımla bireyin kendi çocuklarına ve çevresine şiddet uygulamasına yol açabilmektedir (Reckdenwald, Mancini ve Beauregard, 2013). Levenson ve Socia'nın (2016) cinsel içerikli suçlardan hapis cezası infaz eden bireylerle yaptığı çalışmada çocukluk dönemi olumsuz yaşantıların (sözel/fiziksel/cinsel şiddet, evde madde kullanan/ruh sağlığı sorunu olan birinin bulunması gibi) çeşidi arttıkça hükümlü bireylerin daha fazla sayıda farklı suç davranışında (hırsızlık, uyuşturucuyla ilgili, trafik, fiziksel şiddet suçları gibi) bulunduğu ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra bu tür yaşantıların trafik, cinsel veya fiziksel şiddet ve hırsızlık suçlarının anlamlı yordayıcısı olduğu saptanmıştır. Boylamsal bir çalışmanın sonuçlarına göre çocukluğunda en az bir olumsuz yaşantı deneyimleyen kişilerin, hiç deneyimlemeyenlere göre tutuklanma sayısı anlamlı olarak daha fazladır (Craig ve ark., 2017). Felson ve Lane (2009) çocukluk döneminde yaşanan fiziksel ve cinsel kötüye kullanımın yetişkinlikteki cinsel ve fiziksel şiddet suç davranışını yordadığını göstermiştir. Bu çalışmada da yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışında bulunan grupta 18 yaş öncesi tanıdığı veya tanımadığı biri tarafından fiziksel/sözel şiddete maruz kalma ve tanık olma oranı diğer gruptan anlamlı olarak yüksektir. Elde edilen bulgu çocukluk dönemindeki olumsuz yaşantıların yeniden tutuklanma olasılığını arttırdığı bulgusuyla tutarlılık göstermektedir (Cale ve ark., 2010; Kim, Park ve Kim, 2016; Wolff, Baglivio, Piquero, Vaughn ve DeLisi, 2016). Bu nedenle çocukluk döneminde şiddet deneyiminin önlenmesinin, önlenemeyen durumlarda ise olumsuz yaşantıya maruz kalan çocuğa gerekli psikososyal tedavi, müdahale çalışmalarının yapılmasının suçun ve şiddetin önlenmesinde etkili olacağı düşünülmektedir.

Aile üyelerinde alkol ve/veya madde kullanımı olması olumsuz davranışlara model olma ve çocuk ihmal ve kötüye kullanımına zemin hazırlama bakımından önemli bir değişkendir. Herhangi bir suçtan dolayı ceza almış ergenlerle yapılan boylamsal bir çalışmada ebeveynlerin madde kötüye kullanımının ergende dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu ve olumsuz duygulanım üzerindeki aracı etkisiyle 1 yıl içerisinde yeniden bir suç eyleminde bulunma durumunu yordamıştır (Baglivio, Wolff, Piquero, DeLisi ve Vaughn, 2017). Bu çalışma kapsamında hükümlü bireylere aile üyelerindeki alkol ve

madde kullanım öyküsü sorulmuş ve fiziksel şiddet suçundan birden fazla kez hapis cezası infaz eden bireylerin aile üyelerinin en az birinde hem alkol hem madde kullanım oranı diğer gruptan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Bu bulgu farklı suç türlerini kapsayan bir örnekleme Türkiye’de yürütülmüş olan Yıldız’ın (2009) araştırma bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Aile üyelerinde alkol/madde kullanım öyküsü bulunması yineleyen suç grubundaki bireylerin daha fazla şiddet içeren olumsuz yaşantılar deneyimlemesi ve bu tür ortamlarda daha fazla bulunmasına yol açarak şiddeti bir başa çıkma yöntemi ve yaşamın doğal parçası olarak kabullenmesine neden olmuş olabilir. Çalışma kapsamında bu denenceyi sınavabilecek herhangi bir bilgi toplanmadığından ileriki çalışmalarda hükümlü bireyin daha ayrıntılı incelenmesi fiziksel şiddet suçu davranışının edinilme sürecini anlamaya ışık tutacaktır.

Aile üyeleri (ebeveyn, kardeş) arasında suç geçmişi olan bireylerin bulunması bireyin tutuklanma, ceza alma gibi yasal caydırıcılarla karşılaşmayı olağan karşılanmasına ve bu tür ortam ve yaşantılar içinde bulunmayı kanıksamasına yol açabilmektedir (Contreras, Molina ve Cano, 2011). Ebeveynlerin veya kardeşlerin suç davranışı geçmişinin olmaması bireyi suç davranışına karşı korumaktadır (Farrington, Gallagher, Morley, Ledger ve West, 1988; Maniadaki ve Kakouros, 2008). Diğer taraftan ebeveynlerden birinin CİK’te olması çocuğun sıklıkla bir akrabasının yanında kalmasına ve ebeveyn gözetiminden uzaklaşmasına bağlı olarak dışsallaştırma sorun davranışları göstermesine yol açmaktadır (Muentner ve ark., 2018). Bunların yanı sıra özdeşim nesnesi olan ebeveynlerin suç davranışında bulunması ise bireyin sorunlarla başa çıkmada ve toplumda bir yer edinmede suç davranışına başvurmanın bir gereklilik, hak olduğunu düşünmesine neden olabilir. Finlandiya’da şiddet suçundan hükümlü yetişkinlerle yürütülen bir çalışma öldürme eğiliminin ebeveynden çocuğa aktarıldığını göstermektedir (Putkonen, Rynnänen, Eronen ve Tiihonen, 2002). Ayrıca suç davranışında bulunmuş bir kardeşin bulunması da bireyi (model alma, rekabet, kardeşini korumak vd. için) suç davranışında bulunmaya sürükleyebilir. Tez çalışması kapsamında elde edilen bulgularda da, Toppes’in (2013) farklı suç gruplarını içeren araştırmasıyla tutarlı olarak, yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışında bulunan grupta anne, baba ve kardeşin bir suçtan dolayı ceza alma oranı diğer gruptan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. İspanya’da yürütülen bir çalışmada ilk kez ve yineleyen suç davranışında bulunan yetişkin bireyler karşılaştırılmış ve ailesinde suç geçmişi olan bireylerde yeniden suç davranışında bulunan grubun ilk kez suç davranışında bulunma yaşı daha küçükken, ailesinde suç geçmişi olmayan bireylerde iki grup arasında ilk kez suç davranışı yaşı

bakımından anlamlı bir fark gözlenmemiştir (Rodriguez ve ark., 2011). Buradan yola çıkılarak suç davranışında bulunan bireylerin çocukları ve kardeşlerine yönelik koruyucu ve önleyici çeşitli düzenlemeler yapılmasının suç davranışının aile üyeleri arasında bulaşmasını ve kuşaklar arası geçişini engelleyebileceği düşünülmektedir.

Farklı ülkelerde gerçekleştirilmiş olan araştırmalar ilk kez suç davranışında bulunan kişilerin, yineleyen suç davranışında bulunan kişilere göre ilk kez suç davranışında bulunma yaşının daha büyük olduğunu göstermektedir (Cale ve ark., 2010; Ravanoğlu, 2018; Rodriguez ve ark., 2011; van Koppen, 2018). Türkiye'deki ceza infaz kurumlarında gerçekleştirilen bu çalışmada da yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışında bulunan erkek yetişkinlerde ilk suç davranışının 18 yaş öncesinde gerçekleşme oranı diğer gruptan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, davranış tercihlerinin ve alışkanlıkların yerleştiği çocukluk ve ergenlik döneminin suç davranışının süregelenleşmesi açısından önemli olabileceğine işaret etmektedir. McGee ve Farrington (2010) İngiltere'de gerçekleştirdiği araştırmada 21 yaşından önce suç davranışında bulunan erkek bireylerin yineleyen suç davranışında bulunmaya daha eğilimli olduğunu ifade etmiştir. Buradan yola çıkarak çocuklar ve ergenlerin suça sürüklenme tehlikesinin yüksek olduğu bölgelerde ulusal ve yerel yönetimlerin önleyici çalışmalar yapmasının bir gereklilik olduğu söylenebilir.

4.2.3. Psikososyal Değişkenlerin Suç Yinelenme Durumu Açısından Değerlendirilmesi

Bu bölümde bireyin dürüstlük düzeyi, tasarlama becerisi, çeşitli tutum, düşünce, beklenti ve algıları, alkol/madde kullanımı gibi yapılara ilişkin mevcut tez çalışmasında elde edilen bulgular alan yazın ışığında yorumlanıp tartışılmıştır.

Alkol ve madde kullanımı bilinçte yarattığı değişikliklerle bireyin dikkat, karar verme, değerlendirme gibi davranışla ilgili pek çok bilişsel becerisini olumsuz etkilemektedir. Bu olumsuz sonuçlar bireyin olumsuz ve tehlikeli davranışlarda ve suç eyleminde bulunmasına kadar gidebilmektedir. Şiddet suçları, konuta yönelik suçlar (hırsızlık gibi) ve bağımlılık yapıcı madde ticareti suçunun nedenleri arasında alkol ve madde kullanımı görülmektedir (Johnson, Pagano, Lee ve Post, 2018). Vasiljevic, Öjehagen ve Andersson (2017) İsveç'te yürüttüğü çalışmada yineleyen suç grubunda sorunlu madde

kullanım oranının daha yüksek olduğu, sorunlu alkol kullanım oranı açısından anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Çalışmalar alkol ve madde kullanım bozukluğunun yeniden fiziksel şiddet suçu davranışını yordadığını ortaya koymaktadır (Cale ve ark., 2010; Caudy ve ark., 2015; Collins, 2010; Fazel ve ark., 2019). Mevcut çalışmada da ilk kez fiziksel şiddet suçu davranışında bulunan grupta alkol ve madde kullanım oranı diğer gruptan anlamlı olarak düşük bulunmuştur. Alan yazınla tutarlılık gösteren bu bulgu ülkemizde alkol/madde kullanımını azaltacak ve alkol/madde kullanım öyküsü olan hükümlü bireylerin etkili bilimsel iyileştirme yöntemlerini içeren tedavi programlarına katılımlarını sağlayacak yasal ve kurumsal düzenlemelerin yapılmasının gerekliliğine işaret etmektedir.

Dürtüsellik özellikle fiziksel ve cinsel saldırı davranışıyla ilişkili bulunan bir yapıdır (Blackburn ve Coid, 1998; Craig, Browne, Beech ve Stringer, 2004; Swogger, Walsh, Christie, Priddy ve Conner, 2015). İsveç'te açık ve kapalı CİK'lerde bulunan hükümlü bireylerle yapılmış olan bir çalışmada yineleyen suç davranışında bulunan bireylerde dürtüsellik düzeyi ilk kez suç davranışında bulunan gruptan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (Vasiljevic ve ark., 2017) Şiddet suçundan hükümlü bireylerde dürtüsellik düzeyi salıverildikten 2 yıl sonraki suç davranışını yordamazken, 5 ve 10 yıl sonraki suç davranışını yordamaktadır (Craig ve ark., 2004). Swogger ve ark. (2015) tasarlanmış şiddetin yineleyen suç davranışını yordadığı, ancak dürtüsel davranışın yordamadığı bulgusuna ulaşmıştır. Bu çalışmada da yineleyen suç grubunda tasarlama becerisi diğer gruptan daha düşük bulunmuştur. Yineleyen suç grubunda genel olarak tasarlama becerisinin daha düşük olması sorunlar karşısında tasarlayarak çözüm üretebilmesini olumsuz etkiliyor olabilir. Bir diğer olası açıklama ise, yineleyen suç grubunun tasarlama becerisi daha düşük olduğundan suç davranışını ve sonrasını iyi tasarlayamadığı için güvenlik güçeri tarafından daha kolay yakalanıyor olabilir. Ayrıca yineleyen suç grubu bu çalışmada daha yüksek antisosyal niyete sahip bulunmuştur. Antisosyal niyetin yüksek ve tasarlama becerisinin düşük olması şiddet davranışının yinelenmesine zemin hazırlıyor olabilir. Meijers ve ark. (2017) şiddet suçundan hükümlü olan ve şiddet dışında bir suçtan hükümlü olan bireylerde tasarlama yeteneğinin yineleyen suç davranışıyla negatif yönde ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Alan yazındaki bu çelişki adı geçen araştırmacıların ölçme aracı olarak nöropsikolojik test kullanırken bu çalışma dâhil olmak üzere alan yazında öz bildirim ölçekleri kullanılmasından kaynaklanıyor olabilir. İleride yapılacak araştırmalarda hem nöropsikolojik testler hem de öz bildirim ölçekleri

kullanılarak yapılacak analizlerle değerlendirilmesi çelişkinin anlaşılması açısından yararlı olacaktır.

Psikopati ve antisosyal düşünce, niyet ve eğilim suç davranışı araştırılırken en çok incelenen değişkenler arasındadır. Farklı dönemlerde, farklı örneklerle yapılmış pek çok araştırma antisosyal düşünce, biliş, tutum, niyet ve eğilimin yineleyen suç davranışıyla ilişkili olduğunu göstermektedir (Blackburn ve Coid, 1998; Gonsalves, Scalora ve Huss, 2009; Grieger ve Hosser, 2014; Wooditch ve ark., 2014). Tez çalışmasında elde edilen sonuçlara bakıldığında yineleyen grubun antisosyal niyet, şiddete yönelik olumlu tutum puanlarının diğer gruptan anlamlı olarak yüksek olduğu saptanmıştır. Uluslararası alan yazınla tutarlılık gösteren bu bulgu ışığında hükümlü bireylerin antisosyal içerikli niyet, tutum ve davranışlarını azaltmaya yönelik müdahaleler yapılmasının ve saliverilme, iyi hal kararı gibi konularda bu yapıların ölçülmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Suçu destekleyen düşünceler bireyin suç davranışını haklı göstermek ve desteklemek için kullandığı, antisosyal bilişin temel ögesi olan tutumlar, inançlar ve bahanelerdir (Walters, 2012). Urbaniok, Endrass, Rossegger ve Noll (2007) İsviçre’de gerçekleştirdiği çalışmada psikopati puanlarındaki artışın yeniden fiziksel şiddet suçundan tutuklanma olasılığını %127 arttırdığı gözlenmiştir. Collins (2010) yineleyen şiddet suçu davranışında bulunan grubun antisosyal davranış düzeyinin diğer gruptan anlamlı olarak yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bu çalışmada ise yineleyen grubun şiddeti kişiler arası ilişkilerde baskı oluşturma ve suç davranışında bulunmayı bir hak olarak kabul etme eğilimi diğer gruptan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Bu bulgular dikkate alındığında hükümlü bireylerin bu tür suçu destekleyen inanç ve tutumlarına yönelik bireysel ve grup müdahalelerinin yapılması ve salverilme öncesinde bu yapıların mutlaka değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Sosyal destek aile, yakın ilişki, arkadaşlar gibi pek çok farklı bireyi kapsar ve birey tarafından olumlu, olumsuz veya hem olumlu hem olumsuz olarak yorumlanabilen bir yapıdır (Kras, 2019). Aile ve arkadaşlardan gelen sosyal destek yeniden suç davranışında bulunma olasılığını anlamlı olarak azaltmaktadır (Mowen ve Boman, 2018), Bu nedenle CİK’teki bireylerin dışarıdaki kişilerle temasını ölçen nesnel, resmi kayıtların yanı sıra bireyin bu sosyal desteği nasıl algıladığını da değerlendirmek yararlı

olmaktadır. Tez çalışması kapsamında elde edilen bulgular ilk kez fiziksel şiddet suçu grubunun aileden ve arkadaştan algıladığı sosyal desteğin diğer gruptan anlamlı olarak yüksek olduğunu işaret etmektedir. Türkiye’de aynı ölçek kullanılarak farklı suç gruplarını kapsayan bireylerle yapılmış olan bir çalışmada da kısmen benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Çıvgın, 2015). Adı geçen çalışmada ilk kez CİK’e girenlerin arkadaştan ve özel kişiden algıladıkları sosyal destek daha yüksek bulunmuştur. Yakın dönemde Özkan’ın (2018) yine aynı ölçeği kullanarak farklı suç gruplarıyla yürüttüğü çalışmada ilk kez CİK’e girmiş olan grubun arkadaştan algıladığı sosyal destek ve algılanan sosyal destek toplam puanı birden fazla kez CİK’e girmiş olan gruptan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Ward ve Stewart (2003) her suç türü için ayrı kriminolojik etkenlerin belirlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bakış açısıyla araştırma bulgularındaki farklılığın daha net anlaşılabilmesi için her suç türünün ayrı ayrı değerlendirildiği araştırmaların yürütülmesinin alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tez çalışması kapsamında bireyin ailesinden, yaşamındaki özel kişiden ve arkadaşlarından gelen sosyal desteğe ilişkin algısı değerlendirilmiştir. Oysa hükümlü bireylerin ceza infaz sürecine ve salıverilme sonrası yaşama uyumunda ceza infaz kurumu ve denetimli serbestlik çalışanları önemli katkılar sağlayabilmektedir. Chamberlain, Gricius, Wallace, Borjas ve Ware (2018) koşullu salıverilmiş bireylerle yürütmüş olduğu çalışmada ayda en az 1 kez koşullu salıverme (denetimli serbestlik) görevlisiyle görüşmenin ve görevliyle destekleyici bir bağ kurulduğu algısının yineleyen suç davranışını anlamlı düzeyde azalttığı gözlenmiştir. Bu bulgudan yola çıkarak hükümlü bireylerle en fazla iletişim içinde olan infaz ve koruma memuru ile denetimli serbestlik görevlilerinden algılanan desteğin nicelik ve niteliğinin ileriki çalışmalarda incelenmesinin yararlı olacağına işaret etmektedir.

Bireylerin ilk kez suç davranışında bulunma ve bu davranışı sürdürmelerinde içinde buldukları ve ait hissettikleri çevrenin de etkisi olabilmektedir. Pek çok çalışma yineleyen suç davranışıyla arkadaş/tanıdıklar arasında suç davranışında bulunmuş kişi sayısı arasında pozitif yönde ilişkiye ulaşmıştır (Boduszek, Adamson, Shevlin, Hyland ve Dhingra, 2014; Folk, Mashek, Tangney, Stuewig ve Moore, 2016; Mowen ve Boman, 2018; Topses, 2013). Mevcut tez çalışmasında da yineleyen grubun suç davranışında bulunmuş arkadaş sayısı diğerlerinden anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Bulgular arasında dikkat çeken bir diğer nokta, yineleyen grubun suç davranışında bulunmuş

kişilerle ilişkilere daha olumlu baktığı gözlenmiştir. Alan yazın ve tez bulguları göz önüne alındığında, Whited ve ark. (2017) belirttiği gibi hükümlü bireylere sunulan psikososyal müdahalelerde suçla ilişkili çevrelerini değerlendirme ve azaltma becerilerini geliştirmek de önemli bir ögeyi oluşturmaktadır.

4.2.4. Ceza İnfaz Kurumuna İlişkin Değişkenlerin Suç Yinelenme Durumu Açısından Değerlendirilmesi

T/H birey için ziyaret, CİK yaşamıyla dış dünya arasındaki nadir bir bağlantıyı simgeler; bu, toplumsal ağlarla bağları korumak, geliştirmek veya sürdürmek için bazı yetenekler sağlar. Nitel çalışmalar, ziyaretlerin T/H bireyde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir (Cochran, 2013). Cochran (2013) ile Duwe ve Clark (2013) yakın ziyaretinin yeniden suç davranışını yordama düzeyini araştırdıkları çalışmalarında hiç ziyaretçisi gelmeyen grubun en yüksek tehlike grubunda olduğunu, hapis süresi boyunca düzenli olarak ziyaretçisi gelenlerin en düşük tehlike grubunda olduğunu belirtmektedir. Saliverilmeye yakın dönemde yapılan ziyaretlerin yeniden suç davranışında bulunma olasılığını azalttığı bilinmektedir (Bales ve Mears, 2008; Duwe ve Clark, 2013). Telefonla görüşme sıklığı açısından açık CİK'te gruplar arasında anlamlı bir fark gözlenmezken, kapalı CİK'te yineleyen suç grubunda telefonla görüşen kişi oranı anlamlı olarak düşük bulunmuştur. Bu durumun olası açıklaması açık CİK'teki tüm hükümlü bireylerin iyi hal koşulunu sağlamış (kurum kurallarına uyan, verilen görevleri yerine getiren ve etkinliklere katılan) olmasından dolayı dışarıdaki yakınlarıyla da daha iyi bir ilişki içinde olmaları ve saliverilmelerine daha az kaldığı için hem kendileri hem de yakınları ile daha olumlu ve güçlü bir ilişki sürdürüyor olabilir. Ancak bu denencelerin sınanması için ileriki çalışmalarda açık ve kapalı CİK'teki bireylerin uyum düzeylerinin karşılaştırılması ve hükümlü bireyin yakınlarından da bilgi toplanması yararlı olacaktır. Ayrıca yeni saliverilen hükümlü bireyler genellikle saliverilme sonrası yaşama hazırlıklı değildir. Aile ve arkadaşlar hükümlü bireyin işsizlik, borçlar, evsizlik gibi sorunların üstesinden gelmesinde yardımcı olabilir (Duwe ve Clark, 2013). Bu nedenle CİK'teki bireylerle yakınları arasındaki bağın korunması ve sağlıklı bir ilişkinin sürdürülebilmesi için iki tarafa yönelik rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sunulması yararlı olacaktır.

CİK'lerdeki tutuklu/hükümlü bireylere sunulacak psikososyal ve eğitim etkinlikleri T. C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı 27.07.2007 tarih ve 46/1 sayılı genelgeyle tanımlanmıştır. Genelge gereği kuruma yeni gelen, psikososyal

yardım birimi veya diğer birimlerin gerekli gördüğü durumların yanı sıra T/H'nin yazılı dilekçesi doğrultusunda da psikososyal birimden bir uzman (psikolog veya sosyal çalışmacı) T/H ile bireysel görüşme yapmaktadır. Çalışma kapsamında katılımcılara ilk görüşme dışında psikososyal birimle görüşüp görüşmediği, görüştüyse görüşmenin nedeni (psikolojik sorunlar, aile sorunları, salıverilmeyle ilgili konular, kurs/atölye çalışmalarına veya diğer konular) sorulmuştur. Salıverilmeyle ilgili konular ve diğer konular hakkında psikososyal birimle görüşme oranı için gruplar arasında anlamlı fark gözlenmezken; yineleyen suç grubunda aile sorunları nedeniyle psikososyal birimle görüşme oranı daha yüksek bulunmuştur. Yineleyen suç grubunun genel uyum sorunları ve ailelerinin bireyin değişeceğine ilişkin umutlarının azalması nedeniyle aile sorunları konusunda uzman yardımına başvuruyor olabilirler. Naser ve La Vigne (2008) CİK'e alınan bireylerin aileleriyle ilgili beklentilerinde yapay bir artış olabileceğinden bahsetmektedir. Ziyaretçi gelme sıklıkları açısından iki grup arasında anlamlı bir fark gözlenmemesi yukarıda değinilen noktayı destekler niteliktedir. Örneklemimizde katılımcıların da çeşitli konulardaki (parasal, ziyaret vb.) beklentileriyle ailenin sağlayabildikleri arasında bir uyumsuzluk olabileceği ve bireyleri bu konuda yardım almaya yönlendiriyor olabilir.

Psikososyal birimle görüşme nedenlerinden bir diğeri olan kurs/atölye çalışmalarlarıyla ilgili, ilk kez suç davranışında bulunmuş grubun psikososyal birimle görüşme oranı daha yüksek bulunmuştur. İlk kez bu suçtan dolayı CİK'e giren grup olağan yaşamdan kopmamak, CİK ortamının olumsuz koşullarından (daha olumsuz davranış ve düşünceleri olan bireylerle aynı ortamı daha az paylaşmak gibi) olabildiğince uzaklaşmak için böyle bir çaba içinde oluyor olabilir. Aktarılan denencelerin sınanabilmesi için daha ayrıntılı sorular ve nitel değerlendirme yöntemlerine başvurmak konunun daha kapsamlı anlaşılabilmesi için değerli katkılar sunacaktır.

Ceza infaz kurumlarında T/H'lerin uyması gereken kurallar ve uyulmaması durumunda verilecek cezalar Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'la belirlenmiştir. Kanunda geçen bu kurallar kurum işleyişinin sağlıklı bir şekilde yerine getirilmesini sağlarken, bir yandan da bireyin kurallara uyma becerisini sınamaktadır. Bu kurallara uymayarak ilgili kanun kapsamında disiplin cezası alan bireyler iyi hal durumunu 6 ay süreyle bozmuş kabul edilmekte ve bu süre içerisinde koşullu salıverilme süresi gelmiş olsa bile koşullu salıverilmemektedir. Salıverilme sonrası yaşama geçiş için bir ölçüt

olarak kabul edilen bu uygulamanın hükümlü bireyler üzerinde bir caydırıcı olduğu bilinmektedir. Mevcut çalışmanın bulguları yineleyen fiziksel şiddet suçu davranışında bulunan grupta disiplin cezası alma oranının ve alınan disiplin cezası sayısının ilk kez suç davranışında bulunan gruptan anlamlı olarak yüksek olduğunu işaret etmektedir. Bu da dışsal denetimin ve yaptırımların her zaman yeterli olmadığı özellikle yineleyen şekilde aynı olumsuz davranışı gösteren bireylerde farklı müdahale yöntemleriyle (bireysel/grup terapileri, psikodrama gibi) özdenetim becerilerini geliştirmelerinde yardımcı olunması gerektiğini göstermektedir.

4.2.5. Yordama Analizlerinin Değerlendirilmesi

Kurumlar ve politika geliştiriciler geleceği öngörmeyi ve gerekli hazırlıkları yapmayı önemsemektedirler. Bu noktada bilimsel araştırmalarla yapılan yordama çalışmaları değerli bilgiler sunmakta ve toplumu ilgilendiren konulara ışık tutabilmektedir. Bu tez çalışmasında boylamsal veri toplanamaması nedeniyle tam bir yordamadan söz edilemese de geriye dönük toplanan verilerle yapılan regresyon analizlerini değerlendirmenin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Hükümlü bireyin yineleyen suç davranışında bulunup bulunmadığını yordamak için yapılan analizlerde pek çok demografik ve psikososyal değişkenle yineleyen suç davranışı arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiş, ancak sadece suçla ilişkili bazı sabit değişkenlerin (ilk kez suç davranışında bulunma yaşı, toplam suç sayısı gibi) anlamlı yordayıcılar olduğu saptanmıştır. Bu bulgu suç davranışının hiç ortaya çıkmamasını sağlamanın ve yinelenmesini önleyecek düzenlemelerin gerekliliğinin altına bir kez daha çizmektedir. Ancak daha geçerli ve güvenilir sonuçlar elde edebilmek için ülkemizde de boylamsal çalışmalar yapılması bir zorunluluktur.

Yineleyen suç davranışıyla ilişkili değişkenler olan antisosyal niyet, sıkışıklık ve heyecan arayışının bağımsız değişken, suçu destekleyen düşünce örüntülerinin ise aracı değişken olarak girildiği çoklu aracılık etkisi analizleri yapılmıştır. Değerlendirme sonuçlarında heyecan arayışla yineleyen suç arasındaki ilişkide güç yönelimi anlamlı bir aracılığa sahiptir. Heyecan verici davranışlarda bulunmayı daha fazla tercih eden bireylerin başkaları üzerinde daha fazla güç kullanmak istemesine yol açarak fiziksel şiddete başvurma olasılığını arttıran ortam ve durumlarla karşılaşabilir. Bunun

sonucu olarak birey doğrudan, amaçlı bir şekilde fiziksel şiddet davranışında bulunmayı tasarlamadan, bu tür davranışlara sürükleniyor olabilir. Nitekim suçu gerekçelendirme ve hak tanımının aracı etkisinin anlamlı bulunmamış olması bu açıklamayı destekler niteliktedir.

CİK'ten toplumsal yaşama geçiş yapacak bireylerin salıverilme sonrası yaşamla ilgili düşünce, beklenti ve kaygıları üzerinde çalışılması ve irdelenmesi gereken önemli konulardan bir diğeridir. Bu doğrultuda yapılan regresyon analizlerini sonuçlarına bakıldığında bireyin salıverilme sonrası karşılaşılabileceği zorluklarla başa çıkmada kendine ve çevresine olan güvenini aileden algılanan sosyal destek ve güç yönelimi yordamaktadır. Bireyin ailesine ilişkin şu anki sosyal destek algısı daha önce gerçekleştirdiği olumsuz davranıştan dolayı ailesinin onu terk etmediğine ve olası zorluklarla başa çıkabileceğine ilişkin inancını artırıyor olabilir. Ayrıca başkaları üzerinde güç kullanmada başarılı olmaya daha istekli olan bireyler toplum içerisinde uygunsuz biçim ve yerlerde bu isteklerini karşılamaya çalışacağına ilişkin bir öngörüyle daha düşük başa çıkma güveni bildiriyor olabilir.

Tez çalışmasının bulgularına göre salıverilme sonrası uyumla ilgili daha fazla sorun yaşanacağı beklentisi bireyin disiplin cezası sayısı, heyecan arayışı ve suçla ilişkili çevreye yönelik tutumu tarafından yordanmaktadır. Daha önce belirtildiği gibi CİK kurallarına ve yaşamına uyum bir tür toplum yaşamının ön denemesi olarak düşünülürse daha fazla disiplin cezası alan bireyler salıverilme sonrası uyumda da sorunlar yaşayacağını düşünüyor olabilir. Bireyler, tehlikeli ortam ve durumlara sokan heyecan arama eğilimi ve suçla ilişkili çevreye karşı olumlu bir tutuma sahip olmanın yeniden suça sürükleyebileceğine ama bunu engelleyemeyeceğine ilişkin bir yargı taşıyor olabilir.

Salıverilme sonrasıyla ilgili bulgular tartışılırken ortaya konan açıklamaların ileriki araştırmalarda sınanması salıverilme öncesi ve sonrası sunulacak hizmetlerin oluşturulmasında ışık tutacaktır. Örneğin, ceza infaz sürecinde (CİK ve DS) bireylerin sosyal destek algılarını gerçekçi bir şekilde güçlendirmek ve güç yönelimi eğilimlerini sağlıklı bir düzeye çekmenin salıverilme sonrası başarıda etkili bir yöntem olabileceği düşünülmektedir.

4.3. TEZ ÇALIŞMASININ SINIRLILIKLARI VE GELECEKTE YÜRÜTÜLECEK ÇALIŞMALAR İÇİN ÖNERİLER

Ulusal ve uluslararası alan yazına katkıları olabileceği düşünülen bu çalışmanın pek çok çalışmada olduğu gibi çeşitli noktalarda sınırlılıkları bulunmaktadır. Tez çalışmasının bulguları değerlendirilirken bu sınırlılıkların dikkate alınması önerilmektedir.

Ölçek uyarlama çalışmasının örnekleme ilişkin sınırlılıklara bakıldığında örneklemin Ankara'daki bir üniversite ve iki farklı CİK'teki bireylerden oluşmasıdır. Ankara gerek Türkiye'nin merkez konumunda bulunması gerekse Türkiye'nin ikinci en büyük büyükşehir olması nedenleriyle çok kültürlü bir yapıya sahip olmakla birlikte Türk toplumunu tam anlamıyla temsil ettiğini ifade etmek yanlış olacaktır. Üniversite öğrencilerinin yaklaşık %90'ı, CİK'teki bireylerin ise yaklaşık %80'i çalışmaya katılmayı kabul etmiştir. Ayrıca CİK grubunda görme sorunu ve/veya okuma-yazma bilmemek/güçlüğü gibi nedenlerle de bazı bireyler gönüllü oldukları halde çalışmaya alınamamıştır. Bu durumun da sonuçlar üzerinde bir yanlılık yaratabileceği göz ardı edilmemelidir. Çalışmanın olanakları nedeniyle eğitim durumunu denklemlenecek bir örnekleme ulaşılamadığından üniversite grubunun tamamının lise mezunuyken hükümlü bireylerin yaklaşık yarısının (%51.5) ortaokul mezunu olması eğitim düzeyi açısından denliğin sağlanamadığına işaret etmektedir. İleriki çalışmalarda ulusal temsiliyeti daha iyi sağlayabilmek için diğer illeri de kapsayan ve yeterli sayıda kadın katılımcının dâhil edilerek yeni geçerlik-güvenilirlik çalışmalarının yapılması yararlı olacaktır.

Ana çalışma olarak tanımlanan, fiziksel şiddet suçundan ilk kez ve yineleyen şekilde hapis cezası infaz eden yetişkin erkek bireylerin karşılaştırılması ve incelenmesini amaçlayan aşamada örneklem ve ölçme araçlarıyla ilgili bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. Katılımcılar sadece Batı Karadeniz ve İç Aandolu'daki CİK'lerde bulunan, eş/akraba/çocuk dışındaki bir kişiyi hedef almış, kasten yaralama, öldürme girişimi veya öldürme suçundan hapis cezası infaz eden, ağır bir psikiyatrik sorunu olmayan erkek yetişkinlerden oluşmaktadır. Gelecekte yürütülecek çalışmalarda kadın ve 18 yaş altındaki hükümlü bireylerin, eş/akraba/çocuğu hedef almış, ağır psikiyatrik sorunu olan bireylerin de ele alınması karşılaştırmalı değerlendirmeler yapılmasına ve etkili ulusal suç önleme politikalarının belirlenmesine katkı sağlayacaktır.

Ölçek kullanılarak yürütülen çalışmalarda ölçme araçlarının katılımcılara uygun olması geçerli ve güvenilir bilgilere ulaşabilmek açısından önemlidir. Tez çalışmasında kullanılan SYTİÖ, TSGBÖ ve SDDÖ hükümlü bireylerin kullanımı için geliştirilmiş ve adı geçen örneklerde geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ölçeklerdir. Uygulamalar sırasında UPPS DDÖ'deki bazı maddelerin ("8. Madde "İhtiyatlı biriyimdir."; 27. Madde "Su kayağı yapmaktan keyif alabilirim."; 34. Madde "Hava tüpü olmadan dalış yapmak hoşuma gidebilir.") özellikle düşük eğitim düzeyindeki hükümlü bireyler tarafından boş bırakıldığı ve araştırmacıyı o maddenin anlamının sorulduğu gözlenmiştir. Bu bakımdan gelecekte ceza infaz kurumu örneklemini için daha uygun ölçme araçlarının geliştirilmesi ve/veya Türkçeye uyarlanması yapılacak çalışmaların gücünü arttıracaktır.

Tez çalışmasında elde edilen verilerin neredeyse tamamı hükümlü bireylerin öz bildirimine dayalı olarak derlenmiştir. Suç öyküsü, disiplin cezası sayısı, kursa katılım gibi konularda öz bildirim yanı sıra resmi kayıtlardan da yararlanılması hem daha gerçekçi değerlendirmeler yapılabilmesine hem de hükümlü bireylerin öz bildiriyle resmi kayıtlar arasındaki tutarlılık düzeyinin sınanmasına olanak sağlayacaktır.

Açık ve kapalı CİK'lerdeki hükümlü bireylerle yürütülmüş olan bu çalışmanın fiziksel şiddet suçu gibi özgül bir suç grubunu örneklem olarak alması üstün ve ayırt edici bir yanı olmakla birlikte, kesitsel olması önemli bir sınırlılığıdır. Ulusal alan yazın tarandığında suç davranışını ve hükümlü bireyleri ele alan boylamsal bir çalışmaya ne yazık ki rastlanamamıştır. Oysa yurt dışında gerçekleştirilmiş olan pek çok çalışma boylamsal desende yürütülerek hükümlü bireylerin grek kurum içi gerek salıverilme sonrası bilişleri, tutumları ve davranışları öz bildirim ölçümleri ve resmi kayıtlarla izlenmekte ve değerlendirilmektedir (Hart ve ark., 1988; Olver ve Wong, 2015; Walters ve Lowenkamp, 2016). Suçun önlenmesi için gerekli ve değerli olan boylamsal çalışmaların ülkemizde de yürütülmesi büyük önem taşımaktadır.

Veri toplama sürecinde gözlemlenen durumlardan önemli olduğu düşünülenleri burada paylaşmanın gelecekte yürütülecek araştırma ve uygulamalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bazı hükümlü bireyler ölçek doldururken veya ölçekleri teslim ederken araştırmacıya ölçeklerle ilgili geri bildirimde bulunmuştur. Bir katılımcı ölçeklerde okuduğu bazı ifadelerin daha önce hiç aklına gelmediğini, bu açıdan yararlı bir çalışma olduğunu belirtmiştir. Bir diğer katılımcı ise, ilk kez çok seçenekli (Likert) bir şey yaptığını,

bu yüzden zaman zaman zorlandığını ifade etmiştir. Bu geri bildirim göstermektedir, geçerli ve güvenilir ölçme araçlarıyla çalışmalar yapılması bireylere hem farklı bakış açıları katabilme hem de tepkilerde esnek olabilme (siyah-beyaz düşünme) becerisi geliştirme olasılığına sahiptir.

Paylaşılmasında yarar olacağı düşünülen bir diğer gözlem, kapalı CİK'te yapılan bir uygulamada okuma güçlüğü çeken orta yaşlı bir katılımcıya infaz ve koruma memuru "İstersen ben sana okuyayım. Sen söyle, ben işaretlerim." şeklinde bir yaklaşımla yardımda bulunmuştur. İyileştirme sürecinin önemli bir parçası olan görevli-hükümlü ilişkisini bozmamak için, doldurulan ölçek seti kayıp veri olmasına karşın, araştırmacı müdahale etmemiştir.

KAYNAKÇA

- Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği (2012). T. C. Resmi Gazete, 28399, 2 Eylül 2012.
- Ammerman, B. A., Kleiman, E. M., Uyeji, L. L., Knorr, A. C. ve McCloskey, M. S. (2015). Suicidal and violent behavior: The role of anger, emotion dysregulation, and impulsivity. *Personality and Individual Differences*, 79, 57-62. doi:10.1016/j.paid.2015.01.044
- Anda, R. F., Felitti, V. J., Bremner, J. D., Walker, J. D., Whitfield, C., Perry, B. D., . . . Giles, W. H. (2006). The enduring effects of abuse and related adverse experiences in childhood. A convergence of evidence from neurobiology and epidemiology. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*, 256(3), 174-186. doi:10.1007/s00406-005-0624-4
- Andersen, S. H., Andersen, L. H. ve Skov, P. E. (2015). Effect of marriage and spousal criminality on recidivism. *Journal of Marriage and Family*, 77(2), 496-509. doi:10.1111/jomf.12176
- Andrews, D. A. ve Bonta, J. (2010). The psychology of criminal conduct *The psychology of criminal conduct* (s. 60). New York: Lexis Nexis/Anderson Pub.
- Ataseven, C. (2006). *Suçta etki eden sosyal faktörler*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Atkin-Plunk, C. A. ve Armstrong, G. S. (2018). Disentangling the relationship between social ties, prison visitation, and recidivism. *Criminal Justice and Behavior*, 45(10), 1507-1526. doi:10.1177/0093854818772320
- Baglivio, M. T., Wolff, K. T., Epps, N. ve Nelson, R. (2017). Predicting adverse childhood experiences: The importance of neighborhood context in youth trauma among

delinquent youth. *Crime & Delinquency*, 63(2), 166-188.
doi:10.1177/0011128715570628

Baglivio, M. T., Wolff, K. T., Piquero, A. R., DeLisi, M. ve Vaughn, M. G. (2017). Multiple pathways to juvenile recidivism: examining parental drug and mental health problems, and markers of neuropsychological deficits among serious juvenile offenders. *Criminal Justice and Behavior*, 44(8), 1009-1029.
doi:10.1177/0093854817714810

Bales, W. D. ve Mears, D. P. (2008). Inmate social ties and the transition to society: Does visitation reduce recidivism? *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 45(3), 287-321.

Banse, R., Koppehele-Gossel, J., Kistemaker, L. M., Werner, V. A. ve Schmidt, A. F. (2013). Pro-criminal attitudes, intervention, and recidivism. *Aggression and Violent Behavior*, 18(6), 673-685. doi:10.1016/j.avb.2013.07.024

Baron, R. M. ve Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173.

Berkowitz, L. (1989). Frustration-aggression hypothesis: Examination and reformulation. *Psychological Bulletin*, 106(1), 59-73.

Bhutta, M. H., Wormith, J. S. ve Zidenberg, A. M. (2019). Assessing the relationship between religiosity and recidivism among adult probationers in Pakistan. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 63(5), 752-780. doi:10.1177/0306624X18808674

Birgden, A. (2008). Offender rehabilitation: A normative framework for forensic psychologists. *Psychiatry, Psychology and Law*, 15(3), 450-468.

- Blackburn, R. ve Coid, J. W. (1998). Psychopathy and the dimensions of personality disorder in violent offenders. *Personality and Individual Differences*, 25(1), 129-145. doi:Doi 10.1016/S0191-8869(98)00027-0
- Boduszek, D., Adamson, G., Shevlin, M., Hyland, P. ve Dhingra, K. (2014). Psychosociological investigation of criminal behaviour within a prison sample using retrospective data. *The Howard Journal of Criminal Justice*, 53(1), 31-48.
- Brent, W. R., Kate, E. W. ve Wolfgang, V. (2006). Patterns of mean-level change in personality traits across the life course: a meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological Bulletin*, 132(1), 1-25.
- Brownfield, D. ve Sorenson, A. M. (1994). Sibship size and sibling delinquency. *Deviant Behavior*, 15(1), 45-61. doi:Doi 10.1080/01639625.1994.9967957
- Cale, J., Plecas, D., Cohen, I. M. ve Fortier, S. (2010). An exploratory analysis of factors associated with repeat homicide in Canada. *Homicide Studies*, 14(2), 159-180. doi:10.1177/1088767910362857
- Caudy, M. S., Durso, J. M. ve Taxman, F. S. (2013). How well do dynamic needs predict recidivism? Implications for risk assessment and risk reduction. *Journal of Criminal Justice*, 41(6), 458-466.
- Caudy, M. S., Folk, J. B., Stuewig, J. B., Wooditch, A., Martinez, A., Maass, S., . . . Taxman, F. S. (2015). Does substance misuse moderate the relationship between criminal thinking and recidivism? *Journal of Criminal Justice*, 43(1), 12-19. doi:10.1016/j.jcrimjus.2014.11.001
- Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Tüzük (2006). T. C. Resmi Gazete, 10218, 6 Nisan 2006.
- Chamberlain, A. W., Gricius, M., Wallace, D. M., Borjas, D. ve Ware, V. M. (2018). Parolee-Parole officer rapport: Does it impact recidivism? *International Journal of*

Offender Therapy and Comparative Criminology, 62(11), 3581-3602.
doi:10.1177/0306624X17741593

Chamorro, J., Bernardi, S., Potenza, M. N., Grant, J. E., Marsh, R., Wang, S. ve Blanco, C. (2012). Impulsivity in the general population: a national study. *Journal of Psychiatric Research*, 46(8), 994-1001. doi:10.1016/j.jpsychires.2012.04.023

Cochran, J. C. (2013). Breaches in the wall: the imprisonment, social support and recidivism. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 51(2), 200-229. doi:10.1177/0022427813497963

Cohen, Z. P. (2014). *Fiziksel ve sözel şiddet davranışı ile öfke düzeyi ve dürtüsellik arasındaki ilişkinin irdelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Collins, R. E. (2010). The effect of gender on violent and nonviolent recidivism: A meta-analysis. *Journal of Criminal Justice*, 38(4), 675-684. doi:10.1016/j.jcrimjus.2010.04.041

Contreras, L., Molina, V. ve Cano, M. D. (2011). In search of psychosocial variables linked to the recidivism in young offenders. *European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, 3(1), 77-88.

Craig, J. M., Piquero, A. R., Farrington, D. P. ve Ttofi, M. M. (2017). A little early risk goes a long bad way: Adverse childhood experiences and life-course offending in the Cambridge study. *Journal of Criminal Justice*, 53, 34-45. doi:10.1016/j.jcrimjus.2017.09.005

Craig, L. A., Browne, K. D., Beech, A. ve Stringer, I. (2004). Personality characteristics associated with reconviction in sexual and violent offenders. *Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 15(3), 532-551. doi:10.1080/14789940412331270726

- Çıvgın, U. (2015). *Hükümlülerin suç ve kaldıkları cezaevleri türüne göre ruh sağlıklarının, psikolojik başatme ve psikolojik dayanıklılıklarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gediz Üniversitesi, İzmir.
- Davis, C., Bahr, S. J. ve Ward, C. (2013). The process of offender reintegration: Perceptions of what helps prisoners reenter society. *Criminology & Criminal Justice*, 13(4), 446-469.
- Dhami, M. K., Mandel, D. R., Loewenstein, G. ve Ayton, P. (2006). Prisoners' positive illusions of their post-release success. *Law and human behavior*, 30(6), 631-647.
- Dickson, S. R., Polaschek, D. L. ve Casey, A. R. (2013). Can the quality of high-risk violent prisoners' release plans predict recidivism following intensive rehabilitation? A comparison with risk assessment instruments. *Psychology, Crime & Law*, 19(4), 371-389.
- Doekhie, J., Dirkzwager, A. ve Nieuwebeerta, P. (2017). Early attempts at desistance from crime: Prisoners' prerelease expectations and their postrelease criminal behavior. *Journal of Offender Rehabilitation*, 56(7), 473-493.
- Duwe, G. ve Clark, V. (2013). Blessed be the social tie that binds: The effects of prison visitation on offender recidivism. *Criminal Justice Policy Review*, 24(3), 271-296.
- Eichelsheim, V. I., Nieuwebeerta, P., Dirkzwager, A. J., Reef, J. ve De Cuyper, R. (2015). Predicting individual differences in criminal attitudes from offender characteristics: a study among Dutch prisoners. *Psychology, Crime & Law*, 21(6), 531-550. doi:10.1080/1068316x.2014.999062
- Eker, D. (2001). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktor yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12, 17-25.
- Eker, D. ve Arkar, H. (1995). Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(34), 45-55.

- Farrington, D. P., Gallagher, B., Morley, L., Ledger, R. J. ve West, D. J. (1988). Are there any successful men from criminogenic backgrounds? *Psychiatry*, 51(2), 116-130. doi:10.1080/00332747.1988.11024387
- Farrington, D. P. ve Ttofi, M. M. (2011). Protective and promotive factors in the development of offending. *Antisocial Behavior and Crime: Contributions of Developmental and Evaluation Research to Prevention and Intervention* (s. 71). Cambridge: Hogrefe.
- Fazel, S., Chang, Z., Fanshawe, T., Långström, N., Lichtenstein, P., Larsson, H. ve Mallett, S. (2016). Prediction of violent reoffending on release from prison: derivation and external validation of a scalable tool. *The Lancet Psychiatry*, 3(6), 535-543.
- Fazel, S., Wolf, A., Vazquez-Montes, M. ve Fanshawe, T. R. (2019). Prediction of violent reoffending in prisoners and individuals on probation: a Dutch validation study (OxRec). *Scientific Reports*, 9(1), 841. doi:10.1038/s41598-018-37539-x
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., . . . Marks, J. S. (2019). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *American journal of preventive medicine*, 56(6), 774-786.
- Felson, R. B. ve Lane, K. J. (2009). Social learning, sexual and physical abuse, and adult crime. *Aggress Behav*, 35(6), 489-501. doi:10.1002/ab.20322
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS, Thrid Edition*. In (pp. 273): Sage Publications.
- Folk, J. B., Mashek, D., Tangney, J., Stuewig, J. ve Moore, K. E. (2016). Connectedness to the criminal community and the community at large predicts 1-year post-

release outcomes among felony offenders. *European Journal of Social Psychology*, 46(3), 341-355. doi:10.1002/ejsp.2155

Fries, D., Rossegger, A., Endrass, J. ve Singh, J. P. (2013). The prediction of criminal recidivism using routinely available file information. *International Journal of Psychological Research*, 6(2), 8-14.

Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve İyileştirilme İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu Genelge, 27 Temmuz 2007.

Gendreau, P., Little, T. ve Goggin, C. (1996). A meta-analysis of the predictors of adult offender recidivism: What works! *Criminology*, 34(4), 575-608.

Gonsalves, V. M., Scalora, M. J. ve Huss, M. T. (2009). Prediction of recidivism using the Psychopathy Checklist—Revised and the Psychological Inventory of Criminal Thinking Styles within a forensic sample. *Criminal Justice and Behavior*, 36(7), 741-756.

Gordon, V. ve Egan, V. (2011). What self-report impulsivity measure best postdicts criminal convictions and prison breaches of discipline? *Psychology, Crime & Law*, 17(4), 305-318. doi:10.1080/10683160903203946

Grieger, L. ve Hosser, D. (2014). Which risk factors are really predictive? An analysis of Andrews and Bonta's "Central Eight" risk factors for recidivism in German youth correctional facility inmates. *Criminal Justice and Behavior*, 41(5), 613-634.

Hart, S. D., Kropp, P. R. ve Hare, R. D. (1988). Performance of male psychopaths following conditional release from prison. *Journal of consulting and clinical psychology*, 56(2), 227.

Hawkins, J. D. ve Weis, J. G. (2017). The social development model: An integrated approach to delinquency prevention *Developmental and Life-course Criminological Theories* (s. 3-27): Routledge.

- Hayes, A. F. (2017). Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach: Guilford Publications.
- Hayes, A. F. (2019). The PROCESS macro for SPSS and SAS. Retrieved from www.processmacro.org
- Hepburn, J. R. ve Griffin, M. L. (2004). The effect of social bonds on successful adjustment to probation: An event history analysis. *Criminal Justice Review*, 29(1), 46-75.
- James, M. ve Seager, J. A. (2006). Impulsivity and schemas for a hostile world: Postdictors of violent behaviour. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 50(1), 47-56.
- Johnson, B. R., Pagano, M. E., Lee, M. T. ve Post, S. G. (2018). Alone on the inside: The impact of social isolation and helping others on AOD use and criminal activity. *Youth & Society*, 50(4), 529-550. doi:10.1177/0044118X15617400
- Karaca, Ö. (2010). *Psychological problems of prisoners on the bases of their upon-release future expectations and personality characteristics: the importance of being parent and time left before release*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Kendler, K. S., Lonn, S. L., Sundquist, J. ve Sundquist, K. (2017). The role of marriage in criminal recidivism: a longitudinal and co-relative analysis. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 26(6), 655-663. doi:10.1017/S2045796016000640
- Kim, E. Y., Park, J. ve Kim, B. (2016). Type of childhood maltreatment and the risk of criminal recidivism in adult probationers: a cross-sectional study. *BMC Psychiatry*, 16, 294. doi:10.1186/s12888-016-1001-8
- Klinker Lockwood, S., Nally, J. M., Ho, T. ve Knutson, K. (2015). Racial disparities and similarities in post-release recidivism and employment among ex-prisoners with

a different level of education. *Journal of Prison Education and Reentry*, 2(1), 16-31. doi:10.15845/jperv2i1.703

Knight, K., Garner, B. R., Simpson, D. D., Morey, J. T. ve Flynn, P. M. (2006). An assessment for criminal thinking. *Crime & Delinquency*, 52(1), 159-177.

Kras, K. R. (2019). Can social support overcome the individual and structural challenges of being a sex offender? Assessing the social support-recidivism link. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 63(1), 32-54. doi:10.1177/0306624X18784191

Kroner, D. G. ve Yessine, A. K. (2013). Changing risk factors that impact recidivism: In search of mechanisms of change. *Law and human behavior*, 37(5), 321.

LeClair, D. P. ve Guarino-Ghezzi, S. (1991). Does incapacitation guarantee public safety? Lessons from the Massachusetts furlough and prerelease programs. *Justice Quarterly*, 8(1), 9-36.

Lee, S. Y. ve Villagrana, M. (2015). Differences in risk and protective factors between crossover and non-crossover youth in juvenile justice. *Children and Youth Services Review*, 58, 18-27. doi:10.1016/j.childyouth.2015.09.001

Levenson, J. S. ve Socia, K. M. (2016). Adverse childhood experiences and arrest patterns in a sample of sexual offenders. *Journal of Interpersonal Violence*, 31(10), 1883-1911. doi:10.1177/0886260515570751

Levine Coley, R., Eileen Morris, J. ve Hernandez, D. (2004). Out-of-school care and problem behavior trajectories among low-income adolescents: Individual, family, and neighborhood characteristics as added risks. *Child development*, 75(3), 948-965.

- Lichtenberger, E. ve Ogle, J. T. (2006). The collection of post-release outcome data for the evaluation of correctional education programs. *Journal of Correctional Education*, 230-238.
- Lila, M., Oliver, A., Lorenzo, M.-V. ve Catala, A. (2013). Recidivism risk assessment in intimate partner violence against women: Importance of social support. *Revista de Psicologia Social*, 28(2), 225-236.
- Loza, W. (2003). Predicting violent and nonviolent recidivism of incarcerated male offenders. *Aggression and Violent Behavior*, 8(2), 175-203.
- Mandrachia, J. T. ve Morgan, R. D. (2012). Predicting offenders' criminogenic cognitions with status variables. *Criminal Justice and Behavior*, 39(1), 5-25.
- Maniadaki, K. ve Kakouros, E. (2008). Social and mental health profiles of young male offenders in detention in Greece. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 18(4), 207-215.
- Mc Evoy, C. ve Hideg, G. (2017). *Global Violent Death*. Retrieved from Switzerland:
- McGee, T. R. ve Farrington, D. P. (2010). Are there any true adult-onset offenders? *The British journal of criminology*, 50(3), 530-549.
- Meijers, J., Harte, J. M., Meynen, G. ve Cuijpers, P. (2017). Differences in executive functioning between violent and non-violent offenders. *Psychological Medicine*, 47(10), 1784-1793. doi:10.1017/S0033291717000241
- Mills, J. F., Kroner, D. G. ve Forth, A. E. (2002). Measures of Criminal Attitudes and Associates (MCAA) development, factor structure, reliability, and validity. *Assessment*, 9(3), 240-253.

- Mowen, T. J. ve Boman, J. H. (2018). Do we have it all wrong? The protective roles of peers and criminogenic risks from family during prison reentry. *Crime & Delinquency*, 65(5), 681-704. doi:10.1177/0011128718800286
- Muentner, L., Holder, N., Burnson, C., Runion, H., Weymouth, L. ve Poehlmann-Tynan, J. (2018). Jailed parents and their young children: residential instability, homelessness, and behavior problems. *Journal of Child and Family Studies*, 28(2), 370-386. doi:10.1007/s10826-018-1265-3
- Naser, R. L. ve La Vigne, N. G. (2008). Family support in the prisoner reentry process. *Journal of Offender Rehabilitation*, 43(1), 93-106. doi:10.1300/J076v43n01_05
- Nergiz, H. ve Işıklı, S. (Baskıda). Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği Türkçe Formu'nun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Turk Psikiyatri Dergisi*. doi:10.5080/u23316
- Neuilly, M.-A., Zgoba, K. M., Tita, G. E. ve Lee, S. S. (2011). Predicting recidivism in homicide offenders using classification tree analysis. *Homicide Studies*, 15(2), 154-176. doi:10.1177/1088767911406867
- Ojala, K. P., Tiihonen, J., Repo-Tiihonen, E., Tikkanen, R. ve Virkkunen, M. (2015). Basal insulin secretion, PCL-R and recidivism among impulsive violent alcoholic offenders. *Psychiatry research*, 225(3), 420-424.
- Olver, M. E. ve Wong, S. C. P. (2015). Short- and long-term recidivism prediction of the PCL-R and the effects of age: a 24-year follow-up. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 6(1), 97-105. doi:10.1037/per0000095
- Ormachea, P. A., Lovins, B. K., Eagleman, D. M., Davenport, S., Jarman, A. ve Haarsma, G. (2017). The role of tablet-based psychological tasks in risk assessment. *Criminal Justice and Behavior*, 44(8), 993-1008. doi:10.1177/0093854817714018

- Ozen, S., Ece, A., Oto, R., Tirasci, Y. ve Goren, S. (2005). Juvenile delinquency in a developing country: a province example in Turkey. *International Journal of Law and Psychiatry*, 28(4), 430-441. doi:10.1016/j.ijlp.2004.05.001
- Öncül, Ö. (2014). *Investigating cognitive mechanisms of offending among adult and juvenile male prisoners: Suggestions for intervention*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Özkan, A. B. (2018). *Hükümlülerin sosyal destek algısı ile tahliye sonrası gelecek beklentilerinin ilişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yalova Üniversitesi, Yalova.
- Parker, J. S. ve Benson, M. J. (2004). Parent-adolescent relations and adolescent functioning: self-esteem, substance abuse, and delinquency. *Adolescence*, 39(155), 519-530.
- Pekel Uludağlı, N. (2011). *Suçta karışmış ve karışmamış ergenlerin aile, akran, mahalle özellikleri ile psikolojik ve akademik niteliklerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Petersilia, J. (2004). What works in prisoner reentry? Reviewing and questioning the evidence. *Federal Probation*, 68(2), 4-8.
- Pompeia, S., Inacio, L. M., de Freitas, R. S., Zanini, G. V., Malloy-Diniz, L. ve Cogo-Moreira, H. (2018). Psychometric properties of a short version of the Impulsiveness Questionnaire UPPS-P in a Brazilian adult sample: Invariance for effects of age, sex and socioeconomic status and subscales viability. *Frontiers in Psychology*, 9, 1059. doi:10.3389/fpsyg.2018.01059
- Porter, S., Birt, A. R. ve Boer, D. P. (2001). Investigation of the criminal and conditional release profiles of Canadian federal offenders as a function of psychopathy and age. *Law and human behavior*, 25(6), 647-661.

- Putkonen, A., Ryyänen, O. P., Eronen, M. ve Tiihonen, J. (2002). The quantitative risk of violent crime and criminal offending: A case-control study among the offspring of recidivistic Finnish homicide offenders. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 106, 54-57.
- Ramakers, A., Nieuwbeerta, P., Van Wilsem, J. ve Dirkzwager, A. (2017). Not just any job will do: A study on employment characteristics and recidivism risks after release. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 61(16), 1795-1818. doi:10.1177/0306624X16636141
- Ramirez, J. M. ve Andreu, J. M. (2006). Aggression, and some related psychological constructs (anger, hostility, and impulsivity): Some comments from a research project. *Neuroscience & biobehavioral reviews*, 30(3), 276-291.
- Ravanoğlu, A. (2018). *Ceza infaz kurumlarındaki mahkumlarda algılanan sosyal desteğin kurumdaki uyum ve ruhsal durum ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Reckdenwald, A., Mancini, C. ve Beauregard, E. (2013). The cycle of violence: examining the impact of maltreatment early in life on adult offending. *Violence & Victims*, 28(3), 466-482. doi:10.1891/0886-6708.Vv-d-12-00054
- Rihtarić, M. L., Vrselja, I. ve Badurina-Sertić, Đ. (2017). Individual characteristics of prisoners: which factors contribute to penal recidivism? *Annual of Social Work*, 24(3), 539.
- Rocque, M., Bierie, D. M. ve MacKenzie, D. L. (2011). Social bonds and change during incarceration: Testing a missing link in the reentry research. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 55(5), 816-838.
- Rodriguez, F. J., Bringas, C., Rodriguez, L., Lopez-Cepero, J., Perez, B. ve Estrada, C. (2011). Drug abuse and criminal family records in the criminal history of

prisoners. *European Journal of Psychology Applied to Legal Context*, 3(2), 89-105.

Ross, E. H. ve Hoaken, P. N. (2011). Executive cognitive functioning abilities of male first time and return Canadian federal inmates. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 53(4), 377-403.

Seiter, R. P. ve Kadela, K. R. (2003). Prisoner reentry: What works, what does not, and what is promising. *Crime & Delinquency*, 49(3), 360-388. doi:10.1177/0011128703253761

Swogger, M. T., Walsh, Z., Christie, M., Priddy, B. M. ve Conner, K. R. (2015). Impulsive versus premeditated aggression in the prediction of violent criminal recidivism. *Aggressive Behavior*, 41(4), 346-352. doi:10.1002/ab.21549

Tollenaar, N. ve Van der Heijden, P. (2013). Which method predicts recidivism best?: a comparison of statistical, machine learning and data mining predictive models. *Journal of the Royal Statistical Society: Series A (Statistics in Society)*, 176(2), 565-584.

Topses, M. D. (2013). Mükerrer suçluların sosyo-kültürel özellikleri: Çanakkale E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu örneği. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 18(18), 257-287.

TÜİK. (2008). Ceza İnfaz Kurumlarına Giren Hükümlü İstatistikleri Veri Tabanı. <http://rapory.tuik.gov.tr/15-11-2016-09:11:14-184425828817452333211318166598.html> adresinden alınmıştır.

Ullrich, S. ve Coid, J. (2011). Protective factors for violence among released prisoners—Effects over time and interactions with static risk. *Journal of consulting and clinical psychology*, 79(3), 381.

- Urbaniok, F., Endrass, J., Rossegger, A. ve Noll, T. (2007). Violent and sexual offences: a validation of the predictive quality of the PCL:SV in Switzerland. *International Journal of Law and Psychiatry*, 30(2), 147-152. doi:10.1016/j.ijlp.2006.04.001
- Urbaniok, F., Endrass, J., Rossegger, A., Noll, T., Gallo, W. T. ve Angst, J. (2007). The prediction of criminal recidivism: the implication of sampling in prognostic models. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*, 257(3), 129-134. doi:10.1007/s00406-006-0678-y
- Vakfı, U. (2019). *Türkiye Silanlı Şiddet Haritası 2018 Raporu*. Retrieved from www.umut.org.tr/umut-vakfi-turkiye-silahli-siddet-haritasi-2018/
- van Koppen, M. V. (2018). Criminal career dimensions of juvenile- and adult-onset offenders. *Journal of Developmental and Life-Course Criminology*, 4(1), 92-119. doi:10.1007/s40865-017-0074-5
- Vasiljevic, Z., Öjehagen, A. ve Andersson, C. (2017). Using self-report inventories to assess recidivism risk among prisoners about to be released on parole supervision in Sweden. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 18(2), 191-199. doi:10.1080/14043858.2017.1386441
- Walters, G. D. (2012). Criminal thinking and recidivism: Meta-analytic evidence on the predictive and incremental validity of the Psychological Inventory of Criminal Thinking Styles (PICTS). *Aggression and Violent Behavior*, 17(3), 272-278. doi:10.1016/j.avb.2012.02.010
- Walters, G. D. ve Lowenkamp, C. T. (2016). Predicting recidivism with the Psychological Inventory of Criminal Thinking Styles (PICTS) in community-supervised male and female federal offenders. *Psychological assessment*, 28(6), 652-659. doi:10.1037/pas0000210
- Ward, T. (2002). Good lives and the rehabilitation of offenders: Promises and problems. *Aggression and Violent Behavior*, 7(5), 513-528.

- Ward, T. ve Stewart, C. (2003). Criminogenic needs and human needs: A theoretical model. *Psychology, Crime & Law*, 9(2), 125-143.
- Whited, W. H., Wagar, L., Mandracchia, J. T. ve Morgan, R. D. (2017). Partners or partners in crime? The relationship between criminal associates and criminogenic thinking. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 61(5), 491-507. doi:10.1177/0306624X15599605
- Whiteside, S. P. ve Lynam, D. R. (2001). The five factor model and impulsivity: Using a structural model of personality to understand impulsivity. *Personality and Individual Differences*, 30(4), 669-689.
- Wolff, K. T., Baglivio, M. T., Piquero, A. R., Vaughn, M. G. ve DeLisi, M. (2016). The triple crown of antisocial behavior: Effortful control, negative emotionality, and community disadvantage. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 14(4), 350-366. doi:10.1177/1541204015599042
- Wooditch, A., Tang, L. L. ve Taxman, F. S. (2014). Which criminogenic need changes are most important in promoting desistance from crime and substance use? *Criminal Justice and Behavior*, 41(3), 276-299.
- Yap, M. B. ve Devilly, G. J. (2004). The role of perceived social support in crime victimization. *Clinical Psychology Review*, 24(1), 1-14.
- Yargıç, İ., Ersoy, E. ve Oflaz, S. B. (2011). UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği ile psikiyatri hastalarında dürtüsellik ölçümü. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni-Bulletin of Clinical Psychopharmacology*, 21(2), 139-146.
- Yıldız, S. (2009). *Hükümlülerde tehlikelilik ve tekrar suç işlemeye etki eden faktörler*. (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G. ve Farley, G. K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of personality assessment*, 52(1), 30-41.

EKLER

Ek 1: Aydınlatılmış Onam Formu (Ölçek uyarlama çalışması için)

AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, Doç. Dr. Sedat Işıklı'nın akademik danışmanlığında Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Klinik Psikoloji Doktora programı öğrencisi Uzm. Psk. Hüseyin Nergiz tarafından yürütülen doktora tez çalışmasının bir parçasıdır. Çalışmanın etik uygunluğu açısından gerekli izinler Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan alınmıştır. Çalışmanın amacı, 'Measures of Criminal Attitudes and Associates' isimli ölçeğin Türkçe uyarlamasını yapmaktır. Araştırma için Demografik Bilgi Formu, Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği, Dürtüsel Davranış Ölçeği ve Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği'ni doldurmanız istenmektedir. Tüm anketleri doldurmanız yaklaşık 20 dakika sürecektir. Bu çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ankette kimliğinize ilişkin herhangi bir bilgi istenmemektedir. Verdiğiniz tüm yanıtlar kesinlikle gizli tutulacaktır. Çalışmadan elde edilecek sonuçlar sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilip, bilimsel çalışma ve yayınlarda kullanılacak ve başka kimseyle paylaşılmayacaktır. Araştırma sonuçlarından sağlıklı bilgiler edinilebilmesi için soruların samimi bir şekilde doldurulması ve boş bırakılmaması oldukça önemlidir.

Anket sorularını yanıtlarken herhangi bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz çalışmayı yarıda bırakmak hakkınız vardır.

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü'nden Uzm. Psk. Hüseyin Nergiz ile iletişime geçebilirsiniz.

Hüseyin Nergiz, e-posta: huseyin.nergiz@hacettepe.edu.tr Tel: 0312 297 8325

Doç. Dr. Sedat Işıklı, e-posta: psysedat@hacettepe.edu.tr

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman araştırmaya katılmadan vazgeçebileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayımlarda kullanılmasını kabul ediyorum. İmzalı bu form kâğıdının bir kopyası bana verilecektir.

Tarih:

Katılımcının

Ad-Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Araştırmacının

Adı-soyadı: Hüseyin Nergiz

Adres: Hacettepe Üni. Psikoloji Böl.

Tel: 0312 297 8325

E-posta: huseyin.nergiz@hacettepe.edu.tr

İmza:

Ek 2: Aydınlatılmış Onam Formu (Ana çalışma için)

AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, Doç. Dr. Sedat Işıklı'nın akademik danışmanlığında Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Klinik Psikoloji Doktora programı öğrencisi Uzm. Psk. Hüseyin Nergiz tarafından yürütülen doktora tez çalışmasının bir parçasıdır. Çalışmanın etik uygunluğu açısından gerekli izinler Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan alınmıştır. Çalışmanın amacı, fiziksel şiddet suçu ile ilişkili değişkenleri araştırmaktır. Araştırma için Demografik Bilgi Formu, Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği, Dürtüsel Davranış Ölçeği, Tahliye Sonrası Beklentiler Ölçeği, Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği ve Sosyal Destek Ölçeği'ni doldurmanız istenmektedir. Tüm anketleri doldurmanız yaklaşık 35 dakika sürecektir. Bu çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ankette kimliğinize ilişkin herhangi bir bilgi istenmemektedir. Verdiğiniz tüm yanıtlar kesinlikle gizli tutulacaktır. Çalışmadan elde edilecek sonuçlar sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilip, bilimsel çalışma ve yayınlarda kullanılacak ve başka kimseyle paylaşılmayacaktır. Araştırma sonuçlarından sağlıklı bilgiler edinilebilmesi için soruların samimi bir şekilde doldurulması ve boş bırakılmaması oldukça önemlidir.

Anket sorularını yanıtlarken herhangi bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz çalışmayı yarıda bırakmak hakkınız vardır.

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü'nden Uzm. Psk. Hüseyin Nergiz ile iletişime geçebilirsiniz.

Hüseyin Nergiz, e-posta: huseyin.nergiz@hacettepe.edu.tr Tel: 0312 297 8325

Doç. Dr. Sedat Işıklı, e-posta: psysedat@hacettepe.edu.tr

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman araştırmaya katılımdan vazgeçebileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum. İmzalı bu form kâğıdının bir kopyası bana verilecektir.

Tarih:

Katılımcının

Ad-Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Araştırmacının

Adı-soyadı: Hüseyin Nergiz

Adres: Hacettepe Üni. Psikoloji Böl.

Tel: 0312 297 8325

E-posta: huseyin.nergiz@hacettepe.edu.tr

İmza:

Ek 3: Demografik Bilgi Formu (Ölçek uyarlama çalışması için – CİK örneklemi)

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. **Doğum yılınız:** __

2. **Medeni durumunuz:**

- Bekârim
 Boşandım
 Eşim vefat etti
 Boşanmadık ama eşimle görüşmüyorum.
 Resmi nikâhsız birliktelik

3. **Kaç çocuğunuz var?** _____

4. **Eğitim durumunuz nedir?** (son aldığınız diplomaya göre)

- İlkokul   Ortaokul   Lise   Ön lisans   Lisans
Lisansüstü

5. **Ceza infaz kurumuna girmeden önce hangi yerleşim biriminde yaşıyordunuz?**

- Metropol (Nüfusu 2 milyonun üzerinde olan İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya, Adana gibi)
 İl
 İlçe
 Kasaba
 Köy

6. **Ceza infaz kurumuna girmeden önce ne sıklıkta alkol kullanıyordunuz?**

- Hiç kullanmıyordum
 Özel günlerde
 Ayda bir
 Haftada 1-2 kez
 Her gün

7. **Ceza infaz kurumuna girmeden önce sigara veya alkol dışında bir madde kullanıyor muydunuz?**

- Evet   Hayır

8. **İlk kez kaç yaşındayken bir suç işlediniz?** _____

9. Bugüne kadar kaç suçtan ceza aldınız? _____

10. Anne, baba veya kardeşlerinizden birisi herhangi bir suç nedeniyle ceza aldı mı?

- Hiçbiri ceza almadı. Annem ceza almıştı. Babam ceza almıştı.
 Kardeşim ceza almıştı.

11. Şu an cezasını infaz ettiğiniz suç ne zaman gerçekleştirmiştiniz?

12. Şu an cezasını infaz ettiğiniz suç nedir?

13. Şu an cezasını infaz ettiğiniz suçtan dolayı ne kadar ceza aldınız?

14. Annenizin eğitim durumu nedir? (son aldığı diplomaya göre)

- Okur-yazar değil Okur-yazar İlkokul Ortaokul Lise

Üniversite

15. Babanızın eğitim durumu nedir? (son aldığı diplomaya göre)

- Okur-yazar değil Okur-yazar İlkokul Ortaokul

Lise Üniversite

Kaç kardeşiniz var? _____

Ek 3: Demografik Bilgi Formu (Ölçek uyarlama çalışması için – Üniversite örnekleme)

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz:

K

E

Doğum Yılı:

.....

Medeni durumunuz:

Bekâr

Evli

Okuduğunuz Bölüm ve

Sınıf:

.....

Anninizin eğitim düzeyi (son aldığı diplomaya göre):

Okuma-Yazma Bilmiyor

Ortaokul

Lisans

Okuma-Yazma Biliyor

Lise

Lisansüstü

İlkokul/İlköğretim

Ön lisans

Anninizin çalışma durumu:

Çalışıyor

Çalışmıyor

Emekli

Babanızın eğitim düzeyi (son aldığı diplomaya göre):

Okuma-Yazma Bilmiyor

Ortaokul

Lisans

Okuma-Yazma Biliyor

Lise

Lisansüstü

İlkokul

Ön lisans

Babanızın çalışma durumu:

Çalışıyor

Çalışmıyor

Emekli

Büyürken sizinle birlikte yaşayan kardeş sayınız:

Hiç

1

2

3

4

5 veya daha fazla

Yaşamınızın çoğunun geçtiği yer:

Köy/Kasaba

İlçe

İl

Metropol (Nüfusu 2 milyonun üzerinde olan İstanbul, Ankara, Bursa, Antalya, Adana, Konya)

Ailenizin aylık net geliri:

1500 TL'nin altında

1500-2500 TL arası

2500 TL'nin üzeri

Ek 5: Demografik Bilgi Formu (Ana çalışma için)

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. **Doğum yılınız:** __
2. **Medeni durumunuz:**
  - Bekârim
  - Boşandım
  - Eşim vefat etti
  - Boşanmadık ama eşimle görüşmüyorum.
  - Resmi nikâhsız birliktelik
3. **Kaç çocuğunuz var?** _____
4. **Eğitim durumunuz nedir?**
  - İlkokul
  - Ortaokul
  - Lise
  - Ön lisans
  - Lisans
  - Lisansüstü
5. **Eğitim yaşamınız boyunca toplam kaç yıl okudunuz (sınıf tekrarı varsa onları da sayınız)?** ____
6. **Mesleğiniz:** _____
7. **Ceza infaz kurumuna girmeden 1 ay öncesine kadar para veya mal karşılığı bir işte çalışıyor muydunuz?**
  - Evet
  - Hayır
  - **Evetse ne iş yapıyordunuz?**

_____
8. **Ceza infaz kurumuna girmeden önce hangi yerleşim biriminde yaşıyordunuz?**
  - Büyükşehir (Ankara, İzmir, İstanbul,)
  - il
  - İlçe
  - Kasaba
  - Köy
9. **Ceza infaz kurumuna girmeden önce ne sıklıkta alkol kullanıyordunuz?**

- Hiç kullanmıyordum
- Özel günlerde
- Ayda bir
- Haftada 1-2 kez
- Her gün

10. **Ceza infaz kurumuna girmeden önce sigara veya alkol dışında bir madde kullanıyor muydunuz?**

- Evet   Hayır

11. **18 yaşından önce anne-babanızdan ayrı yaşadınız mı?**

- Evet   Hayır

• **Yanıtınız evet ise kiminle/nerede yaşadınız?**

- Babamla yaşadım
- Annemle yaşadım
- Bir akrabamın yanında yaşadım
- Devlet korumasında (yurtta)
- Başka bir ailenin yanında (evlat edinildim)
- Diğer (arkadaşlarla, bir grupla birlikte gibi)

12. **18 yaşına kadar aile üyelerinden biri veya tanıdığınız bir kişi tarafından sözel şiddet (küfür, hakaret, tehdit) yaşadınız mı?**

- Evet   Hayır

13. **18 yaşına kadar tanımadığınız biri tarafından sözel şiddet (küfür, hakaret, tehdit) yaşadınız mı?**

- Evet   Hayır

14. **18 yaşına kadar fiziksel şiddete (dayak, kavga, yaralama, öldürme) tanık oldunuz mu?**

- Evet   Hayır

15. **18 yaşına kadar aile üyelerinden biri veya tanıdığınız bir kişi tarafından fiziksel şiddet (dayak, kavga, yaralama) yaşadınız mı?**

- Evet   Hayır

16. 18 yaşına kadar tanımadığınız bir kişi tarafından fiziksel şiddet (dayak, kavga, yaralama) yaşadınız mı?

Evet Hayır

17. İlk kez kaç yaşındayken bir suç işlediniz? _____

18. Aşağıda yazılı olan suçlardan kaç kez ceza aldınız?

Yaralama/öldürme (___ kez)

Hırsızlık/Yağma (___ kez)

Gasp (___ kez)

Uyuşturucu (___ kez)

Cinsel suç (___ kez)

19. Aşağıdaki tabloyu doldururken her kişi için ayrı ayrı düşünerek yazınız.

	Bir Suç Nedeniyle Ceza Aldı mı?		Suçun Türü	Ceza Süresi
	Evet	Hayır		
Anneniz	☐	☐		
Babanız	☐	☐		
Kardeşiniz	☐	☐		
Kardeşiniz	☐	☐		

20. Aşağıdaki tabloyu doldururken her kişi için ayrı ayrı düşünerek yazınız.

	Alkol kullanır mıydı?		Sigara veya alkol dışında madde kullanır mıydı?	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Anneniz	☐	☐	☐	☐
Babanız	☐	☐	☐	☐
Kardeşiniz	☐	☐	☐	☐

21. Şu anda hangi suçtan dolayı ceza infaz kurumundasınız?

_____

Bu suçu hangi yılda işlemiştiniz? _____

22. Kapalı ceza infaz kurumundayken kurs veya atölye çalışmasına katıldınız mı?

- Evet   Hayır

- **Evet ise hangi kurs, atölye çalışmasına katıldınız?**

_____

- **Katıldığınız kurs veya atölye çalışmasını tamamladınız mı?**

- Evet   Hayır

23. Ceza infaz kurumunda kaldığınız sürede psikososyal servisle ilk görüşme haricinde görüşme yaptınız mı?

- Evet   Hayır

- **Görüşme nedenleriniz nelerdi? (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)**

- Psikolojik sorunlarım
 Aile sorunları
 Salıverilme sonrası yaşam
 Kurs, atölye çalışmaları
 Diğer (oda değişikliği, sevk, kurumdaki sorunlar vb.)

24. Ziyaretçiniz ne sıklıkta gelir?

- Her hafta
 2 haftada bir kez
 Ayda bir kez
 Yılda birkaç kez
 Ziyaretçim gelmiyor.

25. Ne sıklıkta telefon görüşü yaparsınız?

- Her gün
 Haftada birkaç kez
 Haftada bir kez
 Telefon görüşü yapmıyorum.

26. Ceza infaz kurumundayken kaç kez disiplin cezası aldınız? _____

27. Sizce hangi konuda eğitim alsaydınız ceza almanızı gerektiren bu olayı yaşamazdınız?

28. Sizce hangi konuda eğitim alırsanız bir daha benzer bir olaya karışmazsınız?

29. Annenizin eğitim durumu nedir?

Okur-yazar değil Okur-yazar İlkokul Ortaokul Lise Üniversite

30. Babanızın eğitim durumu nedir?

Okur-yazar değil Okur-yazar İlkokul Ortaokul Lise Üniversite

31. Kaç kardeşiniz var? _____

32. Ailedeki kaçınıcı çocuksunuz? _____

Ek 6: Dürtüsel Davranış Ölçeği (UPPS)**Dürtüsel Davranış Ölçeği (UPPS)**

Yönerge: Aşağıda kişilerin durumlar karşısında gösterebileceği bazı davranışları tanımlayan ifadeler yer almaktadır. Lütfen her bir ifadeyi dikkatlice okuyup yandaki cevap bölümünde size en uygun gelen kutucuğun üzerine (X) işareti koyarak değerlendirin. Doğru ya da yanlış yanıt yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman harcamadan, genel olarak nasıl hissettiğinizi gösteren yanıtı işaretleyin.

1.	İhtiyatlı ve tedbirli biriyimdir.	1	2	3	4
2.	Düşüncelerim ölçülü ve bir amaca yöneliktir.	1	2	3	4
3.	Düşünmeden konuşan biri değilim.	1	2	3	4
4.	Harekete geçmeden önce biraz durup yapacağım şey üzerine düşünürüm.	1	2	3	4
5.	Nasıl yürüteceğimi tam olarak bilmediğim bir projeye başlamak istemem.	1	2	3	4
6.	Karşılaştığım sorunları mantıklı bir biçimde değerlendirerek "makul" bir yaklaşımda bulunma eğilimindeyim.	1	2	3	4
7.	Kararlarımı genellikle dikkatlice enine boyuna düşünerek veririm.	1	2	3	4
8.	İhtiyatlı biriyimdir.	1	2	3	4
9.	Yeni bir durumun içine girmeden önce, o durumun bana neler kazandırabileceğini bilmek isterim.	1	2	3	4
10.	Herhangi bir şey yapmadan önce genellikle iyice düşünürüm.	1	2	3	4
11.	Bir konuyla ilgili karar vermeden önce tüm avantaj ve dezavantajları hesaba katarım.	1	2	3	4
12.	Dürtülerimi kontrol etmede sorun yaşarım.	1	2	3	4
13.	Şiddetli isteklerime direnç göstermede sorun yaşarım. (örneğin, yemek, sigara içmek vb.)	1	2	3	4
14.	Kendimi çoğu kez, sonradan pişman olup da kurtulmak istediğim işlerin içine sokarım.	1	2	3	4
15.	Kendimi kötü hissettiğimde, çoğu kez o anda iyi hissettiren fakat sonradan yaptığıma pişman olduğum şeyler yaparım.	1	2	3	4
16.	Kendimi kötü hissettiğim bazı zamanlarda, kendimi kötü hissettirse bile yapmakta olduğum şeyi durduramam.	1	2	3	4
17.	Üzgün olduğum zamanlarda çoğu kez düşünmeden hareket ederim.	1	2	3	4
18.	Reddedildiğimi hissettiğim zamanlarda, çoğu kez sonradan pişman olduğum şeyler söylerim.	1	2	3	4
19.	Duygularıma göre hareket etmemin önüne geçemiyorum.	1	2	3	4

20.	Sorunlarla karşılaştığımda onları çoğu kez içinden çıkılmaz bir hale getiririm çünkü üzgün olduğum zamanlarda düşünmeden hareket ederim.	1	2	3	4
21.	Bir tartışmanın en ateşli anında, çoğu kez sonradan pişman olduğum sözler söylerim.	1	2	3	4
22.	Duygularımı her zaman kontrol altında tutmayı başarabilirim.	1	2	3	4
23.	Bazen aklıma eseni yapar ve sonra pişman olurum.	1	2	3	4
24.	Genellikle yeni ve heyecan verici deneyimler ve duygular ararım.	1	2	3	4
25.	Bu hayatta her şeyi bir kere deneyeceğim.	1	2	3	4
26.	Bir sonraki hamlenin çabuk yapıldığı spor ve oyunlardan hoşlanırım.	1	2	3	4
27.	Su kayağı yapmaktan keyif alabilirim.	1	2	3	4
28.	Risk almaktan hoşlanırım.	1	2	3	4
29.	Paraşütle atlamak hoşuma gidebilir.	1	2	3	4
30.	Biraz korkutucu ya da gelenekdışı dahi olsalar, yeni deneyimler ve duygular yaşamaya açığımdır.	1	2	3	4
31.	Uçak kullanmayı öğrenmek hoşuma gidebilir.	1	2	3	4
32.	Ara sıra biraz korkutucu işler yapmaktan keyif alırım.	1	2	3	4
33.	Yüksek bir dağın tepesinden aşağıya hızla kayarken hissedilen duygular bana keyif verebilir.	1	2	3	4
34.	Hava tüpü olmadan dalış yapmak hoşuma gidebilir.	1	2	3	4
35.	Arabayı hızlı sürmek hoşuma gidebilir.	1	2	3	4
36.	Genellikle olayları sonuna kadar takip etmeyi severim.	1	2	3	4
37.	Kolayca pes etme eğiliminde olan biriyim.	1	2	3	4
38.	Bitmemiş, yarım kalan işler canımı sıkır.	1	2	3	4
39.	Bir şey yapmaya başladığımda, durmaktan nefret ederim.	1	2	3	4
40.	Kolaylıkla konsantre olabilirim.	1	2	3	4
41.	Başladığım işi bitiririm.	1	2	3	4
42.	İşleri zamanında bitirebilmek için belirli bir düzen içinde çalışma konusunda oldukça iyiyimdir.	1	2	3	4
43.	Ben her zaman yapacak bir işi olan üretken biriyim.	1	2	3	4
44.	Başladığım hemen hemen her işin sonunu getiririm.	1	2	3	4
45.	Yapılması gereken küçük işleri bazen hiç umursamam.	1	2	3	4

Ek 7: Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği

Suça Yönelik Tutumlar ve İlişkiler Ölçeği

Bu ankette iki bölüm vardır (Bölüm A ve Bölüm B İlk bölümde arkadaşlarınız ve tanıdıklarınızla ilgili sorular vardır. İkinci bölüm ise katılıp katılmadığınızı belirteceğiniz bir dizi cümleden oluşmaktadır. Doğru veya yanlış cevap yoktur. Lütfen tüm soruları yanıtlayın.

A Bölümü

A Bölümündeki soruları yanıtlarken hayatınızda en çok vakit geçirdiğiniz 4 yetişkini dikkate alınız. Bu kişilerin her birine zihninizden bir numara veriniz (1,2,3,4 gibi.) **Lütfen ilgili kişilerin isimlerini vermeyin.** Ardından, soruları bildiğiniz en iyi şekilde yanıtlayın.

1.

A. 1 numaralı kişi ile zamanınızın ne kadarını geçiriyorsunuz? (Lütfen Cevabınızı Yuvarlak İçine Alın)

%25'ten daha az %25 - %50 %50 - %75 %75 - %100

B. 1 numaralı kişi herhangi bir suç işledi mi?

C. 1 numaralı kişinin suç kaydı var mı?

D. 1 numaralı kişi hiç cezaevine girdi mi?

E. 1 numaralı kişi sizi hiç bir suça karıştırdı mı?

Evet	Hayır

2.

A. 2 numaralı kişi ile zamanınızın ne kadarını geçiriyorsunuz? (Lütfen Cevabınızı Yuvarlak İçine Alın)

%25'ten daha az %25 - %50 %50 - %75 %75 - %100

B. 2 numaralı kişi herhangi bir suç işledi mi?

C. 2 numaralı kişinin suç kaydı var mı?

D. 2 numaralı kişi hiç cezaevine girdi mi?

E. 2 numaralı kişi sizi hiç bir suça karıştırdı mı?

Evet	Hayır

3.

A. 3 numaralı kişi ile zamanınızın ne kadarını geçiriyorsunuz? (Lütfen Cevabınızı Yuvarlak İçine Alın)

%25'ten daha az %25 - %50 %50 - %75 %75 - %100

	Evet	Hayır
B. 3 numaralı kişi herhangi bir suç işledi mi?		
C. 3 numaralı kişinin suç kaydı var mı?		
D. 3 numaralı kişi hiç cezaevine girdi mi?		
E. 3 numaralı kişi sizi hiç bir suça karıştırdı mı?		

4.

A. 4 numaralı kişi ile zamanınızın ne kadarını geçiriyorsunuz? (Lütfen Cevabınızı Yuvarlak İçine Alın)

- %25'ten daha az   %25 - %50   %50 - %75   %75 - %100

	Evet	Hayır
B. 4 numaralı kişi herhangi bir suç işledi mi?		
C. 4 numaralı kişinin suç kaydı var mı?		
D. 4 numaralı kişi hiç cezaevine girdi mi?		
E. 4 numaralı kişi sizi hiç bir suça karıştırdı mı?		

B Bölümü

Lütfen tüm soruları yanıtlayın.

	Katılıyorum	Katılmıyorum
1. Size hakaret eden birine vurmak kabul edilebilir bir durumdur.		
2. Hayatta kalmak için çalmak kabul edilebilir bir durumdur.		
3. Gelecekte muhtemelen suç işlemem.		
4. Yasalara karşı gelen insanlarla çok ortak yanım var.		
5. Bir çocuk tacizcisini dövmenin hiçbir yanlış tarafı yoktur.		
6. Kişi bunun adı çalmak olsa bile kendisine ödünç verileni geri vermeme hakkına sahiptir.		
7. Miktarı ne olursa olsun bulduğum para benimdir.		
8. Arkadaşımdan hiçbiri suç işlemedi.		
9. Bazen onurunuzu korumak için kavga etmek zorundasınızdır.		

10. Neyin doğru neyin yanlış olduğuna ben karar vermeliyim.		
11. Polise yalan söyleyebilirim.		
12. Suç işlemiş pek çok insan tanıyorum.		
13. Sizi çok kızdıran biri dayağı hak eder.		
14. Neyi hak ettiğime sadece ben karar vermeliyim.		
15. Bazı durumlarda polisten kaçmayı denerim.		
16. Çalmam ve çalana da hoş bakmam.		
17. Dayak yiyen insanlar genelde bunu hak etmiştir.		
18. Ne yaparsam yapayım bana herkes gibi davranılmalı.		
19. Bazı kişileri aldatabilirim.		
20. Suç işleyen arkadaşlarımda her zaman kabul görürüm.		
21. Sizden bir şey çalmışsa birisiyle kavga etmek doğrudur.		
22. Parasızlıktan dolayı bir şeylere sahip olamamak yanlıştır.		
23. Kolaylıkla inandırıcı bir yalan söyleyebilirim		
24. Arkadaşlarımda çoğunun sabıka kaydı yok.		
25. Sizi aşağılayan birine vurmamak yanlış bir davranış değildir.		
26. Aç birinin çalmaya hakkı vardır.		
27. Kurallar istediğimi yapmamı engellemez.		
28. Cezaevine girmiş arkadaşlarım var.		
29. Size ödünç verilen bir şeyi almak tam olarak çalmak sayılmaz.		
30. Arkadaşlarımda hiçbiri şimdiye kadar suç işlemek istemedi.		
31. Onur için kavga etmek yanlış değildir.		
32. Neyin doğru neyin yanlış olduğuna sadece ben karar verebilirim.		
33. Paçayı kurtarabilecek olsam birilerini dolandırırım.		

34. Arkadaşlarımla birlikte suç işledim.		
35. Sizi kızdırdığı için dayak yiyen biri bundan şikâyet etmemelidir.		
36. Hayatta neyi hak ettiğine kişinin kendisi karar vermelidir.		
37. İyi bir sebep için suç işlerim.		
38. Polisin/Jandarmanın yakından bildiği arkadaşlarım var.		
39. Kavga isteyen birini dövmenin hiçbir yanlış tarafı yoktur.		
40. Ne yaparsam yapayım, herkes gibi davranılmaya hakkım var.		
41. Bir daha yasalara karşı gelmeyeceğim.		
42. Sizi aldatan biriyle kavga etmek doğrudur.		
43. Parasızlık, istediklerinize sahip olmaktan sizi alıkoymamalı.		
44. Polisi aldatmak hoşuma gider.		

Ek 8: Tahliye Sonrası Gelecek Beklentileri Ölçeği

TAHLİYE SONRASI GELECEK BEKLENTİLERİ ÖLÇEĞİ

YÖNERGE: Aşağıda verilen ifadelere ne ölçüde katıldığınızı “Benim için tamamıyla yanlış”, “Benim için büyük ölçüde yanlış”, “Benim için ne doğru ne de yanlış”, “Benim için büyük ölçüde doğru” ve “ Benim için tamamıyla doğru” seçeneklerinden size en uygun olanı işaretleyerek belirtiniz.

		Benim için tamamıyla yanlış	Benim için büyük ölçüde yanlış	Benim için ne doğru ne de yanlış	Benim için büyük ölçüde doğru	Benim için tamamıyla doğru
1.	Cezaevinden çıkınca nereye gideceğimi biliyorum.					
2.	Cezaevine girmeden önce birlikte yaşadığım kişiler cezaevine girme nedenimi anlayışla karşılıyorlar.					
3.	Cezaevine girmeden önce birlikte yaşadığım kişilerle, tahliye olunca genel olarak uyumlu bir ilişki yaşayacağımı düşünüyorum.					
4.	Tahliye olunca birlikte yaşayacağım yeni kişilerle uyumlu bir ilişki yaşayacağımı düşünüyorum.					
5.	Tahliye olunca yaşamak için nereye gideceğim konusunda endişelerim var					
6.	Tahliye olunca, çevremdekiler tarafından, ben istemesem de çalışmaya (veya çalışmamaya) zorlanabilirim.					
7.	Tahliye olunca, memnun olmadığım olaylar ve kişilerle karşılaşsam, bir sorun yaşamamak için danışacağım kişiler var.					
8.	Yakın çevremde yaşayıp benim için önemli olan bazı kişiler cezaevine girmemden utanç duyuyor olabilir.					

9.	Yakın çevremde yaşayıp benim için önemli olan bazı kişiler bana karşı anlayışlı olmayabilirler.					
10.	Tahliye olunca yeni tanışacağım kişilerle tanışıp konuşmakta sıkıntı çekeceğimi düşünmüyorum.					
11.	Tahliye olunca yeni tanışacağım kişilerin eski hükümlü olduğumu öğrenmelerini istemem.					
12.	Tahliye olunca yeni tanışacağım kişiler, eski hükümlü olduğumu öğrenirlerse karşılaşılabileceğim davranışlara hazırlıklıyım.					
13.	Yakın çevremde yaşayıp benim için önemli olan kişilerin çoğunun bana karşı güvenlerini kaybettiğini düşünüyorum.					
14.	Tahliye olunca içinde yaşayacağım ortamda sevgi ve saygı göreceğimi düşünüyorum.					
15.	Tahliye olunca çevremde, bir gün bana eski hükümlü olduğumu hatırlatacak kişiler olduğunu düşünüyorum.					
16.	Tahliye olduktan sonra tanışacağım kişiler eski hükümlü olduğumu öğrenseler bile buna önem vermeyeceklerdir.					
17.	Tahliye olduktan sonra, eski hükümlü olmamdan dolayı beni önceden tanıyan kişilerle sıkıntı yaşayacağımızı düşünüyorum.					
18.	Tahliye olduktan sonra yaşam koşullarımın zorlayıcı olacağını düşünmüyorum.					

19.	Tahliye olunca yaşayacağım zorlukla/zorluklarla başa çıkabileceğimi düşünüyorum.					
20.	Tahliye olunca içinde bulunacağım ortamda yaşamaktansa şimdi içinde bulunduğum cezaevinde yaşamayı tercih ederim.					
21.	Cezaevinde kazandığım bilgi ve becerilerin, tahliye olunca yaşayacağım hayatı kolaylaştırmasını bekliyorum.					
22.	Sahip olduğum özelliklerin tahliye olunca dışarıdaki hayata kolaylıkla dahil olmamı sağlayacağını düşünüyorum.					
23.	Eski hükümlü olmamdan dolayı iş bulmakta sıkıntı yaşayacağımı düşünüyorum.					
24.	Bir işte kalmakta güçlük çekmeyeceğimi düşünüyorum.					
25.	Tahliye olunca karşılaşacağım zorluklar nedeniyle kendi yapmak istediğim işleri yapma fırsatı bulamayacağımı düşünüyorum.					
26.	Tahliye olunca içinde bulunacağım ortamda yabancılık yaşayacağımı düşünüyorum.					
27.	Tahliye olunca yaşayacağım çevrede, cezaevine girmeden önce ne kadar söz sahibiysem, yine en az o kadar söz sahibi olacağımı düşünüyorum.					
28.	Tahliye olunca yaşayacağım hayatta konuşmayı özlemle beklediğim kişiler var.					
29.	Tahliye olunca maddi sıkıntı yaşayacağımı düşünüyorum.					

30.	Tahliye olunca kendime eğitici uğraşlar edinmeye çalışacağım.					
31.	Tahliye olunca yaşam koşulları beni yasadışı yollara başvurmaya zorlayabilir.					
32.	Tahliye olunca yaşam koşulları beni yasadışı yollara başvurmaya zorlarsa, suç işlemek için ne yapacağımı biliyorum.					
33.	Tahliye olunca yaşam koşulları beni yasadışı yollara başvurmaya zorlarsa, suç işlemek için yardım isteyebileceğim kişiler var.					
34.	Tahliye olunca yaşam koşulları beni yasadışı yollara başvurmaya zorlarsa, suç işlemek için yardıma ihtiyacım olabilir.					
35.	Tahliye olduktan sonra imkansızlık nedeniyle sağlık sorunları yaşayabilirim.					
36.	Tahliye olduktan sonra sağlık sorunum olursa, imkansızlık nedeniyle tedavi göremeyebilirim.					
37.	Tahliye olduktan sonra çevremde beni, yasadışı yollara çekmek isteyen kişiler olacak.					
38.	Tahliye olduktan sonra beni, yasadışı yollara çekmek isteyen kişilerden uzak durmayı başarabilirim.					
39.	Yeniden hüküm giyme ihtimalini aklıma bile getirmiyorum.					
40.	Tahliye olmamla birlikte, kendi hayatının düzene gireceği beklentisine sahip kişiler var.					

41.	Cezaevi koşullarının bana, dışarıdaki yaşamla ilgili bazı şeyleri unutturmuş olmasından endişe ediyorum.					
42.	Cezaevinde kaldığım sürenin bana, dışarıdaki yaşamla ilgili bazı şeyleri unutturmuş olmasından endişe ediyorum.					
43.	Tahliye olduktan sonra suç işlemememin tamamen benim kontrolümde olduğunu düşünüyorum.					
44.	Ceza alacağımı, yeniden hüküm giyeceğimi bilsem de, beni suç işlemeye zorlayan koşullarda suç işlememeyi tek başıma başarabileceğimi düşünmüyorum.					
45.	Cezaevine girmemden çok olumsuz etkilenecek kişilerin olması beni suç işlememek konusunda çok dikkatli kılacaktır.					
46.	Koşullar ne olursa olsun yeniden cezaevine girebileceğimi düşünüyorum.					
47.	Beni suç işlemekten uzak tutacak en önemli etken bir işte çalışıyor olmamdır.					
48.	Beni suç işlemekten uzak tutacak en önemli etken ailemdir.					

Ek 9: Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği

SUÇU DESTEKLEYEN DÜŞÜNCELER ÖLÇEĞİ

Yönerge: Her cümleyi dikkatle okuyup belirtilen ifadeye ne derece katıldığınızı belirtiniz.

Ne derece katıldığınızı belirtmek için 1'den 5'e kadar derecelendirilmiş ölçekte uygun sayıyı seçip işaretleyiniz. Lütfen her bir soru için tek bir seçenek belirtiniz.

		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılmıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1.	Doğal bir afette her şeyini kaybetmiş birisini duyduğumda duygusal olarak etkilenirim.	1	2	3	4	5
2.	Özel olarak dikkate alınması gereken bir kişi olduğumu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
3.	Cezaevinde olmamın en büyük nedeni karşılaştığım talihsizliklerdir.	1	2	3	4	5
4.	Nereli olduğum, cezaevine girmeme yol açmıştır.	1	2	3	4	5
5.	İnsanlar bana ne yapmam gerektiğini söylediğinde saldırganlaşıyorum	1	2	3	4	5
6.	Doğru bağlantılarınız varsa, mahkemede her şey halledilebilir.	1	2	3	4	5
7.	Birini ağlarken görmek beni duygusal olarak etkiler	1	2	3	4	5
8.	Sorumsuz davranışlarımı açıklamak için şu gibi ifadeler kullanırım: "Herkes bunu yapıyor, neden ben yapmayacakmışım?"	1	2	3	4	5
9.	Bankacılar, avukatlar ve politikacılar, yasaları her gün ihlal ederek zorluklardan kurtuluyorlar.	1	2	3	4	5
10	İstediğimi elde etmeye hakkım var, çünkü bu hayatta ödemem gereken bedelleri ödedim.	1	2	3	4	5
11	Kontrolüm dışındaki durumlarda, diğerlerinin üzerinde güç kullanma ihtiyacı duyarım.	1	2	3	4	5
12	Neden suç işlediğim sorgulandığında bunu hayatımın ne kadar zor olduğunu anlatarak açıklarım.	1	2	3	4	5
13	Bazen yaşadığım şeyler beni öylesine etkiler ki tarif edemeyeceğim duygular hissederim.	1	2	3	4	5

14	Önemsiz konularda bile başkalarıyla sonuna kadar tartışırım.	1	2	3	4	5
15	Birisi bana saygısızlık yaparsa, onu doğru yola getirmek için gerekirse dövüşürüm.	1	2	3	4	5
16	Her zaman duruma hakim olmak isterim.	1	2	3	4	5
17	Kurbanların neden olduğu (tetiklediği) suçlar da vardır	1	2	3	4	5
18	İnsanların benim hayatımda önemli bir yeri olduğunu hissedirim.	1	2	3	4	5
19	Bu ülkenin hukuk sistemi herkese eşit davranmak üzere düzenlenmiştir.	1	2	3	4	5
20	Suç işleyenleri yakalayanlar, "suçlulardan" daha kötü şeyler yapıyorlar.	1	2	3	4	5
21	Benimle uğraşan kişilere karşılığını vermem gerektiğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
22	Burada yaptığım hiçbir şey bana yapılan muamelede bir değişiklik yapmayacak.	1	2	3	4	5
23	Yasalar beni bağlamaz (engellemez).	1	2	3	4	5
24	İhtiyaçlarımı karşılamak için suç işleyebilirim.	1	2	3	4	5
25	Bana, toplumun daha iyi bir hayat sağlaması gerekir.	1	2	3	4	5
26	Birine fiziksel bir zarar verilmediği sürece suçun abartılacak bir tarafı yoktur.	1	2	3	4	5
27	Hayatımdaki sorunlar için toplumu veya benim dışımdaki şartları suçladığım anlar olur.	1	2	3	4	5
28	Bir arkadaşımın kişisel problemleri olduğunda onun için endişelenirim.	1	2	3	4	5
29	Kendimi korumamın tek yolu, kavga etmeye hazırlıklı olmaktır.	1	2	3	4	5
30	Ben, yaptığım her şey için suçlanmamalıyım	1	2	3	4	5
31	Banka sahipleri, avukatlar, politikacılar işledikleri suçların sonuçlarından kurtulurken, benim suçlarımdan dolayı tutuklanmam adil değil.	1	2	3	4	5
32	Yoksul olduğum için yasalar bana karşıdır.	1	2	3	4	5
33	İyi davranışlarım olduğuna göre sorumsuz davranma hakkım da var.	1	2	3	4	5
34	Hak ettiğim gibi bir hayat yaşayabilmek için gerekirse suç da işlerim.	1	2	3	4	5

35	Mahkemeye gelen yalancı şahitler adaleti önlüyor.	1	2	3	4	5
36	İşlediğim suçları kendime açıklamak için “eğer ben yapmasaydım bir başkası yapacaktı” derim.	1	2	3	4	5
37	Ben suçlu olabilirim ama benim suçlu olmamda çevremın etkisi büyüktür.	1	2	3	4	5

Ek 9: Suçu Destekleyen Düşünceler Ölçeği

ÇOK BOYUTLU ALGILANAN SOSYAL DESTEK ÖLÇEĞİ

Aşağıda 12 cümle ve her bir cümle altında da cevaplarınızı işaretlemeniz için 1'den 7'ye kadar rakamlar verilmiştir. **Her cümlede söylenenin sizin için ne kadar çok doğru olduğunu veya olmadığını belirtmek için o cümle altındaki rakamlardan yalnız bir tanesini daire içine alarak işaretleyiniz.** Bu şekilde 12 cümlenin her birine bir işaret koyarak cevaplarınızı veriniz. **Lütfen hiçbir cümleyi cevapsız bırakmayınız. Sizce doğruya en yakın olan rakamı işaretleyiniz.**

1. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve ihtiyacım olduğunda yanımda olan bir insan (örneğin; flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet

2. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim bir insan (örneğin; flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet

3. Ailem (örneğin; annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana gerçekten yardımcı olmaya çalışır.

Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet

4. İhtiyacım olan duygusal yardımı ve desteği ailemden (örneğin; annemden, babamdan, eşimden, çocuklarımdan, kardeşlerimden) alırım.

Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet

5. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve beni gerçekten rahatlatan bir insan (örneğin; flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet

6. Arkadaşlarım bana gerçekten yardımcı olmaya çalışırlar.

Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet

7. İşler kötü gittiğinde arkadaşlarıma güvenebilirim.

Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet

8. Sorunlarımı ailemle (örneğin; annemle, babamla, eşimle, çocuklarımla, kardeşlerimle) konuşabilirim.

Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet

9. Sevinç ve kederlerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var.

Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet

10. Ailem ve arkadaşlarım dışında olan ve duygularıma önem veren bir insan (örneğin; flört, nişanlı, sözlü, akraba, komşu, doktor) var.

Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet

11. Kararlarımı vermede ailem (örneğin; annem, babam, eşim, çocuklarım, kardeşlerim) bana yardımcı olmaya isteklidir.

Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet

12. Sorunlarımı arkadaşlarımla konuşabilirim.

Kesinlikle hayır

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

 Kesinlikle evet